

UNIVERSITETET I OSLO

Studiehåndbok
Det samfunnsvitenskapelige
fakultet

STUDIEÅRET 1974/75

HØSTSEMESTRET 1974

VÅRSEMESTRET 1975

UNIVERSITETSFORLAGET
OSLO - BERGEN - TROMSØ

© Universitetsforlaget 1974

ISBN 82 00 01344-8

Printed in Norway by
Naper Boktrykkeri, Kragerø

INNHOOLD

FORORD 7

LOV OM EKSAMEN OG GRAD VED
UNIVERSITET OG HØGSKOLE 9

OPPTAK TIL DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE
FAKULTET 12

MELDING TIL EKSAMEN 12

KONTINUASJONSREGLER 12

FORSKRIFT OM BEGRUNNELSE OG KLAGE VED
UNIVERSITETS- OG HØGSKOLEEKSAMENER 13

SAMFUNNSVITENSKAPELIG EMBETSEKSAMEN 16

Reglement 16

Prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk 23

De enkelte fag 24

Etnografi grunnfag, mellomfag, hovedfag 24

Kriminologi grunnfag, mellomfag og hovedfag 37

Offentlig rett grunnfag og mellomfag 45

Pedagogikk grunnfag, mellomfag og hovedfag 49

Psykologi grunnfag 62

Sosialøkonomi 65

Sosiologi grunnfag og mellomfag 66

Statistikk grunnfag 73

Statsvitenskap grunnfag, mellomfag og hovedfag 82

PEDAGOGISK EMBETSEKSAMEN 97

Reglement 97

Almenn orientering 102

Oppbygning og mål 105

Strukturplan 108

Undervisning og deltakelsen i den 109

Undervisningsprogram 110

Pensum	111
Melding til eksamen	114
Eksamen	116

EMBETSEKSAMEN I PSYKOLOGI

<i>Reglement</i>	117
Studieplan	120
Pensum	122
Undervisning	123
Eksamen	124

Krav i de forskjellige deler av studiet:

1. avdeling	126
Obligatorisk kurs	135
Støttediscipliner	138
2. avdeling	140
Pensum i teoretisk psykologi	141
Praksis	142
Hovedoppgave	143

SOSIALØKONOMISK EMBETSEKSAMEN

<i>Reglement</i>	144
<i>Studieplan</i>	151
Innledning	151
De enkelte fag	153
Studieordning m.v.	158
Pensum og undervisning	161
Eksamen	163
Diverse opplysninger	164
<i>Pensumlister m.v.</i>	165
Forberedende prøve i matematikk	165
Grunnkurs i teoretisk økonomi	166
Grunnkurs i næringsøkonomi	170
Sosiallære	171
Statistisk avsnitt	173
Teoretisk statistikk	174
Anvendt statistikk	175
Høyere kurs i teoretisk økonomi	178

Høyere kurs i næringsøkonomi	181
Penge- og finansiell læring	185
Internasjonal økonomi	187
Økonomiske systemer og deres historiske utvikling	190
Økonometriske metoder	191
Bedriftsøkonomi	193
Rettslære	194
Makroøkonomisk planlegging	195
Hjelpemidler ved eksamen	200

EMBETSEKSAMEN I SOSIOLOGI

<i>Reglement</i>	203
Målsetting	205
Undervisning i fellesstoffet	206
Praksis	207
Spesialisering	207
Hovedoppgave	208
Pensum og eksamen	208

MAGISTERGRADEN

<i>Reglement</i>	209
Magistergradsstudiet	211

FORORD

Denne håndbok gir en oversikt over de krav som stilles til – og de studieplaner som gjelder for embetseksamener under Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Eventuelle endringer i studieplaner og reglementer blir gjort kjent ved oppslag og i «Bulletin fra Studieveilederen». De studerende er forpliktet til å kjenne universitetsloven og de spesielle lover, reglementer og studieplaner som gjelder for deres studium; dessuten må de skaffe seg kjennskap til og rette seg etter de ordensregler, meldingsfrister o. l. som Universitetets myndigheter fastsetter; slike bestemmelser blir kunngjort på oppslagstavler i Universitetets bygninger og har samme virkning som om innholdet av kunngjøringen var meddelt hver enkelt student.

For nærmere opplysninger henvises for øvrig til Studieveilederen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, 5. etg., Administrasjonsbygningen, Blindern.

LOV

av 19. juni 1970 om eksamener og grader ved universiteter og høyskoler

§ 1.

Denne lov gjelder universitetene i Bergen, Oslo, Tromsø og Trondheim, Arkitekthøyskolen i Oslo, Norges handelshøyskole, Norges idrettshøyskole, Norges landbrukshøyskole, Norges veterinærhøyskole og Statens kunstakademi.

§ 2.

Kongen bestemmer hvilke eksamener og forberedende prøver som kan avholdes, og hvilken tittel den enkelte eksamen berettiger til. Kongen gir tilsvarende bestemmelser om doktorgrader og andre grader.

Kongen kan gi et universitet eller en høyskole som ikke har hjemmel for det i særskilt lov, rett til å utnevne æresdoktor (doctor honoris causa) for betydningsfull vitenskapelig innsats eller fremragende arbeid til gagn for norsk vitenskap.

§ 3.

Kongen gir forskrifter om

1. fag
2. obligatoriske kurser og praksis
3. eksamensordninger
4. forberedende prøver som skal kreves, og når de må være avlagt.
5. adgangsbegrensning til ny eksamen eller prøve
6. vilkår for å gå opp til eksamen eller prøve dersom slike vilkår ikke er fastsatt ved lov.
7. vilkår for tildeling av doktorgrader og andre grader.

Styret, det høyeste organ, for universitetet eller høyskolen fremmer forslag om slike forskrifter. Det kan også få fullmakt til selv å gi dem.

§ 4.

Eksaminasjonen er offentlig, unntagen i de særlige tilfeller hvor styret for universitetet eller høyskolen bestemmer noe annet.

Sensorene oppnevnes av styret. Det avgjør hvem som har ansvaret for oppnevning ved uventet forfall. Såvidt mulig skal det ved alle eksamener eller prøver oppnevnes en sensor som ikke hører til ved vedkommende institusjon.

§ 5.

Vitnesbyrd om eksamen eller prøve fra en institusjon nevnt i § 1 gjelder tilsvarende ved de andre nevnte institusjoner.

Kongen kan frita for eksamen eller prøve når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon.

Eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen kan etter Kongens bestemmelse gi rett til fritakelse. Dette gjelder eksamen eller prøve ved den samme eller ved en annen institusjon.

§ 6.

En eksamen som ikke er avholdt med hjemmel i denne lov, kan godkjennes av Kongen som universitets- eller høyskoleeksamen når den er faglig jevngod med en slik eksamen.

Utenlandske eksamener eller grader kan godkjennes av Kongen som faglig jevngode med eksamener eller grader fra norske universiteter eller høyskoler. Tilleggsprøve kan kreves avlagt.

§ 7.

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Fra samme tid er følgende lover opphevet (her er tatt med de som gjaldt Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo):

1. Lov 21. april 1933 om forberedende prøver ved Universitetet.
2. Lov 29. juni 1956 om embetseksamen i psykologi ved Universitetet i Oslo.

3. Lov 13. mai 1960 om sosialøkonomisk embetseksamen ved Universitetet i Oslo.
4. Lov 17. mars 1961 om pedagogisk embetseksamen ved Universitetet i Oslo.
5. Lov 10. juni 1966 om samfunnsvitenskapelig embetseksamen.
6. Lov 23. september 1921 om magistergrad ved Universitetet.

§ 8.

Forskrifter gitt med hjemmel i lover som er opphevet eller endret, jfr. § 7, skal gjelde inntil Kongen bestemmer noe annet.

OPPTAK TIL DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

Alle som skal følge undervisning og/eller framstille seg til eksamen må ha studierett ved fakultetet i henhold til Reglement for begrensning av adgangen til de historisk-filosofiske og samfunnsvitenskapelige studier ved Universitetet i Oslo, datert 22. juni 1973. Reglementet fås ved henvendelse til fakultetssekreteriatet, 5. etg., Administrasjonsbygningen, Blindern.

Søknad om opptak til fakultetet må skje innen fastsatte frister som kunngjøres i dagspressen.

MELDING TIL EKSAMEN

Melding til eksamen skjer ved Ekspedisjonskontoret, Administrasjonsbygningen, Blindern, innen frister som kunngjøres i forelesningskatalogen. Meldingen skrives på spesielt skjema som fås på Ekspedisjonskontoret. Eksamensmeldinger som kommer etter de fastsatte frister godtas ikke.

Før man melder seg til noen fageksamen må man ha bestått examen philosophicum. Studieplan og forelesningskatalog gir nærmere opplysninger om pensum og undervisning.

Spesielt for mellomfagseksamen under samfunnsvitenskapelig embetseksamen (fullt mellomfag).

Melding til eksamen i et mellomfag hvor det også finnes grunnfag, kan ikke endres til å gjelde for grunnfaget eller mellomfagstillegget i faget etter meldingsfristens utløp.

REGLER OM ADGANGEN TIL Å AVBRYTE EKSAMEN OG TIL Å KONTINUERE VED EKSAMENER UNDER DET SAMFUNNS- VITENSKAPELIGE FAKULTET, UNIVERSITETET I OSLO

§ 1

En student anses for å ha fremstilt seg til en eksamen når han er til stede i eksamenslokalet første eksamensdag i det øyeblikk første oppgave gjøres kjent.

§ 2.

En student som har fremstilt seg til eksamen, kan avbryte denne (trekke seg) innen han endelig forlater sin plass siste dag av de skriftlige prøver.

En student som har levert besvarelse ved alle de skriftlige prøver i et fag, kan ikke unndra seg sensur for disse. Dersom de skriftlige prøver er bestått, kan studenten trekke seg før den muntlige prøve. Det er ikke adgang til å trekke seg under muntlig prøve.

En student som trekker seg, skal gi skriftlig erklæring om dette til eksamensinspeksjonen.

§ 3.

Hvis en student på grunn av sykdom eller annet gyldig forfall ikke kan fullføre den skriftlige og/eller muntlige del av eksamen, kan han kontinuere (gjenoppta og fullføre) de gjenstående deler av eksamen.

Kontinuasjoneksamen skal etter nærmere bestemmelse fra det institutt vedkommende eksamen hører inn under, holdes så snart som mulig etter at forfallsgrunnen er bortfalt eller ved neste ordinære eksamen.

Dersom en student avbryter en kontinuasjonseksamen, har han ikke adgang til fornyet kontinuasjon.

§ 4.

Sykdomsforfall i forbindelse med eksamen må legitimeres ved legeerklæring. Annet forfall må kjennes gyldig av fakultetet.

FORSKRIFT OM BEGRUNNELSE OG KLAGE VED UNIVERSITETS- OG HØGSKOLEEKSAMENER

fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 19. januar 1973 med hjemmel i kongelig resolusjon 5. desember 1969 om delegasjon m. v. i forbindelse med Forvaltningslovens ikraftsettelse.

§ 1.

Begrunnelse.

Eksamenskandidat ved universitet eller høgskole har etter at sensur er falt, rett til å få en redegjørelse for sensurvedtaket av egne eksamensprestasjoner. Redegjørelsen gis av en av sensorene. Finner sensoren det hensiktsmessig, kan redegjørelse gis skriftlig.

Er det gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen (sensorveiledning), skal de være tilgjengelige for kandidatene etter at sensuren er falt.

§ 2.

Klage over innholdet av sensurvedtak.

Klage over innholdet av sensurvedtak fremsettes skriftlig.

Finnes klagen å være berettiget, endres vedtaket. I motsatt fall gis klageren en skriftlig begrunnelse for sensuren, og en frist på tre uker til å meddele om klagen opprettholdes.

Opprettholdes klagen, skal den behandles av en særskilt klagenemnd, som oppnevnes av styret, det høyeste organ, ved institusjonen.

Examen philosophicum kan bare påklages når eksamen ikke er bestått. Muntlig eksamen, propedeutiske prøver og praktiske prøver kan ikke påklages. Er kretsen av sakkyndige i et fag så liten at styret ved institusjonen ikke anser det mulig å sammensette en klagenemnd med tilstrekkelig kyndighet, kan sensurvedtaket ikke påklages.

§ 3.

Behandlingen i klagenemnda.

Klagenemnda vurderer sensurvedtak og begrunnelsen for det. Finner nemnda et påtakelig misforhold mellom eksamensprestasjonen og eksamensresultatet, fastsetter den ny karakter. Endring kan skje til gunst eller til ugunst for klageren. Nemndas avgjørelse er endelig. I fag der den endelige karakteren fastsettes etter at muntlig eksamen er avholdt, skal det før den nye karakter fastsettes, avholdes ny muntlig prøve.

§ 4

Klage over saksbehandlingen.

Klage over formelle feil ved eksamen eller eksamenssensur behandles av det høyeste organ ved institusjonen, eller av det klageorgan som dette gir fullmakt. Finner klageorganet feil som kan ha hatt betydning for utfallet, opphever det sensurvedtaket og bestemmer om det skal foretas ny sensur eller holdes ny prøve. Klageorganets avgjørelse er endelig.

§ 5.

Fullmakt til å gi nærmere regler

Styret ved institusjonen kan gi nærmere regler om begrunnelse, om klagens form og innhold, om frist for klagen, om klagenemndas sammensetning, hvilket organ ved institusjonen klagen skal fremsettes for og om hva som skal regnes som påtakelig misforhold etter § 3.

For øvrig gjelder reglene i Forvaltningslovens kap. VI.

Utfyllende regler om begrunnelse og klage i henhold til § 5 er vedtatt av Det akademiske kollegium. Reglene kan fås ved henvendelse til fakultetssekretariatet.

SAMFUNNSVITENSKAPELIG EMBETSEKSAMEN

Reglement

Fastsatt ved kgl. res. 25. oktober 1968
Med endringer 16. september 1970, 1972 og 1974

§ 1.

Tittel og grad

Samfunnsvitenskapelig embetseksamen har to grader: lavere grad (cand.mag.-eksamen) som gir rett til tittelen candidatus magisterii og høyere grad (cand.polit. -eksamen) som gir rett til tittelen candidatus rerum politicarum.

§ 2.

Fageksamener

Under samfunnsvitenskapelig embetseksamen kan det avlegges tre fageksamener: grunnfagseksamen, mellomfagseksamen og hovedfagseksamen.

Hvilke fag det kan avlegges eksamen i bestemmes av departementet etter forslag fra fakultetet og Det akademiske kollegium. Opplysning om dette inntas i studieplanen.

Kollegiet kan bestemme at fageksamener kan inndeles i emneprøver med vekttall som gir uttrykk for omfanget av emnet, og som benyttes ved utregning av karakteren for de enkelte fageksamener.

§ 3.

Embetsseksamen

Den lavere grad oppnås med grunnfagseksamen i ett fag og mellomfagseksamen i to eller med mellomfagseksamen i tre fag.

Minst to eksamener må være grunn- eller mellomfags-

eksamen i fag fastsatt etter § 2. Fakultetet kan dog etter søknad godkjenne to norske grunn- eller mellomfagseksamener når en av dem har klar relevans til samfunnsvitenskapelige fag. To fag må ikke dekke hverandre innholdsmessig. Mat.nat. emneeksamener med vekttall 20 eller 30 tilsvarer henholdsvis et grunnfag og mellomfag.

Den høyere grad oppnås med den lavere grad og hovedfagseksamen i ett av de som kandidaten har avlagt grunnfags- eller mellomfagseksamen i. Fakultetet kan dispensere fra kravet om lavere grad som en forutsetning for å få høyere grad når vektige grunner foreligger.

§ 4.

Oppmeldingskrav

Før melding til fageksamen kreves at studenten har bestått examen philosophicum.

Før melding til siste fageksamen under den lavere grad, eller før melding til eksamener under hovedfagets siste del, må studenten ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk, eventuelt som en del av en fageksamen under lavere grad eller av hovedfaget.

Videre må studenten tilfredsstillende ha gjennomgått de kurser og avlagt de prøver som er fastsatt i studieplanen. Fakultetet kan i særlige tilfelle fritta for deltaking i kurs.

Før melding til hovedfagseksamen må studenten ha bestått mellomfagseksamen i vedkommende fag med ikke dårligere karakter enn 2,7. Fakultetet kan gi adgang til å ta hovedfagseksamen med grunnfagseksamen i faget, i tilfelle med tilsvarende kvalitetskrav. Bestemmelser om slik adgang kan inntas i studieplanen.

§ 5.

Grunnfagseksamen

Grunnfagseksamen eller emneprøver som inngår i grunnfag holdes minst en gang i året med mindre det i studieplanen for vedkommende fag er bestemt noe annet. Nærmere bestemmelse om eksamenskrav og prøver inntas i studieplanen. Eksamenskravene fastsettes slik at grunnfagsstudiet normalt skal kunne gjennomføres på 2 semestre.

§ 6.

Mellomfagseksamen

Mellomfagseksamen holdes en gang i semestret med mindre det i studieplanen for vedkommende fag er bestemt noe annet.

Mellomfagseksamen kan avlegges uten forutgående grunnfagseksamen i faget. Bestemmelser om eksamenskrav og prøver inntas i studieplanen. Hele mellomfagsstudiet skal normalt kunne gjennomføres på tre semestre, eller på ett semester etter bestått grunnfagseksamen.

§ 7.

Hovedfagseksamen

Hovedfagseksamen holdes en gang hvert semester. Den består av en vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave) over selvvalgt emne innenfor et spesielt område av faget, samt prøver etter nærmere bestemmelser i studieplanen.

Det er adgang til å innlevere som hovedoppgave flere enkeltarbeider dersom disse tilsammen etter sitt innhold utgjør et hele. Som hovedoppgave kan også godtas delarbeid i en gruppeundersøkelse dersom det representerer en innsats hvor art og omfang lar seg identifisere av sensurkomiteen i den utstrekning som er nødvendig for bedømmelsen. Komiteen bør når det er nødvendig innhente erklæringer fra de øvrige forfattere og i tvilstilfelle avgi særskilt innstilling om hvorvidt arbeidet kan antas til bedømmelse etter bestemmelsene i denne paragraf.

Eksamenskravene inntas i studieplanen. Hovedfagsstudiet skal normalt kunne gjennomføres på seks semestre eller på tre semestre etter bestått mellomfagseksamen eller på fire semestre etter bestått grunnfagseksamen.

§ 8.

Karakterenes grad og tallverdi

Ved bestått eksamen er karakterene:

laudabilis prae ceteris	1,00 – 1,50
laudabilis	1,51 – 2,50
haud illaudabilis	2,51 – 3,25
non contemnendus	3,26 – 4,00

Studenter som får dårligere karakter enn 4,0 har ikke bestått. For dem settes ingen tallverdi.

Det gis innberetning til Kongen om kandidater som har oppnådd karakteren *laudabilis prae ceteris* ved høyere grads eksamen, og som ikke har framstillet seg mer enn en gang til noen prøve.

§ 9.

Karakterfastsetting

I de fag hvor studieplanen fastsetter muntlig prøve gis det en foreløpig karakter etter den skriftlige prøve. Karakteren omfatter ved hovedfagseksamen også hovedoppgaven. Regler for hvor meget hovedoppgaven skal veie i forhold til de skriftlige besvarelser ved hovedfagseksamen kan inntas i studieplanen. Karakteren fastsettes med en desimal, og meddeles studenten. Studenter som får dårligere karakter enn 4,00 til den skriftlige prøve har ikke bestått eksamen og kan ikke framstille seg til muntlig prøve.

Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige felleskarakter for de skriftlige og muntlige prøver med en desimal. Denne karakter blir også den endelige karakter for vedkommende deleksamen, dersom det ikke foretas slik beregning som nevnt i § 10.

§ 10.

Karakterberegning ved påbygging av grunnfag og mellomfag

Har studenten tidligere bestått en lavere eksamen i faget, skal karakteren for denne eksamen innregnes i karakteren for den høyere eksamen, med mindre studenten framstiller seg til fullstendig mellomfags- eller hovedfagseksamen.

Ved beregning av den endelige karakter for mellomfags-eksamen gis karakteren for grunnfagseksamen vektallet 2 og karakteren for mellomfagstillegget vektallet 1.

Ved beregning av den endelige karakter for hovedfags-eksamen gis karakteren ved mellomfagseksamen og karakteren for hovedfagseksamen samme vektall.

Har studenten tidligere bestått grunnfagseksamen i faget, gis karakteren ved grunnfagseksamen vektallet 1 og karakteren for hovedfagseksamen vektallet 2.

Den endelige karakter utregnes med en desimal, som forhøyes dersom den følgende desimal ville bli 5 eller høyere.

§ 11.

Vitnemål og hovedkarakter

På eksamensvitnemålet føres opp de endelige karakterer for hvert fag med grad og tallverdi. På vitnemålet for høyere grads eksamen føres opp tittelen på den utførte vitenskapelige undersøkelse og den oppnådde karakter for dette arbeid.

På eksamensvitnemålet for den lavere og den høyere grads eksamen føres også opp en hovedkarakter, som regnes ut som et veiet middeltall av karakterene for de enkelte fag. Ved beregningen gis karakteren for grunnfag vektallet 2, karakteren for mellomfag vektallet 3 og karakteren for hovedfag vektallet 6. Hovedkarakteren angis med to desimaler og forhøyes etter regelen i § 10.

Karakteren for grunnfagseksamen som inngår i mellomfagseksamen, blir ikke påført vitnemålet og får ingen vekt ved beregning av hovedkarakteren, med mindre kandidaten ønsker grunnfagskarakteren påført istedenfor karakteren til mellomfagseksamen, og fagkombinasjonen likevel tilfredsstillende etter § 3.

En kandidat som har avlagt eksamen i mer enn tre fag, kan velge hvilke tre fag som skal legges til grunn for beregning av hovedkarakteren.

En kandidat som tar eksamen i nye fag etter fullført lavere eller høyere grads eksamen kan kreve å få beregnet en ny hovedkarakter og få utstedt nytt vitnemål.

I de tilfelle hvor det i samfunnsvitenskapelig embetseksamen inngår eksamener med et annet karaktersystem enn det som gjelder etter dette reglement, vil ikke kandidaten få beregnet hovedkarakter. Det gis heller ikke karakter for grunn- og mellomfagseksamen når deler av disse erstattes med eksamener avlagt utenfor universitetet.

§ 12.

Ny prøve

En student som ikke har bestått en fageksamen, kan ikke framstille seg til ny prøve før ved ordinær eksamen i det påfølgende semester.

En student kan ikke framstille seg til samme eksamen mer enn tre ganger sammenlagt ved norske universiteter og høyskoler. Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet, i særlige tilfeller, dispensere fra denne bestemmelse. Det er i samme semester ikke adgang til å framstille seg til eksamen i et fag ved mer enn ett universitet eller høyskole.

En student kan framstille seg til ny prøve i hovedfaget, uten at dette influerer på tidligere godkjenning av hovedoppgaven.

Når en student framstiller seg til ny eksamen i et eller flere fag kan han kreve å få eksamensvitnemålet på grunnlag av sine beste resultater.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 13.

Fritak for eksamen eller prøve

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet frita for eksamen eller prøve

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Kollegiets avgjørelse kan påklages til departementet.

Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 14.

Ikrafttredelse

Dette reglement tar til å gjelde 1. november 1968.

VEDR. § 13

I henhold til eksamensreglementets § 13 er det adgang til å søke fakultetet om å få benytte annen utdanning i en fagkombinasjon som fører fram til cand.mag.- eller cand.polit.-eksamen.

Studentene bør så tidlig som mulig i studiet søke opplysninger om valg av fagkombinasjoner hos studieveilederen eller undervisningskonsulenten.

Fakultetet har utarbeidet følgende regler om hvor stor del av samfunnsvitenskapelig embetseksamen som må avlegges ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Oslo for at det kan utstedes *vitnemål for høyere grad/lavere grad ved dette fakultet*:

1. For å få utstedt cand.polit.-vitnemål ved Universitetet i Oslo må studenten ha avlagt hovedfagseksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
2. For å få utstedt cand.mag.-vitnemål ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet må studenten ha avlagt to av de tre fageksamener til cand.mag.-eksamen ved en institusjon nevnt i § 1 i Lov av 19. juni 1970 om eksamen og grad ved universitet og høyskole. En av de tre eksamener må være avlagt ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
3. For kandidater som benytter seg av reglene om internordisk tentamensgyldighet, kreves at de har avlagt en av de tre fageksamener til cand. mag.-eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.

Reglene er inntil videre godkjent av Det akademiske kollegium i møte 26. februar 1971.

PRØVE I SAMFUNNSVITENSKAPELIG STATISTIKK

Før melding til siste fageksamen under den lavere grad, eller før melding til eksamener under hovedfagets siste del må studenten ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk, eventuelt som en del av en fageksamen under den lavere grad eller av hovedfaget.

Følgende prøver godkjennes som prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk under samfunnsvitenskapelig embetseksamen:

1. Fra pedagogikk:
 - a) Kurs Pe 2, målingsmetoder og statistikk, studieplan av 1968.
 - b) Særskilt prøve i statistikk avlagt under tidligere studieplaner.
2. Fra sosiologi:

Grunnfag/mellomfag fra V-68 eller senere (ny ordning med statistikk som statarisk pensum).
3. Fra statsvitenskap:

Statistikk-prøve avlagt under grunnfag, studieplan 1969.
4. Fra Sosialøkonomi:

Statistisk avsnitt av I Avdeling av Sosialøkonomisk embetseksamen.
5. Fra Statistikk grunnfag:

Eksamen i statistikk.

Andre prøver i statistikk kan *etter søknad* godkjennes.

ETNOGRAFI (SOSIALANTROPOLOGI) GRUNNFAG — MELLOMFAG — HOVEDFAG

Studieplan, godkjent av rektor 27. mars 1969 og 1972
Med endring 1974

INNLEDNING

Etnografien beskjeftiger seg med det sammenlignende studium av kultur og samfunn. Faget betegnes også som «social anthropology» i England og som «cultural anthropology» i USA og som «Völkerkunde» og «Ethnologie» i tysktalende land. En kunne også kalle faget komparativ sosiologi som flere fremtredende forskere har foreslått. Når en sammenligner etnografi og sosiologi er det slående hvor like disse fagene er når det gjelder generelle forutsetninger i grunnleggende teori, men hvor forskjellige de er i mye av hva forskere i de to tradisjoner faktisk gjør. Det kan være mange årsaker til dette, og noen gir en god anledning til å understreke etnografiens særtrekk.

Etnografiens viktigste metode for innsamling av primærmateriale er kalt feltarbeid, og hovedvekten ligger på såkalt deltakende observasjon. Denne metode har vist seg nyttig i forståelsen av sammenhengen mellom forskjellige aspekter ved samfunn og forståelse av hvilke ideer og verdier samfunnsmedlemmer handler ut fra. Metoden har dog sine begrensninger i og med at den intense deltakende observasjon ikke lar seg praktisere i alle situasjoner. Etnografer vil i slike situasjoner gjøre bruk av andre metoder som er mer vanlig i sosiologien (intervjuer, statistiske metoder etc.), men vil dog insistere på at man bare ved deltakende observasjon får data som gir mulighet til å registrere den totale kontekst som sosial handling finner sted i og dermed til å forklare de forutsetninger som folk har for å handle som de gjør.

De sentrale problemstillinger i etnografien er rettet mot analysen av kulturer og samfunn slik de fungerer som totale systemer og å forstå grunnlaget for vedlikehold og endring av kulturelle og sosiale former. En er også ute etter å kartlegge variasjon i samfunnsformer og å bruke denne formvariasjon analytisk til å finne frem til regelmessigheter i oppbygning av samfunn i sin alminnelighet. Ved å se på kulturer og samfunn som totale systemer har etnografene kunnet påvise en rekke interessante sammenhenger mellom forskjellige aspekter av kultur og samfunn innen et område, og disse sammenhengene er blitt presentert i monografier - etnografiens sentrale fremstillingsform.

Tradisjonelt har etnografer kun vært opptatt av studiet av ikke-europeiske kulturer eller såkalte primitive samfunn (primitivt viser til et teknologisk og ikke nødvendigvis et kulturelt nivå). I den senere tid har etnografer også drevet forskning i «europeiske» samfunn og også blitt mer opptatt av «europeiske» samfunn for så vidt som disse mer og mer påvirker ikke-europeiske samfunn. Etnografien har derfor også fått en viktig oppgave som formidler av kunnskap mellom kulturer og i utviklingsproblematikk.

Nye studenter bes kontakte Institutt for etnografi, hvor det foretas registrering av alle nye etnografistudenter.

GRUNNFAG

Grunnfagskurset strekker seg over to semestre med anledning til å begynne både i høst- og vårsemestret. Det anbefales dog å begynne i høstsemesteret da Instituttet ikke for tiden har kapasitet til to parallelle kurser, og studenter som begynner i vårsemestret vil derfor måtte følge et ikke helt ideelt forelesningsopplegg.

Grunnfagskurset tar sikte på å gi studentene

- a) en elementær trening i samfunnsvitenskapelig teori og metode som disse er utviklet gjennom etnografien.
- b) kunnskap om de viktigste regionale variasjoner i kultur og samfunnsformer.

Studenter vil finne at kurset nødvendigvis må bli et kompromiss mellom disse to siktemål, og pensumlisten er forsøkt lagt opp slik at den samme litteratur skulle kunne dekke begge siktemål.

Pensum omfatter ca. 3 000 sider og har form av en leseplan. Forelesningene er ment til å understøtte og supplere leseplanen og vil derfor i stor grad bruke leseplanen som rammeverk.

I tillegg til pensumlisten finnes det en litteratur-liste kalt «utfyllende lesning». Studentene bør gjøre seg kjent med noen av de titler som er nevnt i denne liste og kan i samråd med faglæreren skifte ut litteratur fra pensumlisten med litteratur fra den utfyllende liste.

PENSUM

1. INTRODUKSJON TIL FAGET

- A. M. Klausen: *Kultur: Variasjon og sammenheng*. Oslo 1970.
- L. Mair: *An Introduction to Social Anthropology*. Oxford 1965 (kap. 1-3).
- S. F. Nadel: *The Foundations of Social Anthropology*. London 1951, Glencoe 1953. (Side 1-34: Why Anthropology. The Aims of Social Anthropology).
- L. Sharp: *Steel Axes for Stone Age Australians Human Organization* Vol 2, 1952 - (også Bobbs-Merrill A-208).
- R. Linton: *The Study of Man*. New York 1936 (kap. VIII: Status and Role).
- A. R. Radcliffe-Brown: *Structure and Function in Primitive Society*. London 1952 (kap. 1).
- O. Brox: *Natural Conditions, Inheritance and Marriage in a North Norwegian Fiord. Folk* Vol. 6,1 1964.

2. FAGHISTORIE

- R. Firth (ed.): *Man and Culture. An evaluation of the work of Bronislaw Malinowski*. London 1957. (Ett kapittel valgt i samråd med foreleseren).
- A. R. Radcliffe-Brown: Op. cit. kap. IX og X.

- R. Firth: *Elements of Social Organization*. London 1951 (kap. 1).
- F. Barth: *Anthropological Models and Social Reality*. *Proceedings of the Royal Society*. Second Nuffield Lecture B Vol. 165, 1966.

3. REGIONAL ETNOGRAFI

- J. Nicolaisen m. fl. (red.): *Verdens folkeslag i vår tid*. København 1968 (Politikkens Håndbøger) - (utdrag i samråd med foreleseren).
- Dessuten regionalt særpensum som legges opp i samråd med foreleseren.

4. METODE (FELTARBEID)

- B. Malinowski: *Argonauts of the Western Pacific*. London 1922. (Kap. I: On the Methods and Aims of Ethnographic Fieldwork).
- W. F. Whyte: *Street Corner Society* 2nd. Ed. Chicago 1955 (Appendix).
- G. B. Berreman: *Behind many Masks: Ethnography and Impression Management in an Himalayan Village*. *Society for Applied Anthropology Monogr.* N. Y. 1962 (også Bobbs-Merrill A-393).

5. TEORI OG ANALYSEFORMER

- E. Goffman: *The Presentations of Self in everyday Life*. New York 1959 (Introduction og Kap. 1,2 og 3).
- A. R. Radcliffe-Brown: Op. cit. kap. I, II, IV, XI.
- J. Goody (ed.): *The Developmental Cycle of Domestic Groups*. Cambridge Papers in Social Anthropology Nr. 1, Cambridge 1958 (Introduction + en artikkel).
- F. Barth: On the Study of Social Change. *American Anthropologist* Vol. 69, No. 6, 1967.
- S. Seierstad: Om bruken av økonomiske modeller i sosiologien. *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, nr. 4, 1967.
- S. F. Nadel: Social Control and Self-regulation. *Social Forces* Vol. 31, March 1953 (også Bobbs-Merrill S-208).

6. ØKOLOGI OG KULTUR

- H. Kleivan: Økologisk endring i Labrador. *Naturen* nr. 4, 1962.
- M. Harris: The Myth of the Sacred Cow i A. Leeds and A. R. Vayda eds.: *Man, Culture and Animals* Washington 1965.
- M. Douglas: Population Control in Primitive Groups. *British Journal of Sociology* 17, 1966.
- F. Barth: Ecologic Relationships of Ethnic Groups in Swat, North Pakistan. *American Anthropologist* Vol. 58, No. 6, 1956 (også Bobbs-Merrill A-9 og i A. P. Vayda (ed.): *Environment and Cultural Behavior*. New York 1969).
- F. Barth: Competition and Symbiosis in North East Baluchistan. *Folk* Vol. 6,1, 1964.
- M. Sahlins: The segmentary Lineage: An Organization of Predatory Expansion. *American Anthropologist* Vol. 63, 1961 (også Bobbs-Merrill A-196).

7. SOSIAL KATEGORISERING OG DIFFERENSIERING

- L. Mair: Op. cit. Kap. 4,5 og 6.
- R. Linton: Age and Sex Categories. *American Sociological Review* Vol. 7, October 1942 (også Bobbs-Merrill S-173).
- M. Wilson: Nyakyusa Age Villages i S. and Ph. Ottenberg ed.: *Cultures and Societies of Africa*, New York 1960.
- L. A. Fallers & M. J. Levy: The Family: Some Comparative Considerations. *American Anthropologist* Vol. 61, 1959.
- K. Gough: The Nayars and the Definition of Marriage. *Journal of the Royal Anthropological Institute*. Vol. 89, 1959 (også Bobbs-Merrill A-378).
- M. Gluckman: *Custom and Conflict in Africa*. Oxford 1963 (kap. 3).
- J. A. Barnes: Class and Committees in a Norwegian Island Parish. *Human Relations* 7, 1954.
- E. R. Leach (ed.): *Aspects of Caste in South India, Ceylon and North West Pakistan*. *Cambridge Papers in Social Anthropology* No. 3, Cambridge 1960 (Introduction, F. Barth's og C. Gough's artikkel).
- G. D. Berreman: Caste in India and the United States. *American Journal of Sociology* Vol. 66 1960-61 (også Bobbs-Merrill S-22).

- K. Davis, W. E. Moore & M. M. Tumin: Some Principles of Stratification. *American Sociological Review* 1945 pp. 242–249 og 1953 pp. 387–394 og 394–397, (også Bobbs-Merrill S68).
- R. N. Pehrson: *The Bilateral Network of Social Relations in Könkämä Lapp District*, Indiania 57, Oslo 64.

8. INSTITUSJONER OG PARTSYSTEMER

a. ØKONOMI

- L. Mair: Op.cit. kap. 10–12.
- E. E. LeClair and H. K. Schneider (eds.): *Economic Anthropology. Readings in Theory and Analysis*. New York 1968. (6–8 artikler valgt i samråd med foreleseren).
- F. Barth: Economic Spheres in Darfar i *Themes of Economic Anthropology*, ed. R. Firth, A.S.A. Monogr. 6, London 1967.
- G. Håland: Økonomisk vekst og sosial forandring – *Statsøkonomisk Tidsskrift*, hefte 4, 1964.

b. POLITIKK

- L. Mair: Op.cit. kap. 7–9.
- M. Gluckman: *Custom and Conflict in Africa*. Oxford 1963 (kap. 1 og 2).
- L. Bohannan: A Generalogical Charter – *Africa* Vol. XXII No. 4, 1952.
- M. D. Sahlins: Poor Man, Rich Man, Big Man, Chief: Political Types in Melanesia and Polynesia. *Comparative Studies in Society and History* 5, 1963 (også Bobbs-Merrill A-339).
- M. J. Swartz (ed.): *Local Level Politics. Social and Cultural Perspectives* Chicago 1968.
- M. Banton (ed.): *Political Systems and the Distribution of Power*. A.S.A. Monograph No. 2, London 1965.
- F. Barth: Segmentary Opposition and the Theory of Games: A Study of Pathan Organization. *Journal of the Royal Anthropological Institute* 1959 (også Bobbs-Merrill A-37).

Barths artikkel kan etter valg skiftes ut med en artikkel fra Swartz eller A.S.A. no 2. Dessuten 4 artikler fra Swartz og/eller A.S.A. No 2 i samråd med foreleseren.

c. RITUELT LIV

L. Mair: Op.cit. kap. 13 og 14.

A. R. Radcliffe-Brown: Op.cit. kap. VII og VIII.

G. C. Homans: Anxiety and Ritual: The Theories of Malinowski and Radcliffe-Brown. *American Anthropologist* Vol. 43, 1941 (også Bobbs-Merrill S-121)

M. Gluckman: Op.cit. kap. 4 og 5 (kap. 4 også Bobbs-Merrill A-87).

W. E. Stanner: The Dreaming. T.A.G. Hungersford (ed.): *Australian Signpost*, Melbourne 1956 (også Bobbs-Merrill A-214).

P. Worsley: Millenarian Movements in Melanesia. *Journal of Rhodes-Livingston Institute* Vol. XXI March 1957 (også Bobbs-Merrill A-248).

E. Goffman: «On the Nature of Deference and Demcanour» i E. Goffman: *Interaction Ritual*. N.Y. 1967.

9. MONOGRAFIER — FORSLAG

(Velg to i samråd med faglæreren)

J. Middleton: *Lugbara Religion*. London 1960.

E. E. Evans-Pritchard: *The Nuer*. Oxford 1940.

E. E. Evans-Pritchard: *Witchcraft, Oracles and Magic among the Azande*. Oxford 1937.

L. A. Fallers: *Bantu Bureaucracy*. Cambridge 1956.

F. Barth: *Nomads of South Persia. The Basseri Tribe of the Khamseh Confederacy*. Oslo 1961.

F. Barth: *Political Leadership among the Swat Pathans* London 1959.

F. G. Bailey: *Caste and the Economic Frontier*. Manchester 1960.

E. R. Leach: *Political Systems of Highland Burma*. London 1954.

R. F. Salisbury: *From Stone to Steel*. New York 1962.

B. Malinowski: *Argonauts of the Western Pacific*. London 1922.

R. Firth: *We, the Tikopia*. London 1936.

E. Colson: *The Makah Indians. A study of an Indian Tribe in modern American Society*. Manchester 1953.

E. A. Hoebel: *The Cheyennes. Indians of the great Plains*.

- New York 1960 + S. C. Oliver: Ecology and cultural Continuity as contributing Factor in the social Organization of the Plains Indians (i Y.A. Cohen (ed.): *Man in Adaption*. Vol. 2, Chicago 1968.
- H. Siverts: *Oxchu'jk: En Maya-stamme i Mexico*. Oslo 1965.
- C. Jayawardena: *Conflict and Solidarity in a Guianese Plantation*. London 1963.
- C. M. Arensberg & S. T. Kimball: *Family and Community in Ireland*. London 1940 og Cambridge Mass 1948.
- W. F. Whyte: *Street Corner Society*. 2nd ed. Chicago 1955.
- E. Liebow: *Tally's Corner*. Boston 1967.
- R. Frankenberg: *Village on the Border*. London 1957.

EKSAMEN

Grunnfagseksamen holdes i slutten av hvert semester. Før oppmelding til eksamen må kandidaten sørge for at pensumlisten blir godkjent av faglæreren. Samtidig med eksamensmeldingen må kandidaten oppgi hvilken av følgende eksamensformer han velger:

- a) To skriftlige prøver, hver av varighet 8 timer, og en muntlig prøve.
- b) Som en prøveordning for en periode på tre år vil det være adgang til å la de skriftlige prøver erstattes av en skriftlig hjemme-eksamen med en gitt innleveringsfrist på 10 dager, over ett oppgitt emne. I tillegg kommer en muntlig prøve som under a).

Det er en forutsetning for anvendelse av eksamensform b) at kandidaten innleverer en skriftlig tentamensbesvarelse i samme semester som eksamen avlegges, og under samme betingelser med hensyn til tidsfrist og størrelse som for denne. Denne besvarelse vil ikke gi innflytelse på den endelige karakter, men kan bli brukt som grunnlag for den muntlige eksaminasjon.

Det er også en forutsetning at det skal være en rett for kandidaten å kunne søke veiledning hos faglæreren under tentamen. Under eksamen vil faglæreren være behjelpelig med litteraturhenvisninger.

Besvarelsen til tentamen og eksamen etter b) bør ikke overstige 10 maskinskrevne A4 sider med linjeavstand 1 ½ eller tilsvarende i håndskrift.

MELLOMFAG

Første del av mellomfaget er identisk med grunnfag. Mellomfagstillegget skal normalt ta ett semester. Det består av et mindre, obligatorisk pensum, og et større, valgfritt pensum som gir mulighet til spesiell fordypelse innenfor bestemte områder.

OBLIGATORISK PENSUM

- F. Barth (ed.): *The Role of the Entrepreneur in Social Change in Northern Norway* (Introduction). Bergen 1963.
- F. Barth: *Models of Social Organization. Royal Anthropological Institute Occasional Papers No. 23*. London 1966.
- F. Barth (ed.): *Ethnic Groups and Boundaries* (Introduction). Universitetsforlaget 1969.
- M. D. Sahlins & E. Service (eds.): *Evolution and Culture* (Kap. 1). University of Michigan Press 1960.
- M. D. Sahlins: *On the Sociology of Primitive Exchange. The Relevance of Models for Social Anthropology*. A.S.A. Monograph no. 2, London 1965.
- C. Geertz: *Religion as a Cultural System. Anthropological Approaches to the Study of Religion*. A.S.A. Monograph no. 3, London 1966.
- M. Godelier: *Ekonomisk Antropologi* (Kap. 3). Stockholm 1971.
- A. Chayanov: *Theory of Peasant Economy* (Introduction). Illinois 1966.
- K. Polanyi: *The Economy as Instituted Process*. LeClair and Schneider (eds.): *Economic Anthropology. Readings in Theory and Analysis*. New York 1968.
- F. G. Bailey: *Stratagems and Spoils* (Kap. 1-3). Oxford 1970.
- R. Burling: *Man's Many Voices*. Holt, Rinehart and Winston 1970. (Utdrag valgt i samråd med foreleser.)

Denne delen av pensum er på ca. 500 sider og skal utgjøre ca. $\frac{1}{3}$ av totalpensum.

VALGFRITT PENSUM

Denne delen av pensum kan velges i tilknytning til mer spesialiserte forelesningsrekker som blir tilbudt. Det bør ikke fastlåses i detaljer hvilke temaer det skal undervises i til enhver tid, men det er et hovedkrav at forelesningsrekke-
ne skal representere sentrale analytiske angrepsmåter innen både kultur- og sosialantropologi. I størst mulig utstrekning prøver en å orientere undervisningen omkring følgende problemområder:

<i>Kulturanthropologi</i>	Kulturhistorie Etnolingvistikk og kommunikasjon
<i>Sosialantropologi</i>	Sosial endring og prosessanalyse Marxistiske perspektiver i antropologien

Det spesielle fokus innen disse hovedområdene, og hvilke andre temaer som kan tenkes å bli aktuelle, vil i stor utstrekning avhenge av de enkelte foreleseres spesielle orientering og forutsetninger. Studentene rådes til å konsentrere seg særlig om ett av de forelesningstilbud som finnes, men kan også bruke stoff som er oppført under andre hovedområder. Det siste innebærer blant annet at studentene ikke er bundet av et strengt skille mellom «kulturanthropologiske» og «sosialantropologiske» temaer – et skille som er i ferd med å bli mindre vesentlig ifølge orienteringen i en del nyere forskning.

I tilknytning til forelesningstilbudene blir det utarbeidet litteraturlister som blant annet er ment som et hjelpemiddel for studentene ved pensumvalg. Pensumlister settes opp i samråd med faglærerne, og må godkjennes av disse. Det er anledning til å skrive en semesteroppgave over selvvalgt emne i stedet for skriftlig eksamen. Kandidaten gir beskjed om hvilken eksamensform han velger samtidig som han sender inn eksamensmelding.

EKSAMEN

Eksamen kan avlegges hvert semester i en av følgende former:

- A. En skriftlig prøve på åtte timer og en muntlig prøve innenfor mellomfagstillegget. Grunnfagskarakteren innregnes i den endelige karakter for mellomfagseksamen i forholdet 2 : 1.
- B. En skriftlig prøve som består av en semesteroppgave over selvvalgt emne, godkjent av en av faglærerne, samt en muntlig prøve. Oppgaven leveres inn senest en måned før skriftlig eksamen. Muntlig prøve består av eksaminasjon innenfor kandidatens pensumliste. Kandidaten kan også eksamineres i sin semesteroppgave. Skriftlig og muntlig teller likt ved fastsettelse av karakteren. Grunnfagskarakteren innregnes i den endelige karakter for mellomfagseksamen i forholdet 2 : 1.
- C. Det kan også avlegges udelt mellomfagseksamen. Det innebærer at kandidaten i *samme semester* avlegger skriftlig prøve til grunnfag (to skriftlige prøver på åtte timer hver kombinert med alternativ A eller B for mellomfagstillegget).

HOVEDFAG

MÅLSETTING

Hovedfagstudiet tar sikte på å gi studenten kunnskap om og forståelse av kulturformer og deres variasjon. Dette innebærer at studenten må tilegne seg etnografisk teori og metode slik at han/hun er istand til selvstendig (a) å bedømme en faglig undersøkelse eller argumentasjon og (b) å gjennomføre hovedskrittene i en faglig undersøkelse fra problemavgrensing og datainnsamling til analyse og presentasjon. Studiet tar også sikte på å muliggjøre anvendelsen av etnografisk ekspertise i samfunnslivet.

STUDIETID

Hovedoppgavens art og omfang vil kunne gjøre det nødvendig med avvik fra den oppsatte normale studietid. Man kan i denne forbindelse peke på at det kan være nødvendig å lære et fremmed språk for at feltarbeidet skal kunne

utføres på en forsvarlig måte. De to første semestre bør brukes til å utdype kjennskapet til etnografisk teori og metode i sin alminnelighet. (Dette avhenger dog til en viss grad av studentens interessefelt og spesialkunnskaper. Se ellers punkt IV – Undervisning.) I annet semester bør studenten også foreta problemavgrensning og annen planlegging m.h.t. hovedfagsoppgaven. Den siste del av studiet vil gå med til å utarbeide hovedoppgaven, samt videre fordyppelse i relevant litteratur.

PENSUM

Pensum omfatter grunnfags- og mellomfagspensum og bygger videre på dette pensum, dvs. utvides, for det første i generell teori og metode, for det annet i etnografisk (regional) kunnskap og for det tredje i et spesialpensum omkring avhandlingen.

1. Studenten skal arbeide mot et faglig nivå som setter ham/henne istand til å vurdere analytiske verker som f. eks. S. F. Nadel: *The Foundations of Social Anthropology* (London 1951), ASA monografiene:

No 1: *The Relevance of Models for Social Anthropology* (London 1965)

No 2: *Political Systems and the Distribution of Power* (London 1965)

No 3: *Anthropological Approaches to the Study of Religion* (London 1966)

No 4: *The Social Anthropology of Complex Societies* (London 1966)

No 6: *Themes in Economic Anthropology* (London 1967)

No 8: *Socialization: The Approach from Social Anthropology* (London 1970)

og *Biennial Review of Anthropology* (1959, 1961, 1963, 1965, 1967) og metodiske verker som Manners & Kaplan: *Theory in Anthropology* (Chicago 1968) og A. L. Epstein: *The Craft of Social Anthropology* (London 1967)

2. Etnografisk kunnskap skal utvides typologisk f. eks. gjennom serien «Foundations of Modern Anthropology»

E. R. Service:	<i>The Hunters</i>	(1966)
M. Sahlins:	<i>Tribesmen</i>	(1967)
E. R. Wolf:	<i>Peasants</i>	(1966)
L. Krader:	<i>Foundation of the State</i>	(1967)

og regionalt gjennom oversiktsverker og/eller monografier fra de forskjellige verdensdeler.

Studenten bør også tilegne seg et kulturhistorisk perspektiv f. eks. gjennom Linton: *The Tree of Culture* (New York 1957) eller Childe: *What happened in History* (Harmondsworth 1964) og *Social Evolution* (London 1963).

3. Studenten skal legge opp et spesialpensum omkring sitt hovedarbeide. Denne del av pensum vil bli anbefalt i forbindelse med hovedfagsveiledningen (se punkt IV) og kan bygge på det selvvalgte pensum fra mellomfaget.

UNDERVISNING

Hovedfagsundervisningen vil bestå dels av forelesninger og kollokvier, dels av individuell veiledning under arbeidet med hovedfagsoppgaven. Der vil i det minste være en «pensums» forelesningsrekke pr. semester og et ukentlig hovedfagskollokvium (feltforskerseminar). Det vil dessuten bli holdt forelesningsrekker som tar opp spesielle temaer og arrangere kollokvier med studenter som måtte velge oppgave omkring samme tema. Individuell veiledning vil kunne bli foretatt av en eller flere av de ansatte på Instituttet og/eller Museet.

EKSAMEN

Hovedfagseksamen vil kunne avlegges hvert semester. Eksamen omfatter 2 skriftlige prøver på 8 timer hver, samt en muntlig prøve. Avhandlingen gis en karakter for seg, og denne gis samme vekttall som den skriftlige og muntlige prøve tilsammen ved fastsettelsen av den endelige hovedfagskarakteren.

KRIMINOLOGI

GRUNNFAG — MELLOMFAG — HOVEDFAG

Vedtatt av Det akademiske kollegium 12. september 1966 og 1971
Med endringer 1970

INNLEDNING

Det er adgang til å avlegge eksamen i kriminologi grunnfag, mellomfag og hovedfag. Grunnfaget tar sikte på å gi en første innføring i generell kriminologi samt gjøre studentene kjent med hovedtrekkene i norsk kriminalitet og reaksjonene mot denne. Mellomfaget tar i tillegg til dette sikte på å gi adgang til en fordypelse på ett hovedområde. Hovedfaget tar sikte på å gi full dekning av samtlige hovedområder som det til enhver tid kan velges ett av til mellomfag.

Grunnfag, mellomfag og hovedfag i kriminologi er beregnet på flere forskjellige studentgrupper. Faget vil kanskje særlig kunne vise seg velegnet for studenter fra et av samfunnsfagene som måtte ønske spesialkunnskaper om «avvikergupper» i samfunnet og samfunnets behandling av dem eller for studenter fra Det historisk-filosofiske fakultet som tar sikte på å bruke kunnskapene fra kriminologien som emneområde i senere undervisningsvirksomhet. Andre som kunne nyttiggjøre seg faget kommer fra etater som har med lovbrutere og reaksjoner på lovbrudd å gjøre – som domstoler, politi og påtalemyndighet, fengselsvesen, behandlingsinstitusjoner og ettervernsorganer.

GRUNNFAG

Grunnfagsstudiet er beregnet til to semestres varighet.

Høstsemestrene gis det vanligvis undervisning i:

Kriminal sosiologi

hovedtyper av lovbrudd

kriminalrett og kriminalpolitikk I

Vårsemestrene gis det vanligvis undervisning i:

Reaksjonenes innhold og virkninger
kriminalrett og kriminalpolitikk II
fengsels sosiologi
kriminalpsykologi/psykiatri

I tillegg kommer så annen undervisning som spesialseminarer, oppgavegjennomgåelser etc.

Undervisningen gis ved Institutt for kriminologi og strafferett ved Det juridiske fakultet, og det anbefales å benytte seg av undervisningstilbudet og å holde kontakt med Instituttet. Mye av stoffet som gjennomgås finnes bare i spredte og vanskelig tilgjengelige kilder. Det anbefales også sterkt å begynne på faget i høstsemester. Undervisningen er lagt opp med sikte på at høstsemesterne er begynnersemesterne. Eksamen gis imidlertid hvert semester.

Til eksamen gis det to skriftlige prøver, hver på åtte timer, og en muntlig prøve.

Hjelpemidler ved eksamen:

Norges lover

Kriminalstatistikk: Forbrytelser

Kriminalstatistikk: Reaksjoner

Andenæs, Johs.: *Alminnelig strafferett*, Oslo 1956

Andenæs, Johs.: *Strafferett og straffeprosess*. Institutt for kriminologi og strafferett 1964. Stensil.

PENSUM

Nedenstående liste foreslås som pensum. Etter samråd med faglæreren kan det foretas enkelte endringer i listen.

GRUNNFAGSPENSUM

Andenæs, Johs.: *Alminnelig strafferett*, Oslo 1956. 544 s. (s. 1-9, 249-275, 322-360, 369-463, 478-482.)

Andenæs, Johs.: *Formuesforbrytelsene*, Oslo 1967. (Kap. 2, 3, 4, 7, 10).

Andenæs, Johs.: *Strafferett og straffeprosess*. Utg. av Inst. for kriminologi og strafferett. Oslo 1964. 34 s. stensil.

Aubert, Vilh.: *Det skjulte samfunn*, Oslo 1969, kap. 9.

- Aubert, Vilh.: *Likhet og rett*, Oslo 1972. (Alle kap. bortsett fra kap. 7 om militærnektersaker).
- Aubert, Vilh.: Legal justice and mental health. *Psychiatry* 1958 s. 101–113. Også trykket i Aubert., Vilh.: *The hidden society*. N. J. 1965. s. 55–82.
- Aubert, Vilh.: Norsk strafferettspraksis. I *Hva er en dirk mot en aksje*. Oslo 1970. s. 25–29.
- Aubert, Vilh.: *Om straffens sosiale funksjon*. Oslo 1954.
- Becker, Howard: *Outsiders. Studies in the sociology of deviance*. Lond. 1963, Kap. 1, 2, 8.
- Bondeson, Ulla: Argot knowledge as an indicator of criminal socialization. I *Scandinavian studies in criminology*. Vol. 2. Oslo 1968. s. 73–105.
- Brun-Gulbrandsen, Sverre og Brit Bergersen Lind: *Marihuana og hasjissj*. Oslo 1970.
- Bødal, Kåre: *Fra arbeidsskole til ungdomsfengsel*. Oslo 1969. Kap. 12 og 13.
- Christiansen, Carl Otto og Karen Berntsen: A Resocialization experiment with shortterm offenders. I *Scandinavian studies in criminology* Vol. 1, Oslo 1965. s. 35–54.
- Christie, Nils: Edrøelighetsnemnder. Analyse av en velferdslov. *Nordisk tidsskrift for kriminalvitenskap* 1964. s. 89–118.
- Christie- Nils: De fratagbare goder. *Tidsskrift for samfunnsforskning* 1966, s. 119–130.
- Christie, Nils: *Kriminal sosiologi*. Oslo 1965.
- Christie, Nils: Noen kriminalpolitiske særforholdsregler i sosiologi. *Tidsskrift for samfunnsforskning*. 1962, s. 28.
- Christie, Nils: Reaksjonenes virkninger. I *Nordisk tidsskrift for kriminalvitenskap*. 1961. s. 129–144.
- Christie, Nils, Andenæs, Johs., Skirbek: A study of self-reported crime I *Scandinavian studies in criminology*. Vol. 1, Oslo 1965. s. 86–117.
- Christie, Nils: *Tvangsarbeid og alkoholbruk*. Oslo 1960. 106 s.
- Christie, Nils: *Vold og samfunnsstruktur*. I Hurwitz, S. Festskrift. Kbh. 1971 s. 155–177.
- Cohen, Stanley (ed.): *Images of Deviance*. Penguin Book. Følgende kap.: Jock Young: The Role of the Police as Amplifiers of deviance. s. 25–62.

- Mary McIntoch: Changing in the Organization og Thieving. s. 98-134.
- Cressey, Donald: Underslageren og hans motiv. I *Nordiske Tidsskrift for kriminalvitenskap*. 1965. s. 123-134.
- Dahl, Tove Stang: *The Emergence of the Norwegian Child Welfare Law*. Oslo 1971. Inst. for kriminologi og strafferett. Stensilserie.
- Dalgard, Odd Steffen (red.): *Dømt til sikring*, Oslo 1970. s. 9-30, 138-141.
- Elwin, Gøran, Sten Hechser, Alvar Nelson: *Den Første Stenen*, Sth. 1971. Kap. 2, 6, 7, 8.
- Erikson, Kai: *Wayward Puritans. A Study in the Sociology of Deviance*, N.Y. 1966, 228 s.
- Goffman, Erving: *Anstalt og menneske*. Kbh. 1967. I. del s. 5-97.
- Hauge, Ragnar: *Gjengkriminalitet og ungdomskulturer*, Oslo 1968. 182 s.
- Hauge, Ragnar: *Kriminalomsorg i frihet. Forskning og forskningsresultater*. Oslo 1970.
- Hauge, Ragnar: Kriminalomsorg i frihet - målsetting og muligheter. *Vernelagsnytt* 1969, s. 139-155.
- Hauge, Ragnar: Tilsyn - problemer og muligheter. *Lov og Rett* 1968 s. 205.
- Høigård, Cecilie: *Funksjonelle og strukturelle tilnæringsmåter i kriminologien*, Oslo 1972. Inst. f. kriminologi og strafferett. Stensilserie.
- Johansen, Per-Ole: *Hvite gutter og grønne forskere*. Oslo 1973 106 sider.
- Lemert, Edwil M.: *Human deviance, Social problems and social control*. Ka. 3, The concept of secondary deviance.
- Lind, Brit Bergersen: Skadede ofre for vold i Oslo. *Nordisk Tidsskrift for kriminalvitenskap*. 1969. s. 207-222.
- Mathiesen, Thomas: *Across the boundaries of organization*. Berkely, cal. 1971.
- Mathiesen, Thomas: A functional equivalent to inmate cohesion. *Human organization* 1968 s. 117-124.
- Mathiesen, Thomas: Samfunnsstrukturen som kriminalitetsfremmende faktor. I *Hva er en dirk mot en aksje*, Oslo 1970 s. 31-49.

- Merton, Robert: *Social Theory and Social Structure*. Kap. IV og V. Social structure and anomie.
- Schwartz, Richard D. and Jerome H. Skolnick: Two studies of legal stigma. I Becker, H. S.: *The other side*: N. Y. 1967, s. 103-119 16 s.
- Støkken, Anne Marie: *Makt eller maktesløshet*, Oslo 1972. Inst. for krim. og strafferett, stensilsSerie.
- Sundin, Bertil: *Individ, institusjon, ideologi*. Oslo 1972. 240 s.
- Sutherland, Edwin: *Principles of criminology*, 6th ed. Chic. 1960 646 s. (Kap. 4. On differential association).
- Sutherland, Edwin: *White collar crime*. N. Y. 1949 272 s. (Kap. 3).
- Sykes, Cresham M.: *The society of captives*, Princeton 1958 144 s.
- Vedeler, Gert Henrik: Frihetsstraffens innhold - betraktninger om fangenes rettigheter og fengslets forpliktelser. *Lov og Rett* nr. 14 1973, s. 31.
- Wheeler, Stanton (ed.): *Controlling delinquents*. N. Y. 1968, Kap. 7 i Martha Bauer: *Becoming an inmate*.

Det forutsettes at studentene har kjennskap til løpende norsk kriminalstatistikk publisert av Statistisk Sentralbyrå: Kriminalstatistikk I (Politistatistikk), Kriminalstatistikk II (Reaksjonsstatistikk), Kriminalstatistikk III (Fengselsstatistikk) og Kriminalstatistikk IV (Tilbakefallsstatistikk).

MELLOMFAG

De to første semestre av mellomfaget er identiske med grunnfaget. Mellomfagskandidatene kan velge om de vil avlegge grunnfagseksamen eller ikke, men bør følge grunnfagsundervisningen. Mellomfagsstudiets annen del tar vanligvis ett semester. Dette semesteret skal først og fremst gi adgang til fordypelse innen ett spesialområde. Pensum blir her i hvert enkelt tilfelle satt opp i samråd med faglæreren.

For å hjelpe studenten i valget, er det satt opp forslag til litteraturliste som studentene kan velge fra innenfor hvert av de syv hovedområder:

avvik og sosial kontroll
lovbrudd og lovbrøtere
reaksjonssystemet
institusjonssamfunnet
reaksjonenes virkninger
ungdomsatferd
alkohol og stoffbruk.

Det er imidlertid ikke noe i veien for å velge helt andre hovedområder eller annen litteratur til hovedområdene. Derimot anbefales det ikke å velge litt fra hvert av feltene, noe som vil motvirke mulighetene for fordypelse. I tillegg til lesningen kreves det at kandidaten legger fram en selvstendig oppgave av omfang som en seminarinnledning. Mellomfagseksamen kan også tas ved at kandidaten skriver en semesteroppgave over selvvalgt emne i stedet for skriftlig eksamen. Denne siste ordning er blitt den vanligste.

EKSAMEN

- A. En skriftlig prøve på åtte timer og en muntlig med eksaminasjon i den del av pensum som går ut over grunnfagspensum. I tillegg skal kandidaten innlevere en semesteroppgave. Grunnfagskarakteren innregnes i den endelige karakter for mellomfagseksamen i forholdet 2 : 1.
- B. Tre skriftlige prøver hver på åtte timer og en muntlig prøve. I tillegg skal kandidaten innlevere en semesteroppgave. Selv om grunnfagseksamen er avlagt tidligere, regnes den ikke med i mellomfagseksamen avlagt etter eksamensform B.
- C. En skriftlig prøve som består av en mellomfagsoppgave over selvvalgt emne, godkjent av en av faglærerne, samt en muntlig prøve. Oppgaven leveres inn senest en måned før muntlig eksamen. Kandidaten eksamineres i stoff med tilknytning til semesteroppgaven. Ved karaktersetting teller her muntlig og skriftlig prøve likt. Grunnfagskarakteren innregnes i den endelige karakter for mellomfagseksamen i forholdet 2 : 1.

INNLEVERINGSFRISTER

Pensumliste skal innleveres til godkjenning i høstsemesteret senest 31. oktober og i vårsemesteret senest 20. april.

Kandidater som går opp etter eksamensform A eller B skal innlevere semesteroppgave samtidig med innleveringen av pensumlisten.

Kandidater som går opp etter eksamensform C skal innlevere mellomfagsoppgave i høstsemesteret senest den 1. desember og i vårsemesteret senest 20. mai. Mellomfagsoppgaven skal innleveres i fire eksemplarer.

HOVEDFAG

Den som skal begynne på hovedfag må ha bestått mellomfagseksamen i kriminologi med karakteren 2,7 eller bedre. Det anbefales at eksamen i de to andre fag under den lavere grad er avlagt før hovedfagsstudiet påbegynnes. Hovedfaget vil normalt kunne gjennomføres på 3-4 semestre.

Emneområder og faglig innhold

Hovedfaget tar sikte på å gi full dekning av samtlige hovedområder som det i dag kan velges ett av til mellomfag. En må til enhver tid være forberedt på å foreta justeringer av fagområdene i takt med utviklingen.

Prøve i samf.v.-statistikk avlegges etter reglementet's § 4, se s. 15.

Undervisning

Undervisningen på hovedfagsnivået vil i det vesentlige bestå av seminarer, kollokvier og individuell veiledning. Studentene oppfordres til å følge med i undervisningstilbud ved andre institutter. Det eksperimenteres med undervisning i form av praksis og ekskursjoner.

PENSUM

Eksamenskandidatene skal i samarbeid med faglærerne arbeide seg fram til en kjerne av felles pensum. Ved siden av dette legger hver enkelt kandidat opp et selvvalgt pensum. Det samlede hovedfagspensum må godkjennes av faglærer i begynnelsen av eksamenssemestret.

EKSAMEN

Eksamen holdes hvert semester og omfatter:

- a. en hovedoppgave
- b. to skriftlige prøver. Den ene er selvvalgt, men temaet godkjennes av faglærer i begynnelsen av eksamenssemestret. Den andre skrives i løpet av tre uker over et oppgitt tema. Prøvene bør ikke overskride 15-20 maskinskrevne sider. Kandidatene vil få tildelt individuelle oppgaver.
- c. en muntlig prøve med eksaminasjon fra pensum og fra de to skriftlige prøvene og hovedoppgaven.

Ved karakterfastsettelsen teller hovedoppgaven i forhold til gjennomsnittet av de to skriftlige prøver som 1 : 1.

For øvrig kommer bestemmelsene om karakterfastsettelse i §§ 8, 9 og 10 i Reglement for samfunnsvitenskapelige embetseksamen til anvendelse.

INNLEVERINGSFRISTER

Pensumliste skal innleveres til godkjennelse i høstsemesteret senest den 1. oktober og i vårsemesteret senest den 15. mars.

Hovedfagsavhandling skal innleveres samtidig med innlevering av pensumliste. Avhandlingen skal innleveres i fire eksemplarer.

Den selvvalgte oppgave skal innleveres i høstsemesteret senest den 31. oktober og i vårsemesteret den 15. april.

Temaet for den oppgitte oppgave blir utdelt i høstsemesteret den 5. november og i vårsemesteret den 20. april - eventuelt den nærmest påfølgende hverdag dersom den angitte dag faller på en helligdag.

OFFENTLIG RETT

GRUNNFAG — MELLOMFAG

Vedtatt av Det akademiske kollegium 18. desember 1973

INNLEDNING

Offentlig rett grunnfag- mellomfag skal gi innføring i forfatningsrett, forvaltningsrett og kommunalrett og er beregnet på studenter som ønsker spesialkunnskaper om de rettsregler som gjelder for den offentlige forvaltning.

GRUNNFAG

Grunnfagstudiet er beregnet på å ta to semestre.

PENSUM

Pensum fastsettes av faglærerne etter samråd med de valgte studenttillitsmenn.

For studieåret 1974/75 gjelder følgende pensum:

Andenæs: Statsforfatningsretten i Norge (3. utg. 1962), unntatt s. 15-27, s. 35-72, s. 86-115, s. 284-301, s. 345-358.

Aubert, Vilhelm: *Retts sosiologi* (1968).

Eckhoff, Torstein: Juridisk metode, *Jussens Venner* 1968 (Bind II), s. 133-65, 33 s.

Eckhoff: *Utviklingslinjer i norsk statsstyre og forfatningsrett 1814-1964* (Rettferdighet og rettssikkerhet s. 192-252).

Eng, Arnljot: *Kommunal forvaltning*, Oslo 1968, s. 9-176, 168 s.

Fleischer: Grunnlovens paragraf 105, *Jussens Venner* 1971 s. 137-165.

Frihagen, Arvid: *Lærebok i forvaltningsrett*, Del I 1968, 208 s.

- Frihagen, Arvid: *Forvaltningsrett*, Del II 1971, 149 s.
- Frihagen, Arvid: *Forvaltningsrett*, Del III 1972, 180 s.
- Frihagen, Arvid: Offentlighetsloven. Artikkel i *Jussens Venner*, bind V, hefte 8/9 (1970), 19 s.
- Frihagen, Arvid: Kompetanse etter fritt skjønn, *Jussens Venner*, bind V, hefte 8/9 (1970), 14 s.
- Knoph, Ragnar: *Oversikt over Norges rett* (6. utg.), Oslo 1973, s. 1-33, s. 54-100 og s. 601-804, 282 s.
- Stavang, Per: Negativt flertall i norsk parlamentarisme, *Lov og Rett* 1971 s. 145-66, 21 s.
- Stortingets ombudsmann for forvaltningen. En orientering om ordningen (utgitt av Stortingets ombudsmann for forvaltningen 1968), 24 s.
- Tofte, Einar: *Valgordningen* (bare hovedpunktene), Oslo 1969, 150 s.
- Wilberg, Ingeborg: Om parlamentarisme og ministeransvarlighet, *Nordisk administrativt tidsskrift* 1962, s. 223-47, 25 s.
- Wilberg, Ingeborg: Ombudsmannskontrollen med kommunalforvaltningen i Norge. *Festskrift til Stephan Hurwitz* 1971 s. 535-46, 11 s.
- Artiklene av Eckhoff: Juridisk metode, Stavang: Negativt flertall i norsk parlamentarisme og Wilberg: Om parlamentarisme og ministeransvarlighet og Ombudsmannskontrollen med kommunalforvaltningen i Norge er trykket samlet i *Noen statsrettslige emner*, 1972.
- I statsforfatningsrett kreves dessuten kjennskap til hovedpunktene i følgende høyesterettsdommer: Rt. 1952 s. 1089, Rt. 1956 s. 952, Rt. 1959 s. 306, Rt. 1961 s. 554, Rt. 1962 s. 369, Rt. 1909 s. 417, Rt. 1970 s. 67.

Alternative pensa i forvaltningsrett

Istedenfor Frihagen I §§ 9 og 10 kan leses Torstein Eckhoff, Legalitetsprinsippet *Tidsskrift for rettsvitenskap* 1963 s. 225-285.

Istedenfor Frihagen I § 11 kan leses Torstein Eckhoff, Delegasjon av avgjørelsesmyndighet i forvaltningen, *Nordisk administrativt tidsskrift* 1961 s. 472-511.

Istedenfor Frihagen III §§ 18 og 19 kan leses Torstein Eckhoff, omgjøring av forvaltningsvedtak. Forelesningsreferat inntatt i *Jussens Venner*, bind IV, hefte 9 (1969).

Istedenfor Frihagen III § 22 og hans artikkel Kompetanse etter fritt skjønn kan leses Torstein Eckhoff, Domstolskontroll med forvaltningen i Norge. Ajourført utgave. Trykt i *Jussens Venner*, bind IV, hefte 9 (1969).

De to først nevnte artikler av Eckhoff er også trykt i Torstein Eckhoff, Rettferdighet og rettssikkerhet (Oslo 1969), de to sist nevnte i *Utvalgte artikler fra Jussens Venner II* (Oslo 1970).

UNDERVISNING

Grunnfagsundervisningen strekker seg over to semestre og begynner hver høst.

EKSAMEN

Grunnfagseksamen holdes hvert semester. Det gis to skriftlige prøver hver på 8 timer og en muntlig prøve. Ved de skriftlige prøver kan det gis oppgaver som består av flere spørsmål.

MELLOMFAG

Mellomfagseksamen består av grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget. Studiet til mellomfagstillegget er beregnet å ta ett semester.

Mellomfagstillegget skal gi adgang til fordypelse innen ett av hovedområdene for grunnfaget, eller fra andre offentlige fag, så som arbeidsrett, folkerett, europeisk markedsrett, kommunalrett eller sosialrett.

PENSUM

Pensum blir i hvert enkelt tilfelle satt opp i samråd med vedkommende faglærer.

UNDERVISNING

Undervisning til mellomfagstillegget kan bare påregnes i høstsemestrene.

EKSAMEN

Eksamen i mellomfagstillegget holdes hvert semester. Det gis en skriftlig oppgave som skal besvares på 8 timer og en muntlig prøve. Den skriftlige oppgave kan bestå av flere spørsmål.

Eksamen i mellomfagstillegget kan avlegges etter at tidligere eksamen i grunnfaget er bestått, eller i samme semester som grunnfagseksamen avlegges.

Består kandidaten eksamen i mellomfagstillegget men ikke grunnfagseksamen må fornyet prøve i grunnfaget avlegges, men kandidaten beholder sin tidligere karakter i mellomfagstillegget medmindre fornyet prøve avlegges også i mellomfagstillegget.

Utskrift av eksamensprotokollen for full mellomfagseksamen gis ikke før fornyet prøve i grunnfaget er bestått.

I stedet for den skriftlige oppgave til eksamen i mellomfagstillegget kan kandidaten levere inn en særavhandling om et selvvalgt emne. Den muntlige prøve skal da skje i det emne som avhandlingen tar opp og tilgrensende emner. Kandidaten melder seg opp til eksamen på vanlig måte, men skal angi at særavhandling vil bli levert. Nærmere retningslinjer om slik særavhandling fastsettes av faglærerne etter samråd med de valgte studenttillitsmenn.

Ved beregning av den endelige karakter for mellomfagseksamen gis karakteren for grunnfagseksamen vektallet 2 og karakteren for mellomfagstillegget vektallet 1.

Kandidaten kan forlange særskilt utskrift av eksamensprotokollen for karakteren for henholdsvis grunnfagseksamen og full mellomfagseksamen.

HJELPEMIDLER VED EKSAMEN

De hjelpemidler som tillates ved grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget fastsettes av faglærerne etter samråd med de valgte studenttillitsmenn.

PEDAGOGIKK

GRUNNFAG — MELLOMFAG — HOVEDFAG

Vedtatt av Det akademiske kollegium 10. mai 1957
og 7. oktober 1959. Revidert 1967, 1969 og 1971

INNLEDNING

Grunnfagsstudiet i pedagogikk er fra høsten 1967 samordnet med studiet til første avdeling av pedagogisk embetseksamen, slik at undervisningen og prøveordningen er den samme som for første avdeling av denne eksamen. I henhold til skriv fra universitetsdirektøren av 29/6-67 er det angående dette bestemt følgende: «Beståtte prøver svarende til emneprøvene ved første avdeling av pedagogisk embetseksamen godkjennes som grunnfagseksamen i pedagogikk.»

Grunnfaget omfatter følgende emneenheter:

1. Pedagogisk psykologi med allmennpsykologisk innføring.
2. Målingsmetoder og statistikk.
3. Pedagogisk samtidshistorie.
4. Barne- og ungdomspsykologi.
5. Didaktikk med undervisnings- og oppdragelsesteori.

Den normale studietid for grunnfag regnes å være ett år.

Instituttet har utarbeidet et forslag til ny studieordning. Denne vil berøre alle studieopplegg i pedagogikk og vil bli gjennomført så snart den blir godkjent av overordnede organer.

Studenter som begynner sitt pedagogikkstudium fra og med det semester ny studieordning blir gjort gjeldende, vil måtte følge det reviderte studieopplegg. Nye studenter må derfor for hvert semester undersøke ved instituttet om ny studieordning er

innført og i tilfelle få tilsendt de nye studieplaner, reglement og pensumlister. Adr. Pedagogisk Forskningsinstitutt, Boks 1092, Universitetet i Oslo, Blindern, Oslo 3. Telefon 466800, linje 8351.

For studenter som følger gammelt studieopplegg, vil det bli gitt en rimelig overgangstid.

Det er også vedtatt å innføre et alternativt studium i sosialpedagogikk ved Pedagogisk forskningsinstitutt. Undervisning for mellomfags- og hovedfagsstudenter ble igangsatt fra og med vårsemestret 1974. Studieplan og nærmere opplysninger fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt.

UNDERVERSNING

Undervisningen for grunnfag strekker seg over to semestre. I denne undervisningen vil viktige deler av pensumstoffet bli gjennomgått og behandlet. Det skjelnes mellom forelesninger, gruppetimer, demonstrasjoner og øvinger. Det anbefales at studentene deltar aktivt, slik at lesning og studium omkring de ulike problemer så vidt mulig foregår parallelt med deres behandling i kursene. Det anbefales også at studentene danner kollokviegrupper til gjennomgåing og drøfting av fagstoffet.

Under emneenhet Pe 2, Målingsmetoder og statistikk, inngår det obligatoriske demonstrasjoner og øvinger.

PENSUM

Pensum for de forskjellige emneenheter er angitt i det følgende. Hvis en kandidat på grunn av særlige forhold har fått instituttets tillatelse til å foreta utskiftninger i den oppførte litteratur, må han opplyse om dette sammen med sin oppmelding til eksamen.

GRUNNFAG

(Utgjør også pensum til første avdeling av pedagogisk embetseksamen.)

PE 1. PEDAGOGISK PSYKOLOGI MED ALLMENNPSYKOLOGISK INNFØRING

Hilgard, E. R., Atkinson, R. C. & Atkinson, R. L.: *Introduction to psychology*, 5th. edition, New York 1971, kap. 1, 5-14 og 16-22.

PE 2. MÅLINGSMETODER OG STATISTIKK

Hardyck, Curtis D. og Petrinovich, Lewis F.: *Introduction to Statistics for the Behavioral Sciences*. W. B. Saunders Company, Philadelphia 1969. Kap. 1-4, kap. 5 (Avsnittet: «Permutations and Combinations» går ut). kap. 6, kap. 7. (s. 122-123 går ut), kap. 9 (bare s. 155-162 og avsnittet: «Restrictions...» er pensum), kap. 11 og kap. 12 (s. 214-216 går ut).

Brown, F. G.: *Principles of Educational and Psychological Testing*. Dryden Press, 1970. Kap. 1 (uten appendix om elementær statistikk), kap. 2, 3, 4, 5, 7, (s. 187-197 går ut), kap. 10 (s. 289-303 går ut), kap. 11 (s. 340-361 går ut), kap. 12 (s. 381-408 går ut).

Sandven, Johs.: Det teoretiske og metodiske grunnlag for modenhetsprøving. *Pedagogisk Forskning*, 1962, s. 147-168.

PE 3. PEDAGOGISK SAMTIDSHISTORIE

Myhre, Reidar: *Pedagogisk idéhistorie*. Oslo 1972 (1964), s. 334-452.

Sandven, J.: *Pedagogisk idébrytning i USA*, Oslo 1949, kap. 2.

Dokka, H.-J.: *Vår nye skole*, Oslo 1972.

Høigård, E. og Ruge, H.: *Den norske skoles historie*, Oslo 1971, s. 183-248.

Mønsterplan for grunnskolen, midlertidig utgave 1971, s. 9-77.

Tilråding om reform av gymnaset frå Utvalet til å vurdere reform av fagleg innhald og indre oppbygning i gymnaset. Oslo 1967, s. 46-60. Opplag ved instituttet.

Innstilling I om det videregående skoleverket fra Skolekomiteén av 1965. Oslo 1967, s. 16-26 og s. 38-68. - *Innstilling II*, Oslo 1969, s. 24-29. - *Innstilling III*, Oslo 1970, s. 48-61. Opplag ved instituttet.

Innstilling nr. 3 fra Komitéen til å utrede spørsmål om videreutdanning for artianere og andre med tilsvarende grunnutdanning. Oslo 1968, s. 9-17. - *Innstilling nr. 5,* Oslo 1970, s. 9-32.

Lindbekk, T.: Utdannelse. I N. R. Ramsøy (red.): *Det norske samfunn,* Oslo 1968, s. 184-225.

PE 4. BARNE- OG UNGDOMSPSYKOLOGI

I vårsemestret 1974 hadde en 2 alternative studieordninger for Pe 4. Dette blir gjort gjeldende også for høstsemestret 1974. Det vil si:

Alt. 1: Jersild, A. T.: *Child Psychology*, 6th ed., N. Y. 1968. (Med unntak for kap. 3-5 og 18), (eller: Garrison, K. C. et. al.: *The Psychology of Childhood*, N. Y. 1967.)

Jersild, A. T.: *The Psychology of adolescence*, N. Y. 1963.
Alt. 2: Pensum definert ved målformuleringer og problemområder. (Studieplan fås ved henvendelse til instituttet).

Fra og med vårsemestret 1975 gjelder bare alternativ 2.

PE 5. DIDAKTIKK MED UNDERVISNINGS- OG OPPDRAGELSESTEORI

Innholdet i studiet for Pe 5 defineres ved målbeskrivelser og veiledende pensumlister. Dette kan fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt.

EKSAMEN

Prøvene til grunnfagseksamen er de samme som prøvene til første avdeling av pedagogisk embetseksamen. Det er fem skriftlige prøver, én for hver av de fem emneenheter. Hver prøve varer 4 timer, og kan omfatte én oppgave av essaytype samt besvarelse av et utvalg mindre oppgaver, som kan variere i antall og form for de ulike emneenheter. Prøvene teller likt, og den endelige grunnfagskarakteren er det aritmetiske gjennomsnitt for de fem prøvene.¹⁾

¹⁾ På Pe 1, Pe 3, Pe 4 og Pe 5 har essayoppgaven ved bedømmelsen veid med omkring $\frac{2}{3}$, og småoppgavene med omkring $\frac{1}{3}$. På Pe 2 har småoppgavene veid med omkring $\frac{2}{3}$ og essayoppgaven med omkring $\frac{1}{3}$.

En kan ta alle emneenheter til grunnfag under ett. Det er også mulig å dele emneprøvene på flere semestre. Hvis dette gjøres, anbefaler instituttet at Pe 5 – Didaktikk med undervisnings- og oppdragelsesteori – tas siste semester.

Før melding til første prøve under grunnfag må kandidaten ha bestått examen philosophicum.

Det blir avholdt prøver i alle fem emneenheter hvert semester.

Det gjøres oppmerksom på at grunnfag etter ny ordning med karakteren 2,5 eller bedre kan godkjennes som grunnlag for opptak til annen avdeling til pedagogisk embetseksamen. Grunnfagseksamen etter gammel ordning når karakteren er 2,5 eller bedre kan godkjennes som grunnlag for opptak på annen avdeling til pedagogisk embetseksamen. I begge tilfelle er det en forutsetning at de øvrige betingelsene for opptak på studiet til pedagogisk embetseksamen er oppfylt (se side 99 og 105).

MELLOMFAG

INNLEDNING

Mellomfagsstudiet er fra høsten 1967 samordnet med studiet til første avdeling og annen avdeling av pedagogisk embetseksamen. I henhold til skriv fra universitetsdirektøren av 29/6-67 er det bestemt følgende:

«Beståtte prøver svarende til emneprøvene ved første avdeling og to av emneprøvene ved annen avdeling av pedagogisk embetseksamen godkjennes som mellomfagseksamen i pedagogikk.»

I tillegg til de fem emneenheter som utgjør grunnfaget, består således mellomfaget av to av annen avdelings fire emneenheter. Disse emneenheter er:

Pe 6 Utviklingsteori med differensial- og personlighetspsykologi.

Pe 7 Pedagogisk sosiologi, komparativ pedagogikk og pedagogisk historie.

Den normale studietid for mellomfag er 1½ år.

UNDERVISNING

Undervisningen for mellomfaget er i de to første semestrene den samme som for grunnfaget. De demonstrasjoner og øvinger som er obligatoriske til grunnfag, er også obligatoriske for dem som skal ta mellomfag. I tredje semester følger de studerende undervisningen innenfor de to ovennevnte emneenheter til annen avdeling. Opplysning om fristen for påmelding til den obligatoriske undervisningen og til øvrige gruppetimer, gis i forelesningskatalogen.

PENSUM

Hele det pensum som hører med til grunnfag, dvs. 1. avd.-pensum, inngår i mellomfaget. I tillegg kommer pensum innenfor emneenheter Pe 6 og Pe 7 til annen avdeling.

PE 6. UTVIKLINGSTEORI MED DIFFERENSIAL- OG PERSONLIGHETS-PSYKOLOGI

Baldwin, A.: *Theories of child development*, New York 1967, kap. 3-6, 8-16, og 18-19.

White, R. W.: *The abnormal personality*, New York 1964, kap. 3-7, eller White, R. W. & Watt, N. F.: *The abnormal Personality*, New York 1973, kap. 3-6.

PE 7. PEDAGOGISK SOSIOLOGI, KOMPARATIV PEDAGOGIKK OG PEDAGOGISK HISTORIE

Grue-Sørensen, K.: *Opdragelsens historie, II*, København 1966.

Grue-Sørensen, K.: *Opdragelsens historie, III*, København 1966, s. 9-195.

Brubacher, J. S.: *A History of the Problems of Education*, New York 1966, kap. 5, 7-10.

Høigård, E. og Ruge, H.: *Den norske skoles historie*, Oslo 1971, s. 50-182.

(Det er satt opp alternativt pensum med målpresisering i norsk skolehistorie. Interesserte kan vende seg til instituttet etter plan).

Kazamias, A. M. and Massialas, B. G.: *Traditions and Change in Education. A Comparative Study*, Englewood 1965.

- Lindbekk, T.: *Skolesosiologi*, Trondheim 1973.
- Grue-Sørensen, K.: Nogle overvejelser vedrørende komparativ pedagogikk, *Pedagogisk Forskning*, 1962.
- Rand, P.: Komparativ pedagogikk som forskningsdisiplin. *Pedagogisk forskning*, 1964.

De to artiklene fra *Pedagogisk Forskning* foreligger også i denne publikasjonen: Grue Sørensen, Rand, Dahlløf: *Komparativ pedagogikk*. Oslo/Bergen/Tromsø 1971.

EKSAMEN

Prøvene til mellomfagseksamen er de samme som prøvene til første avdeling av pedagogisk embetseksamen samt to av prøvene til annen avdeling av denne eksamen. Eksamen består dermed av fem skriftlige prøver, én for hver av de fem emneenheterne til første avdeling (grunnfaget), pluss to skriftlige prøver, én for hver av de to emneenheterne til annen avdeling. Hver av de fem førstnevnte prøver varer 4 timer og teller hver med $\frac{4}{30}$, og hver av de to sistnevnte prøver varer 5 timer og teller hver med $\frac{5}{30}$. «Hver prøve varer 5 timer, og kan omfatte én oppgave av essaytype samt besvarelse av et utvalg mindre oppgaver, som kan variere i antall og form for de ulike emneenheter.»

En kan ta alle emneenheterne til mellomfag under ett. Deler en emneprøvene over flere semestre, står en fritt med hensyn til i hvilken rekkefølge emneenheterne tas.

Før melding til første prøve under grunnfag må kandidaten ha bestått examen philosophicum.

Det blir avholdt prøver i alle syv emneenheter hvert semester.

HOVEDFAG

INNLEDNING

Hovedfaget skiller seg fra grunnfaget og mellomfaget ved at det stilles strengere krav til vitenskapelig innsikt og modenhet i faget. Hovedfagsstudiet skal gi en faglig utdan-

nelse som nivåmessig er på linje med 2. og 3. avdeling av studiet til pedagogisk embetseksamen. Det er regnet med at studietiden til hovedfag normalt skal svare til 1 ½ år etter avsluttet mellomfagseksamen. ⅔ av denne tiden nyttes til arbeid med hovedoppgaven, som bygger på en selvstendig undersøkning av et nærmere avgrenset problem innenfor et av hovedområdene i faget. Studentene velger selv emnet for sin undersøkning. Men emnevalget og opplegget bør drøftes med én eller flere av de faste lærerne i faget før det videre arbeid settes i gang. Hovedoppgaven skal vise at kandidaten har innsikt i vitenskapelig-pedagogiske metoder og selv kan bruke dem. Innenfor det område hvor han velger emnet for sin hovedoppgave, må han orientere seg grundig. Litteratur som er lagt opp ved grunnfag eller mellomfag, kan ikke gå inn i hovedfagspensum.

Man gjør oppmerksom på at pedagogikkstuderende som ønsker å ta pedagogisk embetseksamen, må gjennomgå de studier og avlegge de eksamener som er foreskrevet i lov og reglement for denne eksamen. Pedagogikk hovedfag er ikke identisk med 2. og 3. avdeling av pedagogisk embetseksamen, og gir etter gjeldende bestemmelser ikke adgang til 4. avdeling av pedagogisk embetseksamen.

MÅL FOR HOVEDFAGSSTUDIET I PEDAGOGIKK

Med utgangspunkt i fullført mellomfagseksamen skal hovedfagsstudiet:

- I. Lede studenten inn i en faglig videreutvikling.
Dette innebærer bl. a. :
 - a. At studenten skal få anledning til å danne seg en selvstendig og kritisk begrunnet oppfatning av teoretisk- og praktiskpedagogiske problemer med grunnlag i faglitteratur, undervisning og egen observasjon.
 - b. At studenten skal få innsikt i vitenskapelig tenkning og metode.
 - c. At studenten selvstendig får anvende vitenskapelig tenkning og metode i forbindelse med et forskningsarbeid (hovedoppgave).

- II. Forberede for akademiske yrkesfunksjoner i samfunnet hvor fagligpedagogisk innsikt er nødvendig.
Herunder kan nevnes følgende eksempler:
- Undervisning i pedagogikk (f. eks. i lærerskolen).
 - Rådgivning i folkeskolen, gymnaset og andre videregående skoler.
 - Metodisk utviklingsarbeid i tilknytning til de fagområder hvor kandidaten har sin øvrige utdannelse.
 - Pedagogisk konsulentvirksomhet i skoleverket, voksenopplæring, forlag, presse, kringkasting, yrkesopplæring etc.
 - Undervisningslederoppgaver i forbindelse med personalopplæring og personalforvaltning i bedriftslivet.

UNDERVISNING

Det blir holdt forelesningsrekker, seminarer og kurser beregnet spesielt for viderekomne studenter i faget. Særlig nevnes kurs til innføring i vitenskapelig-pedagogisk metode, som vil være til hjelp i arbeidet med hovedoppgaven. Det vises for øvrig til den meddelelse om undervisning som blir gitt i forelesningskatalogen.

PENSUM

Pensum splittes opp i to deler som gjøres til gjenstand for separat prøving etter det mønster som er trukket opp for 2. avdeling av pedagogisk embetseksamen.

- Undersøkningsmetodikk og forskningsorientering (det nåværende Pe 9).
- Valg mellom tre alternative pensumopplegg: Pe 8A (det nåværende Pe 8), Pe 8B og Pe 8C.

PE 8 A. LÆRINGSTEORI, LÆREPROGRAM- UNDERVISNINGSTEORI

Deese & Hulse: *The Psychology of Learning*, 3. ed. N.Y. 1967.

The Sixty-sixth Yearbook of the National Society for the Study of Education: The Educationally Retarded and Disadvantaged, Chicago 1967. Kap. 5, 7-10 og 16.

- Taba, H.: *Curriculum Development. Theory and Practice*, New York 1962. Kap. 12-14, 17-22.
- Brubacher, J. S.: *Modern Philosophies of Education*, 4.ed. New York 1970. Kap. 16 og 17.

PE 8 B. RÅDGIVNING

- Steffire, B. & Grant W. Hf. (eds.). *Theories of counseling*, New York 1972. Kap. 1 og 3-7.
- White, R. W.: *The abnormal personality*, New York 1969, kap. 8-13 eller White, R. W. & Watt, N.F.: *The abnormal personality*, New York 1973, Kap. 7-12, 15 og 16.
- Tyler, L. E.: *The work of the counselor*, New York 1969, kap 1-5, 8-12 og 14.
- Rogers, C. R.: *Client-centered Therapy*. Boston 1951, kap. 1-5 og 9.
- Sigrell, B.: *Gruppeterapi. Praktik och teori*. Stockholm 1972. (Finnes også i dansk oversættelse).
- Vormeland, O.: *Pedagogisk-psykologisk rådgivning i skolen*, Oslo 1963.

Følgende artikler fra

- Peters, H. J. C. og Hansen, J. (eds.): Vocational guidance and career development. *Selected readings*. New York 1971:
- Ginzberg, E.: Toward a theory of occupational choice.
- Super, D. E.: A theory of vocational development.
- Roe, A.: Early determinants of vocational choice.
- Tideman, D. V.: Decision and vocational development: *A paradigm and its implications*.
- Holland, J. L.: A theory of vocational choice.
- Blau, P. M. et. al.: Occupational choice: *A conceptual framework*.
- Bordin, E. S. et. al.: An articulated framework for vocational development.
- Wrenn, C. G.: What has happened to vocational counseling in our schools?
- Powell, M. og Blom, V.: Development of and reasons for vocational choices of adolescents through the high school years.

Ausubel, D. P.: *Theory and problems of adolescent development*. New York 1954, kap. 14.

PE 8 C. LÆREPLANTEORI

Taba, Hilda: *Curriculum Development*, New York 1962, kap. 1, 12–14 og 17–22.

Hyman, R. T.: *Contemporary Thought on Teaching*, London 1971.

I tillegg kommer 2–300 sider artikkelstoff som blir utvalgt og lagt opp for hvert semester i et litteraturseminar.

PE 9 UNDERSØKINGSMETODIKK OG FORSKNINGSORIENTERING

Kerlinger, Fred N.: *Foundations of Behavioral Research*, New York, 1966, kap. 1–4, 15–34.

Wise, John E., Nordberg, Robert B. og Reitz, Donald J.: *Methods of Research in Education*. Boston 1967.

Ferguson, George A.: *Statistical Analysis in Psychology and Education*. New York 1971 (3. utgave). Kap. 1, 8–11, 13–16 (med unntak for avsnittene 9.5, 9.7, 10.7, 11.8, 16.6–16.13).

Bergström, Lars: *Objektivitet*, Stockholm 1972.

Clausen, H. P.: *Hva er historie?* Oslo u. å., s. 37–121.

EKSAMEN

Hovedfagseksamen består av en vitenskapelig undersøkelse og 2 skriftlige prøver, en for hver av de emneenheter som legges opp. Hver prøve varer 5 timer, og kan omfatte én oppgave av essaytype samt besvarelse av et utvalg mindre oppgaver, som kan variere i antall og form for de ulike emneenheter. En forutsetter at eksamen på Pe 9 – Undersøkningsmetodikk og forskningsorientering – ordinært skal være bestått før studentene oppnår rett til veiledning i hovedoppgavearbeidet. Det kan gis dispensasjon fra denne regel når særlige grunner taler for det. En stilles fritt med hensyn til når en vil avlegge eksamen i den valgfrie emneenheten. Hovedoppgaven blir dog ikke bedømt før en har avlagt eksamen i begge emneenheter.

Det er ikke satt noen bestemt frist for innlevering av hovedoppgave. Oppgaven skal til vanlig være evaluert innen to måneder regnet fra innleveringsdato, tiden mellom semestrene (15. juni–1. september, 20. desember–15. januar) ikke medregnet.

Karakteren til hovedfagseksamen som del av samfunnsvitenskapelig embetseksamen vil fremkomme ved at summen av karakterene, med vektall 6 for mellomfag, med vektall 1 for hver av de to prøver og med vektall 4 for hovedoppgaven, divideres på 12.

ORIENTERING OM INNMELDING TIL STUDIET I PEDAGOGIKK

1. Alle som skal starte pedagogikkstudier ved Pedagogisk forskningsinstitutt, uansett hvilken eksamen i pedagogikk de sikter mot, skal innlevere «Innmeldingsskjema for pedagogikkstuderende». Det er ingen spesiell frist for innmeldingen, men den bør skje i god tid før semestrets begynnelse.
2. Søknad om opptak på studiet til pedagogisk embetseksamen skjer på spesielt skjema, som innleveres i to eksemplarer ved siden av ovennevnte innmeldingsskjema. Søknaden bør sendes i god tid før semestrets begynnelse.
3. Alle pedagogikkstudenter skal hvert semester de studerer ved instituttet fylle ut «Semesterkort», som innleveres like etter at semestret har startet.
4. Semesteravgiften må betales ved universitetets ekspedisjonskontor ved begynnelsen av hvert semester. Uten gyldig studie kort har man ikke adgang til undervisningen eller lesesalene.

NB! Alle skjema fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt og innleveres samme sted.

OPPMELDING TIL EKSAMEN

Oppmelding til alle emneprøver og eksamener i pedagogikk skjer på spesielt skjema ved universitetets ekspedisjonskontor og ikke ved instituttet. Med oppmeldingen skal følge pensummelding. Gyldig studiekort må framvises ved oppmeldingen. Fristen for oppmelding er vanligvis i begynnelsen av mars i vårsemestret og i slutten av september i høstsemestret. Fristen kunngjøres i forelesningskatalogen.

PSYKOLOGI

GRUNNFAG

Vedtatt av Det akademiske kollegium 27. mai 1966 og 1970 og 1972

MÅLSETTING

Studiet tar sikte på å gi studentene en første innføring i den psykologiske vitenskap. De som vil underkaste seg embets-eksamen i psykologi må først ha bestått grunnfagseksamen i psykologi med ikke dårligere karakter enn *Laudabilis*. Grunnfagseksamen i psykologi kan også inngå i en fagkrets som fører fram til *cand. philol.* eller *cand. mag.-eksamen* ved Det historisk-filosofiske fakultet. Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet gir denne eksamen vektall 20.

Studiet egner seg videre som støttedisciplin for magistergradsstuderende med en vitenskapelig avhandling som forutsetter et visst kjennskap til psykologisk teori og metoder.

Grunnfagseksamen alene vil derimot ikke kunne kvalifisere for praktisk-psykologisk arbeid eller yrkesutøvelse.

KRAV TIL STUDIET

Studiet tar sikte på å gi et elementært kjennskap til og en forståelse av den moderne psykologi. Dette omfatter en innføring i psykologisk tenkemåte og et kjennskap til vesentlige forskningsresultater, metodeproblemer og teorier.

UNDERVISNING

Undervisning vil bli gitt ved forelesninger og seminarer. Studentene kan ikke gjøre regning med at alle deler av pensum vil bli gjennomgått i undervisningen. Derfor må

studentene legge opp sin egen leseplan. Studentene anbefales å følge undervisningen da denne tar sikte på å lette tilegnelsen av pensum ved en utdyping av sentrale problemer innen dette.

Nedenfor er ført opp den litteratur som er å betrakte som pensum. Studentene bør likevel ikke begrense sin lesning til bare dette pensum. Ved supplerende lesning kan de få økt forståelse og utdyping av pensumskunnskapene. Ved eksamen vil oppgavene bli gitt slik at de kan besvares på grunnlag av pensum.

I samråd med faglæreren og med Seksjonens samtykke kan enkelte pensumbøker byttes ut med andre bøker av tilsvarende omfang og vanskelighetsgrad.

For dem som velger psykologi som støttedisiplin for et hovedfag eller magistergradsstudium, kan det være hensiktsmessig å skifte ut mindre deler av pensum eller supplere med psykologisk litteratur som er til særlig nytte for arbeidet med den vitenskapelige oppgaven. Det forutsettes at de studerende rådfører seg med faglæreren i psykologi i disse spørsmål.

PENSUM

GENERELL PSYKOLOGI

Hilgard, E. R., Atkinson, R. C. & Atkinson, R. L.: *Introduction to psychology*, 5th ed. New York 1971.

Dette er en grunnbok i studiet. Den gir en introduksjon til de forskjellige forskningsfelter innen psykologien.

PSYKOLOGIENS HISTORIE

Woodworth, R. S. and Sheehan, M. R.: *Contemporary Schools of Psychology* (Hele boken unntatt kap. 7 og avsnittet «Psychoanalytic Ego Psychology» s. 285 og 296). 3rd ed. New York 1964.

Boka gir en oversikt over psykologiens historie og legger særlig vekt på en framstilling av de forskjellige moderne psykologiske skoleretninger.

EKSPERIMENTALPSYKOLOGI

Lian, Arvid: *Persepsjonspsykologi*, Oslo 1969.

Mednick, S. A.: *Learning*, Englewood 1964 (Også svensk utgave).

I denne boka belyses de forskjellige eksperimentelle tradisjoner innenfor studiet av læring.

DIFFERENSIALPSYKOLOGI

Tyler, L. E.: *Test and Measurements*, Englewood 1964.

Her gis en innføring i viktige områder innen anvendt psykologi.

SOSIALPSYKOLOGI

Mann, Leon: *Social Psychology*, John Wiley & Sons, Sidney, 1969.

Denne bok gir en innføring i sosialpsykologisk tenkning og forskning.

UTVIKLINGSPSYKOLOGI

Johnsen, R. C. and G. R. Medinus.: *Child Psychology, Behavior and Development*, New York 1965, Section II s. 39-172.

PERSONLIGHETS- OG ABNORMAL PSYKOLOGI

Murray, E. J.: *Motivation and Emotion*, Englewood 1964.

Freud: *Vorlesungen zur Einführung in die Psychoanalyse*, 1918 (Norsk oversettelse i pocket-utgave. Oslo 1964, 3. oppl.).

EKSAMEN

Eksamen i psykologi grunnfag består av to skriftlige prøver, hver på 8 timer, og en muntlig prøve. Eksamen holdes hvert semester.

SOSIALØKONOMI

SOSIALØKONOMI SOM DEL AV SAMFUNNSVITENSKAPELIG EMBETSEKSAMEN

Økonomisk avsnitt og/eller statistisk avsnitt under 1. avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen erstatter en, respektive to, mellomfagseksamener under samfunnsvitenskapelig embetseksamen.

For nærmere orientering vedrørende faget og pensum se Sosialøkonomisk embetseksamen (side 144).

SOSIOLOGI

GRUNNFAG — MELLOMFAG

Vedtatt av Det akademiske kollegium 20. desember 1963
revidert 1967, 1969 og 1972

INNLEDNING

Sosiologien er vitenskapen om menneskelig samliv, slik det arter seg på det globale plan, det nasjonale plan, eller i samfunnsenheter av varierende størrelse, helt ned til smågrupper med en håndfull medlemmer. Hovedvekten ligger gjerne på studiet av sosiale og mellommenneskelige forhold i vår egen tid i industrialiserte land. Sosiologer viser også stor interesse for utviklings- og utkantproblemer.

Sosiologien studerer de ulike samfunnsenheters indre oppbygging og virksomhet, og de konflikt- og samholdstendenser, interesse- og maktforhold som preger disse enhetene. Den vil også belyse samspill og konflikt mellom flere sosiale enheter. Sosiologien søker å forstå ulike typer samfunn og gruppers egenart, og hvorledes samfunnsforhold er betinget av, og virker inn på økonomiske, teknologiske og kulturelle forhold. Samfunnsformene blir også vurdert i forhold til såvel den geografiske som den menneskelige natur.

Sosiologien ser samfunnets og individets problemer i lys av de mer grunnleggende samfunnsforhold problemene springer ut av. Mange sosiologer søker å bidra til befolkningens kritiske og konstruktive forståelse av samfunnet de lever i. Med forankring i denne forståelse håper de å bidra til løsninger av problemer som oppstår innen eller mellom grupper; det være seg i forholdet mellom sosiale klasser, kulturelle grupper eller raser, i bedriften, på skolen, på sykehuset, i fengslet, i nabolaget, eller innen makt-eliter og høyere politiske sjikt. Til hjelp – og noen ganger kanskje til

hinder – for en slik bevisstgjøring og sosial handling, har sosiologien utviklet atskillige metodiske retningslinjer, begrepsapparat og teorier.

I sosiologiens metoder inngår statistikk og matematiske modeller, intervjuteknikk, deltagende observasjon og bruk av historiske og samtidige dokumenter og registre. Sosiologen danner sine begreper såvel ut fra teoretiske betraktninger som på grunnlag av innsamlet materiale, og hans virkeområde strekker seg fra teoretisk grunnlagsforskning til forskning med et mer praktisk siktepunkt.

I dag arbeider de fleste ferdig utdannede sosiologer innen forskningsintituttene og ved universitetene. I stigende grad vil de imidlertid bli engasjert i forskning og utredning for statlige og kommunale organer og private organisasjoner, og i rådgivnings- og konsulentvirksomhet av varierende art. I takt med den økende vekt på samfunns- og samtidsorientering vil ventelig endel sosiologer gå inn i skoleverket. Etter spørnelsen etter sosiologer vil uten tvil øke, men antallet sosiologstudenter og uteksaminerte sosiologer øker også.

Det er derfor vanskelig å fremsette pålitelige prognoser om fremtidige arbeidsvilkår og virkeområder for de som idag begynner å studere sosiologi. Både sosiologien som fag og sosiologens yrkesrolle er fortsatt i støpeskjeen.

STUDIEPLAN

Magistergradseksamen avlegges innenfor rammen av gjeldende magistergradsordning. Det henvises til Reglement for magistergraden ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo bak i Studiehåndboken, samt til de spesielle magistergradsforrifter som gjelder Instituttet for sosiologi, og fås på instituttet. Studenter som tar sikte på denne eksamen, bør tidligst mulig søke kontakt med Instituttet for sosiologi.

Det er innført en embetseksamen i sosiologi – cand. sociol. som et alternativ til magistergradsordningen. Se side 203.

Sosiologi som hovedfag til cand. polit. eksamen er *ikke* innført ved Universitetet i Oslo. Studenter interessert i

denne eksamensform bør henvende seg til Universitetet i Bergen.

Grunnfagsstudiet er beregnet til to semestre, og er identisk med mellomfagsstudiets første del. Mellomfagsstudiets annen del (mellomfagstillegget) tar normalt ett semester. I begynnelsen av hvert semester arrangeres et orienteringsmøte.

GRUNNFAG

Nedenstående to pensumvarianter gjelder studieåret 1974–75. Som en overgangsordning er det anledning til å gå opp etter gammelt pensum til og med høstsemestret 1974. Nærmere opplysninger fås ved Instituttet for sosiologi.

PENSUM

1. GENERELL INNFORING

Begge varianter: Aubert, Vilhelm, *Sosiologi*. Oslo 1972.

Variant A: Caplow, Theodore, *Elementary Sociology*. Englewood Cliffs, N.J. 1971.

Variant B: Allardt, Erik & Littunen, Yrjö, *Sociologi*. Stockholm 1970. Israel, Joachim, *Sosiologi*. Oslo 1973.

2. METODE OG STATISTIKK

Variant A:

Riley, M.: *Sociological Research*, Bind I & II, New York 1963 med følgende unntak: i Bind I, unit 5 s. 194–255, unit 9 og 10 s. 424–569 og unit 12 s. 644–739 i Bind II, Excercises I–3, I–4, s. 7–12, Excercises II–3, II–4, II–5, s. 30–43, Manual II–B, II–C, II–D, s. 45–55, Excercises III–4, III–5, III–6, s. 72–87, Manual III–D, III–E, s. 97–101.

Variant B:

Hellevik, Ottar, *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo 1971. Gleditsch, Nils Petter (red.), *Kompendium*. Instituttet for sosiologi, 1974. Kompendiet fås kjøpt på Instituttet.

UNDERVISNING

Undervisningen for grunnfag og første del av mellomfag strekker seg over to semestre. Det er ikke formelle krav om deltakelse i undervisningen.

De to hovedkurs er 1) et generelt innførings- og oversiktskurs og 2) et kurs i metode og empiriske forskningsproblem knyttet til teoretisk relevante problemstillinger. Begge kurs går over to semestre med fellesundervisning. Instituttet organiserer også arbeidsgrupper under ledelse av hovedfagsstudenter.

De øvrige pensumområder dekkes i kurs som vanligvis gis hvert annet semester.

EKSAMEN

Grunnfagseksamen holdes i slutten av hvert semester. Det gis to skriftlige prøver, hver på 8 timer, med oppgaver fra det statariske pensum, og én muntlig prøve. *Før kandidater sender inn sin eksamensmelding, skal hans pensumliste godkjennes av instituttets undervisningsutvalg, eller av utvalget godkjent lærer.* Godkjent pensumliste vedlegges eksamensmeldinga.

MELLOMFAG

Mellomfagseksamen består av grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget. Mellomfagstillegget er beregnet til et semester.

I mellomfagstillegget skal kandidaten fordype seg i et område etter valg. Følgende områder kan antydes:

Generell sosiologi (teori, metode)	Familiesosiologi
Politisk sosiologi	Utviklings sosiologi
Lagdelingssosiologi	By- og regionssosiologi
Organisasjonssosiologi	Utdanningssosiologi
Økonomisk sosiologi	Etniske minoriteter
Kommunikasjonssosiologi	Religionssosiologi
Avvikssosiologi	Kultursosiologi
Arbeidssosiologi	

3. FAGETS KLASSIKERE

Begge varianter:

Durkheim, Emilie, *Suicide*. New York 1951, s. 40-53, 152-170, Stensil på Instituttet.

Marx, K., Lenin, V. I., Østerberg, D., Kleven, H. I.: *Samlehefte*. Instituttet for sosiologi, 1973. Heftet fås kjøpt på Instituttet.

Mandel, Ernest: *Innledning til marxismens økonomiske teori*, Oslo 1973.

Sundt, Eilert: *Om giftermål*. Oslo 1967, kap. 1, 2, 3, 4, 5, 8, 11.

Svare, Bjarne: *Thorstein B. Veblen. Ein norsk-amerikansk pionér i moderne samfunnsvitenskap*. Oslo 1970.

Weber, Max: *Makt og byråkrati*. Oslo 1971. Innledning og s. 71-157.

Variant B:

Rogoff Ramsøy, N. et al., *Sosiologiens klassikere*. Oslo 1971.

Asplund, J. (red.), *Sociologiska teorier*. Stockholm 1967.

4. SOSIOLOGIENS ARBEIDSSITUASJON OG SAMFUNNSMESSIGE FUNKSJON

Begge varianter:

Aubert, Vilhelm (red.), *Sosiologen i samfunnet*. Oslo 1973.

5. KONKRET STOFF OM NORSKE SAMFUNNSFORHOLD. NORSKE MONOGRAFIER

Begge varianter:

Ramsøy, Natalie R. (red.), *Det norske samfunn*. Oslo 1968.

Dessuten legger kandidaten opp to monografier etter eget valg fra en liste som til enhver tid føres ajour på Instituttet for sosiologi.

6. SOSIALANTROPOLOGI OG UTVIKLINGSLAND

Begge varianter:

Klausen, Arne Martin, *Kultur*. Oslo 1971.

Det vil ofte være naturlig å kombinere verker innenfor generell sosiologi (teori, metode, fagets historie, metateori) med pensum fra spesialområdet.

PENSUM

Instituttet utarbeider veiledende litteraturlister innen de enkelte spesialområder. Innen en nærmere fastsatt frist skal kandidaten legge fram en pensumliste godkjent av undervisningsutvalget eller faglærer godkjent av dette. Pensumlisten skal normalt omfatte ca. 1200 sider, men mer eller mindre avhengig av stoffets tyngde. Pensumlister må ikke omfatte innslag av pensum fra andre eksamener.

Pensum skal bestå av arbeider innenfor den faglig avgrensede sosiologi, eller av slike arbeider sammen med andre arbeider av sosiologisk interesse i en rimelig balanse.

UNDERVISNING

I den utstrekning det er mulig gis det undervisning og veiledning innen de ulike spesialområder. Instituttet kan imidlertid ikke forplikte seg til i hvert semester å dekke alle spesialområder.

SEMESTEROPPGAVE

Innen en nærmere fastlagt frist kunngjort i forelesningskatalogen skal kandidaten levere inn en maskinskrevet semesteroppgave i to eksemplarer med et omfang på ca. 15–20 maskinskrevne sider (5–7000 ord). Semesteroppgaven inngår i eksamen (se under avsnitt om eksamen). Semesteroppgavene inngår i instituttets undervisningsmaterieell og kan nyttes i seinere semesters undervisningstiltak – etter studentens samtykke. Semesteroppgaven skal inneholde et sammendrag på ca. 10 linjer, og må være godkjent før kandidaten får fremstille seg til den skriftlige prøve.

EKSAMEN

For å melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i sosiologi i tidligere semestre *eller* at kandidaten melder seg opp til

grunnfagseksamen samtidig som han/hun melder seg opp til eksamen i mellomfagstillegget. I siste tilfelle annulleres eventuell bestått eksamen i mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen.

Skriftlig eksamen består av en 8 timers prøve. To oppgaveformer kan bli anvendt, eventuelt i kombinasjon: enten kan det bli gitt en serie oppgaver på områder som listet ovenfor, hvorav kandidaten fritt kan velge det oppgitte antall oppgaver han blir bedt om å besvare, eller oppgaver kan bli gitt for navngitte studenter under hensyntagen til deres spesielle pensumvalg.

Ved skriftlig sensur skal semesteroppgaven og skriftlig prøve telle likt, og skriftlig karakter gis på grunnlag av disse to arbeidene.

Den muntlige del av eksamen er frivillig. Kandidater som ønsker å gå opp til muntlig må gi instituttet beskjed om dette senest 24 timer etter sensur.

Grunnfagskarakteren innreknes i den endelige karakter for mellomfag i forholdet 2 : 1.

STATISTIKK

GRUNNFAG

Vedtatt av Det akademiske kollegium 25. oktober 1968

Statistikk er antagelig det ikke-samfunnsvitenskapelige fag som samfunnsforskeren har mest bruk for. På grunn av fagets matematiske karakter er det et krevende fag og vanskelig å studere på egen hånd. Man kommer lengst ved å følge en systematisk opplagt undervisning og delta aktivt i øvelser og seminarer.

Det inngår elementære statistikk-kurs i undervisningen i de fleste samfunnsfagene ved Fakultetet. Disse kursene omfatter vesentlig det en kan kalle konstaterende statistikk, dvs. hvordan en rent regnemessig kan behandle observasjonsmaterialer som er samlet inn for å belyse bestemte problemer. Den teoretiske statistikken, statistisk metode-lære, er utviklet som hjelpemiddel ved *tolkingen* av observasjonsmaterialet i relasjon til problemet.

Statistisk metode-lære er en gren av anvendt matematikk. Den bygger på sannsynlighetsregningen og tar mange forskjellige grener av matematikken til hjelp. Selv om Statistikk grunnfag er forsøkt bygd opp så det skal kreve lite av matematiske forkunnskaper, så må man ha noe matematikk. Undervisningen i denne er dels lagt til et eget kurs, MS. 1, dels til de enkelte statistikk-kursene SS. 1 til SS. 5 som alle inngår i grunnfaget.

Statistikk grunnfag tar sikte på å lære samfunnsvitenskapsstudenten grunntankene og en del spesielle metoder i statistisk metode-lære, slik at han eller hun skal kunne formulere statistiske problemer og løse dem hvis de er enkle, eller hvis det allerede finnes adekvate statistiske metoder for løsningen av dem. Ellers må man ta kontakt med en fag-statistiker for å få i stand et samarbeid om løsningen.

De kurs som har fått betegnelsene SS. 1 til SS. 5 samt MS. 1 i denne studieplan er obligatoriske. På lengre sikt regner en med å organisere nye kurs, og at det blir noen valgfrihet med hensyn til sammensettingen av kurs i grunnfaget.

For et videregående studium av statistisk metodelære kreves det atskillig matematikk. Et slikt studium hører naturlig inn under Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Hvis man tar sikte på statistikk som hovedfag med et samfunnsvitenskapelig anvendelsesområde, bør man ta selve statistikkstudiet helt fra begynnelsen av ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet og studere samfunnsfag parallelt. I sin hovedfagsoppgave kan man velge et emne som angår samfunnsvitenskapelige problemstillinger.

STUDIET OG UNDERVISNINGEN

Studiet av et grunnfag skal normalt kunne gjennomføres på ett år. Når det gjelder statistisk metodelære får man erfaringsmessig det beste utbytte ved å trekke studiet noe lenger ut og heller arbeide med andre fag parallelt.

I oversikten nedenfor er gitt en tidsplan som kan gjennomføres på tre semestre hvis man bruker ca. $\frac{2}{3}$ av sin tid på statistikken og resten f. eks. dels på programmeringskurs for EDB, som vil være nyttig under øvelsene i de videregående statistikk-kurs, dels på enkelte mellomfags- eller hovedfagskurs.

Grunnfagskurset er delt opp i emnekurs som alle må tas. Det anbefales å ta kursene i den gitte rekkefølge, idet de bygger på hverandre som angitt i oversikten. De første kursene, SS. 1 og MS. 1 begynner hvert høst-semester.

Alle kurs forutsetter matematikk som til examen artium på engelsklinjen samt det elementære statistikkurs i fagundervisningen. Normalt bør derfor statistikk grunnfag ikke være det første grunnfag i studiet.

Hvert kurs er tillagt et vekttall som gir uttrykk for omfanget, slik at samlet vekttall 10 forutsetter en arbeidstid på ett semester. Samlet vekttall for et grunnfag er altså 20.

I hvert emne er det normalt 2 timer forelesninger og 2 timer øvelser pr. uke i ett semester.

Ved emneeksamenene er en del hjelpemidler tillatt etter avgjørelse av faglærer.

Kursoversikt.

Semester nr.	Kursbetegnelse	Vekttall	Emne	Bygger på
1 Høst I	SS. 1	4	Elementære sannsynlighetsteoretiske grunnbegreper.	Matematikk som til engelskartium og elementært kurs i statistikk.
	MS. 1	3	Innføring i matematikk.	
2 Vår I	SS. 2	4	Statistisk metode-lære	SS. 1 og MS. 1
	SS. 3	2	Teori for utvalgsundersøkelser.	SS. 1
3 Høst II	SS. 4	2	Spesielle hypoteseprøvningsmetoder.	For begge: SS. 1, MS. 1 og SS. 2
	SS. 5	5	Analyse av samvariasjonsproblemer.	
I alt vekttall		20		

EMNEINNHOLD

SS. 1. ELEMENTÆRE SANNSYNLIGHETSTEORETISKE GRUNNBEGREPER

Elementær sannsynlighetsregning, sannsynlighetsfordelinger, stokastiske variable, forventning, varians, kovarians. Binomisk og hypergeometrisk fordeling. Tilfeldig utvalg. Punktestimering. Hypoteseprøving, signifikansnivå, styrkefunksjon, noen enkle tester.

MS. 1. INNFØRINGSKURS I MATEMATIKK

Derivasjon og integrasjon. Noen grunnbegreper fra mengdelæren. Litt elementær vektoralgebra, matrisealgebra.

SS. 2. STATISTISK METODELÆRE

Sannsynlighetsfordelinger i en og flere variable, generell teori og variabeltransformasjoner. Viktige spesielle fordelinger (bionomisk, hypergeometrisk, Poisson, eksponensial, normal, kji-kvadrat og t-fordeling, multinomisk og binormal). Generell estimerings- og hypoteseprøvingsteori.

SS. 3. TEORI FOR UTVALGSUNDERSØKELSER

Litt kombinatorikk. Utvalgsmetoder. Tilfeldige utvalg og andre utvalgstyper. Skjevhet. Stratifisering. Kvoteutvalg. Estimeringsmetoder.

SS. 4. SPESEILLE HYPOTESEPRØVINGSMETODER

Viktige spesielle testmetoder, med særlig vekt på de fordelingsfrie (ikke-parametriske).

SS. 5. ANALYSE AV SAMVARIASJONSPROBLEMER

Forsøksplanlegging, modeller, viktige analysemetoder: regresjon, korrelasjon, varians-, faktor- og klyngeanalyse.

EKSAMEN

I hvert emne holdes eksamen i slutten av det semester undervisningen blir gitt.

Det holdes en skriftlig prøve på 6 timer for hvert emne.

Fristen for oppmelding til eksamen angis i forelesningskatalogen.

Tillatte hjelpemidler leveres til kontroll før eksamen. Tid og sted for innlevering blir gjort kjent ved oppslag.

KARAKTERER

For hvert emne gis en karakter etter reglene i § 9, første avsnitt i Reglement for samfunnsvitenskapelig embets-eksamen, med en desimal.

Karakteren for statistikk grunnfag blir beregnet som et veiet gjennomsnitt av karakterene i de enkelte emner, med emnevektene som vektorer.

PRØVER VED ANDRE UNIVERSITETS- FAKULTETER ELLER HØGSKOLER

Den som godtgjør å ha avlagt tilsvarende prøve ved andre fakultet eller høyskoler kan søke Det akademiske kollegium om å få godkjent denne som del av statistikk grunnfag svarende til ett eller flere bestemte emner.

Bestått eksamen i den godkjente 20-gruppe i statistikk ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (jfr. studieplanen ved dette fakultet) godkjennes som statistikk grunnfag.

PENSUM

SS. 1. ELEMENTÆRE SANNSYNLIGHETSTEORETISKE GRUNNBEGREPER

Fra Hodges, J. L. and Lehman, E. L.: *Basic Concepts of Probability and Statistics*.

Kap. I, II, III og V

- » VI t.o.m. avsnitt 5
- » VIII
- » IX avsnitt 1 og 5
- » X avsnitt 3
- » XI avsnitt 1, 2
- » XII avsnitt 1, 3, 6
- » XIII

MS. 1. INNFØRINGSKURS I MATEMATIKK

Lang, Serge: *A First Course in Calculus*.

Kap. I

- » III
- » V
- » VII § 1, 2
- » VIII § 1, 2, 3
- » IX § 1, 2, 3
- » X § 1, 2, 4
- » XI § 1, 2

Amundsen, H. T.: *Litt determinant og matriseregning for statistikere og økonomer*. Del II Matriser, kap. 6, 7 og 8.
Sydsæter, Knut: *Stensilert supplement til Lang*.

- § 1. Den aksiomatiske metoden.
 - § 2. Logiske slutninger.
 - § 3. Matematiske bevis.
 - § 4. Mengdelære.
 - § 5. Matematisk induksjon.
 - § 6. Summasjonsnotasjon.
 - § 7. Funksjoner av flere variable.
 - § 8. Multiplert integrasjon.
- Quale, E.: *Vektoralgebra*. Stensil.

SS. 2. STATISTISK METODELÆRE

Amundsen, Herdis Thorén: *Statistisk metode*. En elementær innføring.

Kapitel 2, avsnittene 5, 6, 7, 8 og 9.

Kapitel 3, avsnittene 1-5, 7 og 8. Kapitel 4 og 5.

Dessuten leses kursorisk avsnittene 1.7, 2.1-2.3, 2.10.

Kapitel 8. Appendix A-E.

Statistisk metode II.

Kapitel 9, avsnittene 1-5, 7 og 8. Kapitel 10.

Hodges, J. L. and Lehman, E. L.: *Basic Concepts of Probability and Statistics*.

Kapitel 4.1 og 4.2.

Kapitel 9.2, 9.3, 9.4.

Kapitel 10.1.

Dessuten må pensum i SS1 holdes vedlike, spesielt kapitel 13. Som innledende og kursorisk lesning anbefales dessuten de 11 første kapitler av Hays, W. L.: *Statistics*.

Senere kapitler vil være pensum i SS4 og SS5.

SS. 3. TEORI FOR UTVALGSUNDERSØKELSER

Amundsen, Herdis Thorén: *Innføring i teoretisk statistikk*.

Bind III. Kapitel 7, Kapitel 8, avsnitt 1-3.

Quale, Elsa: *Stensilert supplement til Amundsen, H. T.: Innføring i teoretisk statistikk III*, kapitel 7.

Tamsfoss, Steinar: *Om bruk av stikkprøver ved kontoret for intervjuundersøkelser*. Statistisk Sentralbyrå. Artikkelenr. 37.

Thomsen, Ib: *Noen feilkilder ved statistiske undersøkelser med særlig vekt på frafall*. Stensil.

Thomsen, Ib: *To notater om feilkilder ved valgundersøkelsen 1969*. Stensil.

Pensum i SS1 må holdes ved like, dessuten bør SS2 leses parallelt.

SS. 4. SPEIELLE HYPOTESEPRØVINGSMETODER

Hays, W. L.: *Statistics*. Kapittel 17 og 18.

Hodges, J. L. and Lehman, E. L.: *Basic Concepts and Probability and Statistics*. Kapittel 11.3 og 12.

Amundsen, Herdis Thorén: *Statistisk metodelære*. En elementær innføring. Avsnitt 3.6. *Statistisk metodelære II*. Avsnitt 9.6.

Enkelte testmetoder og observatorer som ikke er bevist eller ikke tatt med i ovenstående pensum, vil bli gjennomgått under forelesningene. Pensum i SS1 og SS2 må holdes ved like, spesielt kapittel 3 og 5 i *Statistisk Metodelære*, en elementær innføring, og kapittel 9 i *Statistisk metodelære II*.

SS. 5. ANALYSE AV SAMVARIASJONSPROBLEMER

Hays, William L.: *Statistics* (eller tidligere utgave: *Statistics for Psychologists*), kap. 12–16.

Amundsen, Herdis Thorén: *Innføring i teoretisk statistikk*. Bind III. Kap. 9, unntatt avsnitt 9.5.

De mer omfattende matematiske utledningene i avsnitt 9.3 kreves ikke til eksamen.

Det vil bli utarbeidet en overspringelsesliste til ovenstående.

Hodges, J. L. and Lehman, E. L.: *Basic Concepts of Probability and Statistics*. kap. 9.2–9.5 og 10.2.

Elementer av faktoranalyse og av klyngeanalyse vil bli forelest. Et lite stensilert kompendium er skrevet av Elsa Quale.

Som utfyllende lesning anbefales:

Solomon, Herbert, ed.: *Mathematical Thinking in the Measurement of Behavior*, spesielt part III: A Survey of Mathematical Models in Factor Analysis.

Blalock, Herbert M., Jr.: *Causal Inferences in Nonexperimental Research*, behandler noen regresjonsmodeller som kan brukes ved visse problemstillinger.

TILLATTE HJELPEMIDLER VED EKSAMEN

EMNENE MS. 1 OG SS. 1

1. Logaritmetabell og slike numeriske tabeller som er tillatt ved examen artium.
2. Regnestav.
3. Serge Lang: *A First Course in Calculus*.
4. H. T. Amundsen: *Litt determinant- og matriseregning*.
5. a. Knut Sydsæter: *Supplement til Lang*. Stensil.
b. E. Quale: *Vektoralgebra*. Stensil.
6. Hodges og Lehman: *Basic Concepts of Probability and Statistics*.

EMNENE SS. 2 OG SS. 4

I tillegg til ovenstående også:

7. H. T. Amundsen: *Statistisk metodelære I og II*.

EMNET SS. 3

I tillegg til ovenstående også:

9. H. T. Amundsen: *Innføring i teoretisk statistikk III*.
10. E. Quale: *Supplement til H. T. Amundsen: Innføring i teoretisk statistikk III*, kapitel 7. Stensil.
11. S. Tamsfoss: *Om bruk av stikkprøver ved kontoret for intervjuundersøkelser*, Statistisk Sentralbyrå. Artikkel nr. 37.

EMNET SS. 5

Punkt 1–9 ovenfor.

Ved enhver eksamen kan eksamenskommisjonen bestemme at ytterligere hjelpemidler skal tillates. Disse vil i så fall bli delt ut til kandidatene ved eksamen. Slike hjelpemidler må kandidaten ikke forsyne med kommentarer, merker, notater eller henvisninger.

Av heftene under punkt 3, 4, 5, 7 og 9 vil det bli skaffet til veie rene eksempler som utdeles til kandidatene ved eksamen. Disse hjelpemidler må leveres tilbake etter eksamen og må ikke forsynes med kommentarer, notater, merker eller henvisninger.

De øvrige hjelpemidler som kandidatene selv må bringe med, må før eksamen innleveres til *kontroll på en bestemt tid som blir kunngjort ved oppslag.*

STATSVITENSKAP

GRUNNFAG — MELLOMFAG — HOVEDFAG

Vedtatt av det akademiske kollegium 10. mai 1957, 17. juni 1966 og
27. mars 1969

Med endringer 1970, 1971 og 1972

INNLEDNING

STATSVITENSKAP er studiet av den politiske virksomhet i og mellom samfunn.

Denne virksomhet omfatter atferd av så forskjellig karakter at det er hensiktsmessig å dele statsvitenskapsstudiet inn i flere hovedområder.

Studiet av politiske systemer, politiske institusjoner og *offentlig politikk og administrasjon* utgjør et hovedområde. Et annet hovedområde er studiet av den virksomhet som tar sikte på å påvirke det politiske system. Denne delen av statsvitenskapen går under betegnelsen *politisk atferd*. Studiet av atferd mellom nasjoner utgjør et tredje hovedområde, nemlig *internasjonal politikk*. Et fjerde hovedområde i statsvitenskapen er studiet av *politisk teori*.

Formålet med statsvitenskapen er å øke forståelsen av hvorledes det politiske system fungerer, hvilke samfunnsmessige forhold det er som betinger de forskjellige politiske systemer, og hvilke samfunnsmessige virkninger de forskjellige politiske systemer har.

Det er også anledning til å avlegge magistergradseksamen i statsvitenskap. De som tar sikte på magistergraden anbefales å begynne med grunnfag og mellomfag. (Se forøvrig reglement om magistergraden på side 209.)

Alle studenter må hvert semester registrere seg ved Institutt for statsvitenskap. Registreringen må finne sted innen 20. januar i vårsemestret og innen 5. september i høstsemestret.

GRUNNFAG

Grunnfaget tar sikte på å gi en generell innføring i statsvitenskap og kjennskap til visse hovedtrekk ved det politiske liv.

1. PENSUM

1. GENERELL INNFØRING

Ramsøy, Natalie R. (red.): *Det norske samfunn*, Oslo 1968.

Kapitlene om Norges befolkning, næringsliv, lagdeling, politikk og rettsvesen, samt om Norge i verdenssamfunnet (kap. 3, 4, 11 og 12).

Torgersen, Ulf: *Norske politiske institusjoner; En innføring i statsvitenskap*, Oslo 1964.

Dahl, Robert A.: *Modern Political Analyses*, New York 1963, eventuelt den norske utgaven: *Moderne Politisk Analyse*, Oslo 1967.

Christophersen, Jens A.: *Representant og velger*, Oslo 1970.

Crossman, R. H. S.: *Government and the Governed*, London 1958, s. 1-117, 132-165, 206-245.

Eulau, H. and J. March: *Political Science* Kap. 1, 2 og 3. Prentice-Hall, 1969.

Kjellberg, Fr.: *En innføring i politisk sosiologi*. Oslo 1965.

Videre legges opp følgende artikler fra *Artikkelserie i statsvitenskap/politologi* nr. 1 - 1972:

Rokkan, Stein: Samfunnsvitenskapene: Deres historiske utvikling og status som universitetsfag.

Rokkan, Stein: Statsvitenskap og political science.

Artikkelserie i statsvitenskap/politologi nr. 2 - 1972:

Easton, D.: An Approach to the Analysis of Political Systems.

2. OFFENTLIG POLITIKK OG ADMINISTRASJON

Mjeldheim, Leiv: *Politiske prosessar og institusjonar*. Oslo 1969.

Hellevik, O.: *Stortinget - en sosial elite?*, kap. 3-7, 10, Oslo 1969.

Nyman, Olle: *Statsforfatninger*, Oslo 1967 (bortsett fra avsnittene om valg og partier).

Kjellberg, Fr. (red.): *Kommunalpolitikk*, art. 3, 5. Oslo 1970.

- Bloch, Kristian: *Kongens Råd*, Oslo 1963.
- Den sentrale forvaltningsorganisasjon. Del 1, 2, 3, og vedl. 1, 3, i *Modalskiinnst.* Oslo 1970.
- Innstilling fra justiskomiteén om lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker, loven med kommentarer (i alt 23 sider), *Innst. 0. II.* (1966–67).
- Stortingets ombudsmann for forvaltningen*, loven med kommentarer, Grøndahl & Søn 1968.
- Christophersen, J. A.: «Det norske storting gjennom 150 år», i *Historisk Tidsskrift*, vol. 44, pp 203–210.
- Heltne, Olav: *Kommunalkunnskap*, Oslo 1965.
- Moren, Jorolv: *Organisasjonene og forvaltningen*, 2. utg., Oslo 1968.
- Stavang, P.: *Parlamentarisme og maktbalanse*. kap. 4–9. Oslo 1964.
- Stokke, A. J. (red.): *Beslutningsprosesser i norsk offentlig administrasjon*. Del I og II, Oslo 1970.

Videre legges opp følgende artikler fra *Artikkelserie i statsvitenskap/politologi* nr. 7 – 1972:

- Eckhoff, T.: Effektivitet og rettssikkerhet i den offentlige forvaltning.
- Brustad, Helge: Nyordning av den fylkeskommunale forvaltning i Norge.
- Eckhoff, Torstein: Utviklingslinjer i norsk statsstyre og forfatningsrett 1814–1964.
- Torgersen, Ulf: The Role of the Supreme Court in the Norwegian Political System.
- Moren, Jorolv: Organisasjonssamfunnet: En oversikt (er pensum inntil nytt opplag av Moren: «Organisasjonene og forvaltningen» foreligger).
- Jacobsen, K. D.: Lojalitet, nøytralitet og faglig uavhengighet i sentraladministrasjonen.

3. POLITISK ATFERDSFORSKNING

- Lipset, S. M.: *Political Man*, kap. 2 og 6, New York 1960.
- Hellevik, O.: *Stortinget – en sosial elite?*. Oslo 1969. Kap. 1 og 2.

Torsvik, Per: Valgkampen i fjernsyn og radio 1965.

Tidsskrift for samfunnsforskning hefte 2/3, 1967.

Rokkan, Stein og Torsvik, Per: *Presse, velgere og lesere.*
(Stensil.)

Valen, Henry og Katz, Dan: *Political Parties in Norway*,
kap. 3, 6, 8, 9 og 10, 2. utg., Oslo 1967.

Valen, H.: De politiske partiene, i Sandberg & Johnsrud,
Politisk A.B.C., Oslo 1969.

Valen, H. Partienes organisasjon, *Op. cit.* Oslo 1969.

Valen, H. og Martinussen, W.: *Velgere og politiske frontlinjer.*
Kap. 4 og 8, Oslo 1972.

Nyman, Olle: *Statsforfatninger*, Oslo 1967 (avsnittene om
valg og partier, bortsett fra omtalen av de nordiske land).

Videre legges opp fra *Artikkelserie i statsvitenskap/
politologi* nr. 2 - 1972:

Almond, G. A.: A Functional Approach to Comparative
Politics.

Artikkelserie i statsvitenskap/politologi nr. 3 - 1972:

Rokkan, S. Numerical Democracy and Corporate Pluralism.
Steinnes, Eirik A.: Litt om moderne interesseorganisasjoner
og moderne statsliv.

Wyller, Thomas Chr.: Vårt organisasjonsdemokrati.

Valen, H.: Politisk lederskap.

Valen, H.: Nominasjonen ved stortingsvalg.

Artikkelserie i statsvitenskap/politologi, nr. 4 - 1972:

Høyer, Svennvik: Pressens økonomiske og politiske struktur.

Artikkelserie i statsvitenskap/politologi, nr. 5 - 1972:

Kristvik, Bjørn og Rokkan, Stein: Valgordningen.

Valen, Henry: Regionale forskjeller i norsk politikk.

Øidne, Gabriel: Litt om motsetninga mellom Austlandet
og Vestlandet.

4. INTERNASJONAL POLITIKK

Deutsch, K. W.: *The Analysis of International Relations*,
s. 1-191. Englewood Cliffs, New Jersey 1968.

- Langquist, A.: *Norden på verdensarenaen*, Stockholm 1968.
- Sæter, M.: *Det europeiske fellesskap: institusjoner og politikk*, Oslo 1971.
- Spiegel & Waltz: *Conflict in World Politics*, s. 15-115, 155-176, 240-260, 357-373, Cambridge, Mass. 1971.
- Johansen, J. O.: *Hva vil Sovjet?* Kap. 2. Oslo 1969.
- Munthe-Kaas, H.: *Kinesisk utenrikspolitikk*. NUPI-notat 31. 3. 1972.
- Morgenthau, H.: *Vietnam. Plenumsforedragene*. Tidens Ekko. Oslo 1966.
- Bakke, E. K.: «Frigjøringsbevegelser» i portugisiske kolonier. *Internasjonal politikk* nr. 4, 1970.
- Reed, M.: «Den annen verdens» handelskonferanse i New Dehli. *Internasjonal politikk* nr. 4, 1968.
- Kjølberg, A.: Forhandlingssituasjonen i Midt-Østen. *Internasjonal politikk* nr. 3, 1970.
- Nord, E.: *Trekk ved konflikten mellom Israel og Araberstatene*. Stensil.
- Heradstveit, D.: *Ein studie av konflikter i 1967*. Stensil.

Videre legges opp følgende artikler fra *Artikkelserie i statsvitenskap/politologi* nr. 6 - 1972:

- Ørvik, Nils: Nøytralitet og nøytralisme.
- Christoffersen, Jens, A.: Norden i den europeiske maktbalanse.
- Pedersen, O. K.: De nye stater i etterkrigstiden.
- Pedersen, O. K.: De nye staters varetagelse af deres egne interesser.
- Pedersen, O. K.: De nye stater og den ændrede internasjonale politiske situasjon.
- Lodgaard, S.: Perspektiver i elementer i en all-europeisk samarbeids-og sikkerhetsordning særlig med henblikk på Norge.

5. METODEDELÆRE

- Hellevik, Ottar: *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, s. 159-174, 192-198, kap. 9, s. 266-308, kap. 10. Oslo 1971.
- Hellevik, Ottar: *Gallupdemokratiet* s. 24-99. Oslo 1972.

3. POLITISK ATFERDSFORSKNING

- Almond, G. A. and Verba, S.: *The Civic Culture*, New York 1963 (paperback), kap. 1 og 13 (første og siste kap.).
- Kornhauser, William: The Structure of Mass Society, kap. 3, i *The Politics of Mass Society*, 1959, s. 74–101. (Stensil.)
- LaPalombara, Joseph and Weiner, Myron: The Origin and Development of Political Parties, i LaPalombara and M. Weiner (eds.): *Political Parties and Political Development*, Princeton 1966, s. 3–42. (Stensil.)
- Lipset, S. M.: *Political Man*, New York 1960, kap. 1, 3, 4, 5 og 12. (Også i norsk utgave).
- Rokkan, S. og Campbell, A.: Citizen Participation in Political Life, Norway and USA, i *International Social Science Journal*, b. XII nr. 1, s. 69–99. (Stensil.)
- Rokkan, Stein: Numerical Democracy and Corporate Pluralism, i Robert A. Dahl, ed.: *Political Oppositions in Western Democracies*, New York 1966.
- Rokkan, Stein: The Comparative Study of Political Participation, i A. Ranney ed.: *Essays on the Behavioral Study of Politics*, Urbana University of Illinois Press 1962. (Stensil.)
- Donald Stokes: Spatial Models of Party Competition, i Campbell et al: *Elections and the Political Order*. N. Y. 1966. (Stensil.)
- Ph. Converse og H. Valen: Skillelinjer i norsk politikk, i Valen og Martinussen: *Velgere og politiske frontlinjer*. Oslo 1972.
- Rose and Mosawir: *Voting and Elections: A Functional Analysis*. (Stensil.)
- Lars Rudebeck: *Utveckling och politik*. Stockholm 1971.
- Göran Hydén: Utvecklingsbegreppet i modern statskunskap. *Statsvetenskaplig tidskrift*, nr. 1. 1971. (Stensil.)
- Lars Rudebeck: (Svar på Hydéns kritikk). *Statsvetenskaplig tidskrift*, nr. 2, 1971. (Stensil.)

Videre legges opp følgende artikkel fra *Teksthefte, statsvitenskap mellomfag 1972*:

- Rokkan, Stein: The Growth and Structuring of Mass Politics in Western Europe.

4. INTERNASJONAL POLITIKK

- Amitai Etzioni: *Political Unification*: N. Y. 1965. s. 3-64. (Stensil).
- Arne Lie: De industrialiserte lands økonomiske politikk overfor utviklingslandene, i *Internasjonal Politikk*, nr. 3, 1967. (Stensil).
- Johan Galtung: A Structural Theory of Imperialism. *Journal of Peace Research*, nr. 2, 1971, (Stensil).
- Hedley Bull: «Arms Control: A Stocktaking and Prospectus», Buchan (red.) *Problems of Modern Strategy*, London 1970, (stensil).
- Johan Galtung: «On Arms Races and their Functions», (stensil).
- Ch. McClelland: *Theory and the International System*, N. Y. 1965. (Også i svensk utgave).
- Erik Nord: Ytre og indre hindringer for utvikling, i *Internasjonal Politikk* nr. 3, 1967, (Stensil).
- T. Schelling: *The Strategy of Conflict*, s. 3-80, og Appendix A, «Nuclear Weapons and Limited War». Mass. 1960.
- Inis Claude: «Collective Legitimization as a Political Function of the United Nations», (stensil).
- Inis Claude: «Preventive Diplomacy as an Approach to Peace», *Swords into Plowshares*, N. Y. 1971, kap. 14, (stensil).
- Leon Lindberg: «The Political System of the European Community», *Europe's Would-Be Polity*, Englewood Cliffs 1970, kap. 3, (stensil).
- van den Berg, Godfried van Benthem: «Theory or Taxonomy? Some Critical Notes on Johan Galtung's 'A Structural Theory of Imperialism'», 1971, (stensil).

Videre legges opp følgende artikler fra *Teksthefte, statsvitenskap mellomfag 1972*:

- Martin Sæter: Hva er integrasjon?
- Karl W. Deutsch: Communication Models and Decision Systems.
- J. David Singer: Three Approaches to Disarmament og Four Degrees of Disarmament.

6. STATISTIKK

Hellevik, Ottar: *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap.*

Kap. 4, s. 62–75, kap. 7, s. 135–140, kap. 8, s. 158–238, kap. 9, s. 294–302, 308–326. Oslo 1971.

Hellevik, Ottar: *Gallupdemokratiet* s. 24–81. Oslo 1972.

UNDERVISNING

Grunnfaget er beregnet å strekke seg over to semestre. Nye kurs settes i gang hvert semester.

Ingen av kursene er obligatoriske, men studentene oppfordres til å følge og delta aktivt i dem. Kursene består som regel av følgende forelesninger, seminarer og kollokvier:

- a. *Innføringskurs*, bestående av forelesninger og seminar, hver i én dobbeltime pr. uke i to semestre. Det ventes at studenten skriver seminaroppgaver.
- b. *Metodekurs*, bestående av forelesninger og seminar, hver i én dobbeltime pr. uke i ett semester. Det ventes at studenten skriver øvingsoppgaver.
- c. *Statistikkurs*, bestående av forelesninger og seminar, hver i én dobbeltime pr. uke i ett semester. Det ventes at studenten skriver øvingsoppgaver.
- d. *Annen undervisning* i spesielle emner.
- e. *Kollokvier*, én dobbeltime pr. uke i to semestre.

EKSAMEN

Grunnfagseksamen består av:

- a. En 4 timers kurseksamen i metodelære.
- b. En 4 timers kurseksamen i statistikk.
- c. To skriftlige prøver, hver på 8 timer, og en muntlig prøve i den resterende del av grunnfagspensumet.

Grunnfagseksamen holdes hvert semester. Undervisningen er lagt opp slik at studentene bør ta eksamen i metodelære i første semester, mens eksamen i statistikk og eksamen i grunnfagets hoveddel tas i slutten av annet semester.

Den endelige grunnfagskarakteren beregnes slik at

eksamen i metodelære og statistikk hver får 2 vekttall, mens eksamen i hoveddelen gis 16 vekttall.

Ved oppmelding til eksamen kan de studenter som benytter Instituttets godkjente pensumliste, vise til denne i sin eksamensmelding. Studenter som ønsker å legge opp et pensum som avviker fra den godkjente pensumplanen, må få pensumlisten godkjent av faglærer før oppmelding til eksamen.

MELLOMFAG

Mellomfaget består av grunnfaget og et mellomfagstillegg av et semesters varighet. Mellomfagstillegget tar sikte på å gi utdypet kjennskap til de tre statsvitenskapelige fagområdene offentlig politikk og administrasjon, politisk atferd og internasjonal politikk.

PENSUM

1. GENERELL INNFORING

Oran Young: *Systems of Political Science*, N. J. 1968, Kap. 1, 2, 3, 4 og 7.

2. OFFENTLIG POLITIKK OG ADMINISTRASJON

A. Etzioni: *Modern Organizations*. N. Y. 1964. (Sthlm. 1966).

Herbert A. Simon: *Administrative Behavior*, 2. ed. Introduction og kap. 1-4. N. Y. 1957.

Max Weber: *Makt og byråkrati*. s. 107-143. Gjøvik 1971.

Michel Crozier: *The Bureaucratic Phenomenon*. Chicago 1969, Kap. 6 og 7.

Videre legges opp følgende artikler fra *Teksthefte, statsvitenskap mellomfag 1972*:

T. Eckhoff og K. D. Jacobsen: Rationality and responsibility.

K. Dahl Jacobsen: Informasjonstilgang og likebehandling.

Torstein Eckhoff: Vitenskaper, profesjoner og klienter.

K. Dahl Jacobsen: Organisasjonsmessige endringer i SFU 1947-1964.

K. Dahl Jacobsen: Public Administration under Pressure.

Renate Mayntz: *The Study of Organizations*.

Graham Allison: Conceptual Models and the Cuban Missile Crisis.

Donald J. Puchala: Imperialism: What and Why.

EKSAMEN

Mellomfagseksamen holdes i slutten av hvert semester. Ved oppmelding til eksamen kan de kandidater som benytter Instituttets godkjente pensumliste vise til denne i sin eksamensoppmelding. Kandidater som ønsker å legge opp en noe avvikende pensumliste, må få denne godkjent av vedkommende faglærer før eksamensmeldingen leveres inn. Samtidig som kandidaten sender inn sin eksamensmelding, skal han gi beskjed om hvilken av følgende to eksamensformer han velger å gå opp etter:

- A. En skriftlig prøve på åtte timer og én muntlig prøve. Både ved den skriftlige og den muntlige prøve eksamineres i den del av pensum som går ut over grunnfagspensum. For å kunne gå opp etter denne eksamensform må kandidaten tidligere ha bestått grunnfagets hoveddel i statsvitenskap. Samtidig avlegges grunnfagets kurseksamener i metode og statistikk, hver på fire timer, dersom de ikke tidligere er bestått. Karakteren for grunnfaget, inkludert kurseksamene i statistikk og metode, innregnes i den endelige karakter for mellomfagseksamen i forholdet 2 : 1.
- B. Tre skriftlige prøver, hver på åtte timer og en muntlig prøve. Samtidig avlegges grunnfagets kurseksamener i metode og statistikk, hver på fire timer, dersom de ikke tidligere er bestått. Hver av de to kurseksamener får vektallet 2, mens mellomfagets øvrige eksamen har vektallet 26. Tidligere avlagt grunnfagseksamen i statsvitenskap regnes ikke med i karakteren for mellomfaget. Før oppmelding til eksamen etter denne eksamensform, også innbefattet kurseksamener i metode og statistikk, må kandidaten tidligere ha bestått examen philosophicum.

HOVEDFAG

INNLEDNING

Den som skal begynne på hovedfagsstudiet, må ha bestått mellomfagseksamen i statsvitenskap med karakteren 2,7 eller bedre. Studenter som på grunn av deleksamen i statistikk og/eller metode avlagt utenfor Universitetet, ikke har karakter for mellomfagseksamen, kan melde seg til hovedfagseksamen dersom de i den øvrige del av mellomfaget har karakteren 2,7 eller bedre. Eksamen i statistikk og/eller metode må da på forhånd være godkjent som likeverdig med de kurs som gis til statsvitenskap grunnfag, slik at mellomfaget er bestått i sin helhet. Det anbefales også at eksamen i de to andre fag under den lavere grad er avlagt.

Studenter som har tatt grunnfagseksamen etter gammel studieordning uten metode og statistikk, må avlegge eksamen i grunnfagets statistikk-kurs før de begynner på hovedfaget dersom de heller ikke har avlagt andre prøver i statistikk under samfunnsvitenskapelig embetseksamen (se s. 21).

Hovedfaget består av en hovedgruppe samt kurs og seminarer som kreditteres med vekttall.

Hovedoppgaven skal bygge på en selvstendig undersøkelse av et nærmere avgrenset problem, og skal vise at studenten har innsikt i vitenskapelige metoder og selv kan bruke dem.

Studenten bør allerede i hovedfagets første semester velge tema for sin undersøkelse. Temavalg og opplegg skal drøftes med én eller flere av lærerne i faget før det videre arbeid settes i gang.

Studentene bør så tidlig som mulig få oppnevnt et veiledningsutvalg, enten ved selv å velge ut medlemmene eller ved å be instituttstyret om å utpeke dem.

Hovedoppgaven skal fremlegges i begynnelsen av det semester studenten akter å avlegge den avsluttende muntlige prøve. Fristen for innlevering av hovedoppgaven blir kunn-gjort i forelesningskatalogen.

Hovedoppgaven skal leveres til instituttet i 3 innbundne eksemplarer.

Sammen med hovedoppgaven leveres et sammendrag av

hovedoppgaven. Sammendraget skal være kort – én side kan være en passende norm – og skrevet slik at en utenforstående får mulighet til å danne seg et inntrykk av innholdet i oppgaven. Mer konkret bør sammendraget gi opplysninger om

- 1) hovedproblemstillinger
- 2) kilder for data
- 3) metoder som er brukt for innsamling og analyse av data
- 4) viktigste resultater

Studenter som har tatt sine 20 kursvektttall før hovedoppgaven innleveres, kan innlevere hovedoppgaven når som helst i semestret. Studenten skal da kunne avslutte muntlig prøve innen 1 ½ måned fra innleveringsdatoen, eksklusiv feriene. I denne tidsfrist kan ikke medregnes tiden 15. mai—15. juni, eller 15. november—15. desember.

Kursene kan hentes fra fagene (emnegruppene) metode-lære, offentlig politikk og administrasjon, internasjonal politikk og politisk atferd.

Alle kurs gis 3 vektttall. Studentene skal ta i alt 6 kurs.

Kursene strekker seg i høstsemestret over 12 dobbelt-timer, i vårsemestret 14 dobbelttimer.

Studentene skal hente minst 1 emne (kurs) i metodelære (STV-652 eller STV-653). I tilknytning til metodekurset skal studentene gjennomgå et kurs i databehandling som kreditteres med 1 vektttall.

Studentene skal videre delta i minst 1 seminar. Seminar-deltakelsen og en godkjent semesteroppgave kreditteres med 1 vektttall. Godkjennelse av semesteroppgaven skjer ved en kommisjon bestående av seminarleder og en sensor. Tilsvarende deltakelse og oppgaveskrivning kan etter kurs-lederens skjønn skje innenfor rammen av ordinære kurs.

Den obligatoriske seminardeltakelse gjelder bare for de studenter som har påbegynt hovedfagsstudiet høstsemesteret 1973 eller senere.

Studentene skal ved kurser og seminar oppnå 20 vektttall. Hovedoppgaven teller 10 vektttall.

UNDERVISNING

METODELÆRE OG GRUNNLAGSPROBLEMER

- STV 601 Grunnlagsproblemer
- STV 602 Normativ politisk teori
- STV 603 Sentrale empiriske tilnæringsmåter
- STV 604 Kybernetiske problemstillinger i studiet av politiske systemer.
- STV 605 Utvalgte emner i politisk teori
- STV 652 Designing
- STV 653 Statistisk data-analyse
- STV 654 Multivariat analyse
- STV 655 Programmering
- STV 656 Teoridannelse

OFFENTLIG POLITIKK OG ADMINISTRASJON

- STV 701 Administrativ teori, organisasjonsteori
- STV 702 Politiske og administrative systemer
- STV 703 Norske parlamentariske beslutningsprosesser
- STV 704 Norsk offentlig administrasjon
- STV 721 Utvalgte områder av offentlig politikk
- STV 722 Forhandlingssystemer og konfliktløsning
- STV 723 Lokal administrasjon og politikk
- STV 724 Økonomisk planlegging og budsjettering
- STV 725 Fysisk planlegging (el. By- og regionplanlegging)
- STV 726 Administrativ rasjonalisering
- STV 727 Personalforvaltning
- STV 728 Teoretiske tilnæringer i studiet av offentlig politikk

POLITISK ATFERD

- STV 801 Valg og politisk atferd
- STV 802 Partier og politisk lederskap
- STV 803 Massekommunikasjon og massemedia
- STV 804 Utviklingsproblematikk
- STV 805 Politiske og andre eliter
- STV 806 Interessegrupper
- STV 807 Profesjoner
- STV 808 Analyse av partiers atferd
- STV 809 Politisk representasjon, teori og empiri
- STV 810 Revolusjon og revolusjonsteori
- STV 811 Ad-hoc-bevegelser
- STV 812 Militærets politiske rolle
- STV 813 Lagdeling og politiske ressurser
- STV 814 Politisk deltakelse — teori og empiri
- STV 815 Folkeavstemninger
- STV 816 Holdningsdannelse og offentlig opinion
- STV 851 Områdekurs

INTERNASJONAL POLITIKK

- STV 901 Utenrikspolitiske beslutningsprosesser
- STV 902 Sammenliknende utenrikspolitikk
- STV 903 Interaksjon og struktur i det internasjonale system
- STV 904 Integrasjon mellom stater
- STV 905 Internasjonale organisasjoner

- STV 906 Konflikt og konfliktløsning
- STV 907 Sikkerhetspolitikk
- STV 908 Internasjonale forhandlinger
- STV 909 Utviklingslandene i internasjonal politikk
- STV 910 Teori i studiet av internasjonal politikk
- STV 911 Utenriksadministrasjon
- STV 912 Internasjonal økonomi
- STV 951 Områdekurs

3. EKSAMEN

Eksamen holdes hvert semester og omfatter:

- (a) Skriftlige deleksamener, hver på 4 timer i tilknytning til metodekursene og kursene i det øvrige hovedfag, vil sammen med seminararbeidene være avgjørende for karakterfastsettelsen.
- (b) En hovedoppgave.
- (c) En avsluttende muntlig prøve i nær tilknytning til hovedoppgaven.

PEDAGOGISK EMBETSEKSAMEN

Reglement

Vedtatt ved kgl. res. 5. mai 1961, med endring ved kgl. res. 13. nov. 1964, kgl. res. 7. april 1967 kgl. res. 23. januar 1970 og kgl. res. 22. januar 1974

§ 1.

Pedagogisk embetseksamen består av fire avdelinger. Første og annen avdeling er felles for alle kandidater. I tredje og fjerde avdeling velger kandidaten spesialområder som han i sine studier legger særlig vekt på. De nærmere bestemmelser fastsettes i studieplanen.

§ 2.

Første avdeling omfatter:

Utviklingspsykologi med grunnlag i allmenn psykologi, særlig førskolealderens psykologi, skolealderens psykologi, ungdomsalderens psykologi.

Allmenn pedagogisk psykologi, undersøkingsmetoder, pedagogisk statistikk.

Allmenn undervisning- og oppdragelseslære, spesialpedagogikk, skolehygiene, skoleorganisasjon.

Norsk skolehistorie, pedagogisk idéhistorie.

Det kreves at samtlige kandidater legger vekt på pedagogisk psykologi og utviklingspsykologi med allmenn psykologi. Med pedagogikkseksjonens samtykke kan det for øvrig legges vekt på ulike deler av studiet etter kandidatens valg og med hensyn på hans senere yrkesplaner.

Annen avdeling omfatter:

Teorier og problemer innen utviklingspsykologien, særlig skolealderens psykologi og ungdomsalderens psykologi, herunder psykisk funksjonssammenheng, utvikling og feilutvikling.

Teorier og problemer i pedagogisk psykologi og peda-

gogisk sosiologi, herunder særlig de forskjellige innvirkende faktorer i læringen, forholdet mellom læreemnenes art og elevenes forutsetninger, mentalhygiene.

Vitenskapelig-pedagogisk metode, videregående pedagogisk statistikk, videregående testmetodikk.

Læreplanstruktureringens problematikk, undervisningsmetodens integrasjon og tilpasning til utviklingsnivå og målsetning, oppdragelsesteori med vekt på sammenhengen mellom midler og mål.

Komparativ pedagogikk.

Norsk pedagogisk debatt, opplysnings- og dannelsesarbeidets framvekst, skolens indre liv og skolelovgivning i det 20. århundre. Pedagogisk idébrytning i det 20. århundre.

Tredje avdeling omfatter:

En selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave) med relasjon til de områder som kandidaten i studiet legger særlig vekt på.

Det er adgang til å innlevere som hovedoppgave flere enkeltarbeider dersom disse tilsammen etter sitt innhold utgjør et hele. Som hovedoppgave kan også godtas delarbeid i en gruppeundersøkelse dersom det representerer en innsats hvor art og omfang lar seg identifisere av sensurkomitéen i den utstrekning som er nødvendig for bedømmelsen. Komitéen bør når det er nødvendig innhente erklæringer fra de øvrige forfattere og i tvilstilfelle avgi særskilt innstilling om hvorvidt arbeidet kan antas til bedømmelse etter bestemmelsene i denne paragraf.

Feltstudier som skal gjøre kandidaten kjent med de viktigste områder for pedagogisk virksomhet og gi ham anledning til systematisk observasjon, med vekt på områder som er sentrale i kandidatens hovedfagsarbeid og studium for øvrig.

Fjerde avdeling omfatter:

Teorier med relasjon til problemer som melder seg i yrkesutøvelsen og teoriernes anvendelse i praksis. Det kreves innsikt i teoriernes innhold og deres vitenskapelig grunnlag. Videre kreves innsikt i teoriernes relasjon til problemer i

yrkesutøvelsen, særlig på kandidatens spesialområder, og til deres anvendelse i praksis.

§ 3.

Undervisningen på de forskjellige trinn vil bli gitt i form av forelesninger, kurser, seminarer, eksaminatorier og øvinger. De nærmere bestemmelser om undervisningen og om deltakelsen i denne fastsettes i studieplanen.

En kandidat kan fritas for obligatorisk undervisning og for deleksamener dersom han kan godtgjøre at han på tilfredsstillende måte har gjennomgått tilsvarende undervisning og har tatt tilsvarende eksamener ved andre universiteter eller høyskoler. Søknader om dette avgjøres av Det akademiske kollegium etter innstilling fra vedkommende fakultet. For å få vitnemål for bestått pedagogisk embetseksamen, må tredje og fjerde avdeling være avlagt ved Universitetet i Oslo.

Mellomfagseksamen og grunnfagseksamen i pedagogikk kan etter nærmere bestemmelser godkjennes som bestått første avdeling. Disse bestemmelser inntas i studieplanen for pedagogisk embetseksamen.

§ 4.

Ved melding til første avdeling kreves bestått examen philosophicum samt

enten avlagt lærereksamen

eller eksamen, eventuelt eksamener, fra universitetet eller høyskole, sammenlagt av tilsvarende omfang.

De avlagte eksamener må være bestått med karakteren Laudabilis eller likeverdig karakter. De nærmere bestemmelser inntas i studieplanen.

Når særlige grunner taler for det, kan annen utdanning godkjennes. Søknader om dette avgjøres av vedkommende fakultet.

Ved melding til annen avdeling kreves at første avdeling er bestått med karakteren laudabilis, samt at kandidaten har hatt minst 2 måneders pedagogisk praksis.

Ved melding til tredje og fjerde avdeling kreves at foregående avdeling er bestått.

For å kunne avlegge eksamen kreves ved alle avdelinger at kandidaten på tilfredsstillende måte har deltatt i den undervisning og gjennomgått de øvelser som er obligatoriske for vedkommende avdeling.

§ 5.

Første avdelings eksamen består av fem skriftlige prøver, annen avdelings av fire skriftlige prøver og fjerde avdelings av tre skriftlige og en muntlig prøve. Tredje avdelings eksamen består av en hovedoppgave.

Som oppgave for de skriftlige eksamener gis et enkelt emne til utredning eller flere mindre emner eller spørsmål til besvarelse.

De nærmere regler om eksamen fastsettes i studieplanen.

§ 6.

Det benyttes følgende karakterer: *laudabilis prae ceteris* 1–1,50, *laudabilis* 1,51–2,50, *haud illaudabilis* 2,51–3,25, *non contemnendus* 3,26–4,0.

Kandidater som får dårligere karakter enn 4,0, har ikke bestått eksamen. For dem settes ingen tallverdi.

§ 7.

Det gis særskilt karakter med én desimal for hver avdeling. I første og annen avdeling gis for hver prøve en foreløpig karakter med én desimal, som meddeles kandidaten. Kandidater som får dårligere karakter enn 4,0, har ikke bestått vedkommende prøve. Karakteren for første avdeling er det aritmetiske gjennomsnitt for avdelingens fem prøver. Karakteren for annen avdeling er det aritmetiske gjennomsnitt for avdelingens fire prøver. Etter bedømmelse av de skriftlige besvarelser i fjerde avdeling gis det en foreløpig karakter. Denne fastsettes med én desimal og meddeles

kandidaten. Kandidater som ved den skriftlige prøve får dårligere karakter enn 4,0, kan ikke fremstille seg til den muntlige prøve. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige karakter for avdelingen med én desimal.

Hovedkarakteren for pedagogisk embetseksamen utregnes som gjennomsnittet av karakterene for de fire avdelinger, idet hver av disse teller likt. Den angis med to desimaler.

§ 8.

På vitnemålet for fullført pedagogisk embetseksamen angis karakteren med grad og tallsverdi for hver avdeling, hovedkarakteren, og hovedoppgavens tittel.

Hvis kandidaten i henhold til paragraf 3 har fått godkjent eksamener fra andre universiteter eller høyskoler som første og/eller annen avdeling av pedagogisk embetseksamen, anføres dette på vitnemålet. Hovedkarakter gis bare når karakterer for alle avdelinger er påført vitnemålet.

Bestått pedagogisk embetseksamen gir rett til tittelen *candidatus paedagogiae*.

§ 9.

Ved første og annen avdeling kan kandidaten ta enkeltprøvene om igjen hver for seg. Ingen kandidat kan framstille seg til noen enkeltprøve i første og annen avdeling eller til eksamen i tredje og fjerde avdeling mer enn tre ganger. Kandidatens beste karakter for hver enkeltprøve i første og annen avdeling legges til grunn ved beregningen av avdelingens karakter. Kandidatens beste karakter for hver avdeling påføres vitnemålet og teller med ved utregningen av hovedkarakteren.

En kandidat som har meldt seg til eksamen ved annen avdeling, kan ikke avlegge ny eksamen ved første avdeling, og en kandidat som har meldt seg til tredje avdeling, kan ikke avlegge ny eksamen ved annen avdeling, med mindre han tar alle enkeltprøvene for vedkommende avdeling om igjen.

Han kan heller ikke avlegge ny eksamen ved lavere avdeling og få den godkjent som ledd i pedagogisk embets-eksamen uten at han senere avlegger eksamener ved de etterfølgende avdelinger.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 10.

De nærmeste bestemmelser om pedagogisk embetseksamen gis av Det Akademiske Kollegium etter innstilling fra vedkommende fakultet. Disse bestemmelser inntas i en studieplan.

§ 11.

Dette reglement trer i kraft straks.

Instituttet har utarbeidet et forslag til ny studieordning. Denne vil berøre alle studieopplegg i pedagogikk og vil bli gjennomført så snart den blir godkjent av overordnede organer.

Studenter som begynner sitt pedagogikkstudium fra og med det semester ny studieordning blir gjort gjeldende, vil måtte følge det reviderte studieopplegg. Nye studenter må derfor for hvert semester undersøke ved instituttet om ny studieordning er innført og i tilfelle få tilsendt de nye studieplaner, reglement og pensumlister. Adr. Pedagogisk Forskningsinstitutt, Boks 1092, Universitetet i Oslo, Blindern, Oslo 3. Telefon 466800, linje 8351.

For studenter som følger gammelt studieopplegg, vil det bli gitt en rimelig overgangstid.

ALLMENN ORIENTERING

Målet med pedagogikkstudiet er å oppnå innsikt i forhold som har betydning for læring og utvikling i ulike aldersfaser, særlig i barne- og ungdomstiden, og for påvirkninger som kan bli medbestemmende i formingen av personligheten. I studiet inngår disipliner som kan bidra til denne innsikt. Til disse hører pedagogisk psykologi, læringspsykologi, allmenn psykologi, barne- og ungdomspsykologi, pedagogisk sosiologi, didaktikk, oppdragelses og undervisningsteori,

pedagogisk samtidshistorie, komparativ pedagogikk, pedagogisk idéhistorie, norsk skolehistorie.

En skjematisk fremstilling av viktige disipliner og mål i pedagogikkstudiet er gitt i oversikten nedenfor.

Disipliner	Mål
Pedagogisk psykologi Læringspsykologi Allmenn psykologi Barnepsykologi Ungdomspsykologi Pedagogisk sosiologi Forskningsmetodikk Statistikk	Å gi kunnskap om edukanden, ¹ hans egenskaper og reaksjonstendenser, som er av betydning for formingen av oppdragelse og undervisning. Å vise hvordan utvikling, eventuelt feilutvikling finner sted i vekselvirkning mellom edukanden og hans omgivelser. Å gi grunnlag for diagnose og prognose. Å klargjøre hva virkningen av ulike påvirkninger kan bli, hvordan feilutvikling kan forebygges, og hvordan utviklingsanomalier kan behandles.
Didaktikk Oppdragelsesteori Undervisningsteori Pedagogisk samtidshistorie Komparativ pedagogikk	Å belyse spørsmålet om mål og påvirkning med bakgrunn i den innsikt empirisk pedagogikk gir, og med støtte i historiske erfaringer. Å gi innsikt i den pedagogiske situasjon i nåtiden.
Pedagogisk idéhistorie Norsk skolehistorie	Å belyse hvordan en tidligere påvirket edukanden og hvordan en mente denne påvirkning skulle være.

¹) Edukand er nyttet som betegnelse for den som bevisst eller ubevisst påvirkes i oppdragende retning.

Pedagogikkstudiet fører fram til pedagogisk embets-eksamen (cand.paed.eksamen). Denne eksamen ble opprettet ved lov av 1961. Den hører inn under Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Det er også anledning til å ta pedagogikk som grunnfag, mellomfag og hovedfag som del av samfunnsvitenskapelig embetseksamen. Grunnfag og mellomfag i pedagogikk kan videre inngå som del av historisk-filosofisk embetseksamen og, med visse forbehold, som del av matematisk-naturvitenskapelig embetseksamen. En kan også ta magistergraden i faget.

For grunnfag, mellomfag og hovedfag henvises til omtale under cand. polit.-eksamen. De viktigste bestemmelser er:

GRUNNFAG

Grunnfagsstudiet i pedagogikk er samordnet med studiet til første avdeling av pedagogisk embetseksamen. Beståtte prøver svarende til emneprøvene ved første avdeling av pedagogisk embetseksamen godkjennes som grunnfags-eksamen i pedagogikk. Alt som står om undervisning, pensum og eksamen for første avdeling til pedagogisk embets-eksamen gjelder også for grunnfag. Se side 49.

MELLOMFAG

Mellomfagsstudiet i pedagogikk er samordnet med studiet til første og annen avdeling av pedagogisk embetseksamen. Beståtte prøver svarende til emneprøvene ved første avdeling og to av emneprøvene til annen avdeling av pedagogisk embetseksamen godkjennes som mellomfagseksamen i pedag-ogikk. Se side 52.

HOVEDFAG

Hovedfagsstudiet i pedagogikk er samordnet med studiet til annen og tredje avdeling til pedagogisk embetseksamen.

Beståtte prøver svarende til to av emneprøvene ved annen avdeling samt hovedoppgave svarende til hovedoppgaven ved tredje avdeling av pedagogisk embetseksamen godkjennes som hovedfagseksamen i pedagogikk. Prøvene må ikke ha inngått i mellomfaget. Se side 54.

OPPBYGGING OG MÅL

Hovedtrekkene i studiets oppbygning er angitt i den skjematisk oversikt side 101. Det blir i utdanningsprogresjonen skjelnet mellom følgende stadier:

Forstudier.

Praksis.

Allmenne teoretiske studier.

Spesialstudier, praktiske og teoretiske.

Utenom examen philosophicum blir det regnet med at forstudiene skal ta 2 år. Videre regnes med 2 måneder til pedagogisk praksis, 2 år til allmenne teoretiske studier og ytterligere 2 år til de praktiske og teoretiske spesialstudier.

Kandidaten står relativt fritt i valg av forstudier. De bør da velges slik at de med hensyn på erfaringer, kunnskap og innsikt gir det best mulige grunnlag sett ut fra det studie- og yrkesmål den studerende har. I enkelte tilfelle kan lærerutdanning danne en formålstjenlig bakgrunn. I andre tilfelle kan universitets- eller høyskoleutdanning være å foretrekke. Blant mulige yrkesmål kan nevnes skolepsykologstillinger, rådgiverstillinger, konsulentstillinger, lektorstillinger i lærerskolen, lektorstillinger i skole- og samfunnsliv for øvrig med pedagogiske spesialoppgaver eller undervisningsledelse som arbeidsfelt.

Da studiene forutsetter modenhet og evne til selvstendig tenkning, og det dessuten er ansvarsfulle stillinger som det skal utdannes for, stilles det krav om at kandidaten ved forstudiene har karakteren laudabilis eller likeverdig karakter.

Den pedagogiske praksis skal samlet utgjøre minst 2 måneder. Den må være tatt før melding til annen avdeling. Men bortsett fra dette har kandidaten frihet til å innpasse

den i studiene etter eget ønske. Det er heller ikke nødvendig at hele praksisperioden tas under ett.

Studiets første avdeling har som mål å gi en innføring i pedagogikkens problemstillinger og metoder, med samling om en del utvalgte emneenheter.

Disse er:

- Pe 1. Pedagogisk psykologi med allmennpsykologisk innføring.
- Pe 2. Målingsmetoder og statistikk.
- Pe 3. Pedagogisk samtidshistorie.
- Pe 4. Barne- og ungdomspsykologi.
- Pe 5. Didaktikk med undervisnings- og oppdragelsesteori.

Studiet til første avdeling forutsettes normalt å kunne gjennomføres på 1 år. Det avlegges særskilt prøve i hver enhet, og hver av dem teller likt ved beregning av karakteren for første avdeling. Denne karakteren må være laudabilis for at man skal kunne gå videre til annen avdeling.

De allmenne teoretiske studier fortsettes i annen avdeling. I denne avdeling blir det lagt stor vekt på vitenskapelige undersøkingsmetoder innenfor pedagogikken. Studiet forbereder derved til senere spesialstudier og selvstendige undersøkinger. Også studiet i annen avdeling er inndelt i en rekke emneenheter.

Disse er:

- Pe 6. Utviklingsteori med differensial- og personlighetspsykologi.
- Pe 7. Pedagogisk sosiologi, komparativ pedagogikk og pedagogisk historie.
- Pe 8. Læringsteori, læreprogram- og undervisningsteori.
- Pe 9. Undersøkingsmetodikk og forskningsorientering.

Studiet i annen avdeling forutsettes normalt å kunne gjennomføres på 1 år. Det avlegges særskilt prøve i hver enhet, og hver av dem teller likt ved beregning av karakteren for annen avdeling. Fullført eksamen ved annen

avdeling danner forutsetning for opptaking til tredje avdeling.

Da pedagogikkstudiet er meget omfattende og kan danne bakgrunn for et stort antall yrker, er det i tredje og fjerde avdeling bygget opp slik at det i noen utstrekning gir adgang til spesialisering med henblikk på det yrkesfelt som en i første rekke sikter seg inn mot.

Ved begynnelsen av tredje avdeling velger kandidaten tre spesialområder som tilsammen vil danne sentreringsfeltet i hans fortsatte studier. I tredje avdeling foretas også feltstudier som skal gjøre kandidaten kjent med de viktigste områder for pedagogisk virksomhet og gi ham anledning til systematisk observasjon, med vekt på områder som er sentrale i hans hovedfagsarbeid og studium for øvrig.

Emnet for hovedoppgaven velger kandidaten i samråd med faglærerne.

Det skal ha relasjon til hans spesialområder.

Spesialområder som kan velges, er:

- Skolepsykologi
- Oppdragelsespsykologi
- Rådgivning
- Pedagogisk terapi
- Undervisningsorganisering
- Korreksjonsundervisning
- Undervisningsveiledning
- Lærestoffstrukturering
- Spesialpedagogikk
- Skoleledelse
- Voksenundervisning.

Ved valget av sine tre spesialområder må kandidaten ta hensyn til at områdene bør ha indre sammenheng og gjensidig støtte hverandre, sett i forhold til den yrkesintensjon vedkommende har. Det bør også tas hensyn til i hvilken utstrekning de enkelte områder har kunnet dekkes undervisningsmessig. Kombinasjonen skal godkjennes av instituttet.

STRUKTURPLAN FOR PEDAGOGISK EMBETSEKSAMEN

UTDANNINGSPROGRESJON							Spesialområder
Forstudier	Praksis	Allmenne teoretiske studier		Spesialstudier, praktiske og teoretiske			
2 år	2 måneder	1 år (1. avd.)	1 år (2. avd.)	1 år (3. avd.)	1 år (4. avd.)		
<p>Examen philosophicum. Prøve må være avlagt før første eksamen under 1. avdeling</p>	<p>Lærerutdanning eller universitetsutdanning, eventuelt høgskoleutdanning av tilsvarende omfang De avlagte eksamener må være bestått med karakteren laudabilis eller likeverdig karakter. Når særlige grunner taler for det, kan annen utdanning godkjennes etter søknad.</p>	<p>Minst 2 måneders pedagogisk praksis. Må være tatt før melding til 2. avdeling</p>	<p>Studium til innføring i pedagogikkens problemstillinger og metoder, med samling om utvalgte emneenheter. Avsluttende eksamen. For fortsettelse i 2. avdeling kreves laudabilis.</p>	<p>Fortsatt og utvidet teoretisk studium med vekt på vitenskapelig/pedagogisk metode. Forberedelse til feltstudier og arbeid med hovedoppgave. Avsluttende eksamen, som må bestås før opptaking i 3. avdeling</p>	<p>Feltstudier med relasjon til de spesialområder som velges. Utarbeiding av hovedoppgave. Programmet for feltstudiene skal godkjennes</p>	<p>Teoretiske spesialstudier med relasjon til den kombinasjon av spesialområder som er valgt. Teoriens anvendelse i yrkesutøvelsen. Avsluttende eksamen.</p>	<p>Skolepsykologi. Oppdragelsespsykologi Rådgivning. Pedagogisk terapi. Undervisningsorganisering. Korreksjonsundervisning Undervisningsveiledning. Lærestoffstrukturering. Spesialpedagogikk. Skoleledelse. Voksenundervisning.</p>

UNDERVISNINGEN OG DELTAKELSEN I DEN

For hver avdeling legges opp et undervisningsprogram som tilpasses vedkommende avdelings studiemål. De problemstillinger og emneenheter som er nevnt under studiets oppbygning og mål og i reglementet angående de forskjellige avdelingens innhold, angir undervisningens orienteringsretning.

Melding om undervisningen i de forskjellige avdelinger vil for hvert semester bli gitt i forelesningskatalogen.

Søknader om dispensasjon fra deltaking i undervisning som er obligatorisk, avgjøres av instituttet, med mindre kandidaten selv ønsker saken forelagt fakultetet.

Det skjelnes mellom forelesninger, gruppemøter, demonstrasjoner, øvinger og kollokvier, for de to øverste avdelinger dessuten ekskursjoner og feltstudier. Målet med forelesningene er å skaffe oversikt over viktige problemstillinger innenfor vedkommende emneenhet. Gruppemøtene har som formål å ta opp til behandling spørsmål som trenger utdyping, meningsutveksling og drøfting. Demonstrasjonene skal anskueliggjøre sakforhold som egner seg for konkretiserende fremstilling for dermed å bidra til å gjøre studiet virkelighetsnært. Et liknende siktepunkt har også øvingene. Kollokviene blir organisert av studentene selv som samtalemøter i mindre grupper, eventuelt under ledelse av en lønnet, viderekommen student.

På områder hvor tilegnelsen av kunnskaper og innsikt kan kontrolleres ved eksamen, er deltagelse i undervisningen ikke obligatorisk. Dette betyr i prinsippet at krav om deltagelse for første, annen og tredje avdeling begrenses til demonstrasjoner, øvinger, ekskursjoner og feltstudier. Da imidlertid emneenheterne til dels er mindre godt dekket med høvelig litteratur, anbefales studentene å ta del i undervisningen, bl. a. også av den grunn at man derved, særlig i gruppemøtene, får et korrektiv til de oppfatninger man skaffer seg gjennom selvstudiet. Opplysning om fristen for påmelding til gruppetimene gis i forelesningskatalogen.

I første avdeling er det ønskelig at emneenheter Målingsmetoder og statistikk tas i første semester.

UNDERVISNINGSPROGRAM

Avdeling	Høstsemestret	Vårsemestret
1	<p>Disse enheter dekkes:</p> <p>Pe 1. Pedagogisk psykologi med allmennpsykologisk innføring.</p> <p>Pe 2. Målingsmetoder og statistikk</p> <p>Obligatoriske demonstrasjoner og øvinger inngår.</p> <p>Pe 5. Didaktikk med undervisnings- og oppdragelsesteori.</p> <p>Så vidt mulig dekkes også Pe 3 og Pe 4</p>	<p>Disse enheter dekkes:</p> <p>Pe 3. Pedagogisk samtidshistorie.</p> <p>Pe 4. Barne- og ungdomspsykologi.</p> <p>Pe 5. Didaktikk med undervisnings- og oppdragelsesteori.</p> <p>Pe 2. Målingsmetoder og statistikk.</p> <p>Så vidt mulig dekkes også Pe 1</p>
2	<p>Disse enheter dekkes:</p> <p>Pe 6. Utviklingsteori med differensial- og personlighetspsykologi.</p> <p>Pe 7. Pedagogisk sosiologi, komparativ pedagogikk og pedagogisk historie</p> <p>Så vidt mulig dekkes også Pe 8 og Pe 9</p>	<p>Disse enheter dekkes:</p> <p>Pe 8. Læringsteori, læreprogram- og undervisningsteori.</p> <p>Pe 9. Undersøkningsmetodikk og forskningsorientering.</p> <p>Så vidt mulig dekkes også Pe 6 og Pe 7</p>
3	<p>Forskningsmetodikk knyttet til planlegging av hovedoppgave.</p> <p>Ekskursjoner.</p> <p>Feltstudier.</p> <p>Ekskursjoner og feltstudier er obligatoriske.</p>	<p>Forskningsmøter og veiledning knyttet til gjennomføring av hovedoppgave.</p> <p>Ekskursjoner og feltstudier som gjenstår fra høstsemestret.</p>
4	<p>Undervisning med relasjon til spesialområder så langt personalkapasiteten rekker.</p> <p>Det kreves et deltakingsprogram på minimum 10 uketimer</p> <p>Deltakingsprogrammet legges opp i samråd med instituttet.</p>	<p>Undervisning med relasjon til spesialområder så langt personalkapasiteten rekker.</p> <p>Det kreves et deltakingsprogram på minimum 10 uketimer.</p> <p>Deltakingsprogrammet legges opp i samråd med instituttet.</p>

Didaktikk med undervisnings- og oppdragelsesteori bør tas i siste semester, da en til prøven i denne emneenheten forutsetter at alle fem emneenhetene er studert.

Av hensyn til studenter som begynner sitt studium i vårsemesteret, er det ønskelig at de innledende enheter blir dekket undervisningsmessig også da, og likedan at de avsluttende enheter blir dekket også i høstsemesteret. Dette vil bli gjort så snart personalkapasiteten gjør det mulig.

PENSUM

Pensum for de forskjellige avdelinger er avgitt i det følgende. Hvis en kandidat på grunn av særlige forhold har fått instituttets tillatelse til å foreta utskiftninger i den oppførte litteratur, må han opplyse dette sammen med sin oppmelding til eksamen.

FØRSTE AVDELING

(Utgjør også pensum til grunnfag)

PE 1. PEDAGOGISK PSYKOLOGI MED ALLMENNPSYKOLOGISK INN- FØRING

Hilgard, E. R., Atkinson, R. C. & Atkinson, R. L.: *Introduction to psychology*, 5th. edition. New York 1971, kap. 1, 5-14 og 16-22.

PE 2. MÅLINGSMETODER OG STATISTIKK

Hardyck, Curtis D. og Petrinovich, Lewis F.: *Introduction to Statistics for the Behavioral Sciences*. W. B. Saunders Company, Philadelphia 1969. Kap. 1-4, kap. 5 (Avsnittet: «Permutations and Combinations» går ut), kap. 6, kap. 7 (s. 122-123 går ut), kap. 9 (bare s. 155-162 og avsnittet: «Restrictions...» er pensum, kap. 11 og kap. 12 (s. 214-216 går ut).

Brown, F. G.: *Principles of Educational and Psychological Testing*. Dryden Press, 1970. Kap. 1 (uten appendix om elementær statistikk), kap. 2, 3, 4, 5, 7, (s. 187-197 går ut),

kap. 10 (s. 289–303 går ut), kap. 11 (s. 340–361 går ut), kap. 12 (s. 381–408 går ut).

Sandven, Johs.: Det teoretiske og metodiske grunnlag for modenhetsprøving. *Pedagogisk Forskning*, 1962, s. 147–168.

PE 3. PEDAGOGISK SAMTIDSHISTORIE

Myhre, Reidar: *Pedagogisk idéhistorie*. Oslo 1964, s. 334–452.

Sandven, J.: *Pedagogisk idébrytning i USA*, Oslo 1949, kap. 2.

Dokka, H.-J.: *Vår nye skole*, Oslo 1972.

Høigård, E. og Ruge, H.: *Den norske skoles historie*, Oslo 1971, s. 183–248.

Mønsterplan for grunnskolen, midlertidig utgave 1971, s. 9–77.

Tilråding om reform av gymnaset frå Utvalet til å vurdere reform av fagleg innhald og indre oppbygning i gymnaset. Oslo 1967, s. 46–60. Opplag ved instituttet.

Innstilling I om det videregående skoleverket fra Skolekomiteén av 1965. Oslo 1967, s. 16–26 og s. 38–68. – *Innstilling II*, Oslo 1969, s. 24–29. – *Innstilling III*, Oslo 1970, s. 48–61. Opplag ved instituttet.

Innstilling nr. 3 fra Komiteén til å utrede spørsmål om videreutdanning for artianere og andre med tilsvarende grunnutdanning. Oslo 1968, s. 9–17. – *Innstilling nr. 5*, Oslo 1970, s. 9–32.

Lindbekk, T.: Utdannelse. I N.R. Ramsøy (red.): *Det norske samfunn*, Oslo 1968, s. 184–225.

PE 4. BARNE- OG UNGDOMSPSYKOLOGI

I vårsemestret 1974 hadde en 2 alternative studieordninger for Pe 4. Dette blir gjort gjeldende også for høstsemestret 1974. Det vil si:

Alt. 1: Jersild, A. T.: *Child Psychology*, 6th ed., N. Y. 1968. (Med unntak for kap. 3–5 og 18), (eller: Garrison, K. C. et. al.: *The Psychology of Childhood*, N. Y. 1967.)

Jersild, A. T.: *The Psychology of adolescence*, N. Y. 1963.

Alt. 2: Pensum definert ved målformuleringer og problemområder. (Studieplan fås ved henvendelse til instituttet).

Fra og med vårsemestret 1975 gjelder bare alternativ 2.

PE 5. DIDAKTIKK MED UNDERVISNINGS- OG OPPDRAGELSESTEORI¹

Innholdet i studiet for Pe 5 defineres ved målbeskrivelser og veiledende pensumlister. Dette kan fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt.

ANNEN AVDELING

(Sammen med pensum under første avdeling utgjør emneenhet Pe 6 og Pe 7 pensum til mellomfag.)

PE 6. UTVIKLINGSTEORI MED DIFFERENSIAL- OG PERSONLIGHETS-PSYKOLOGI

Baldwin, A.: *Theories of child development*. New York 1967, kap. 3-6, 8-16 og 18-19.

White, R. W.: *The abnormal personality*, New York 1964, kap. 3-7, eller White, R. W. & Watt, N. F.: *The abnormal personality*, New York 1973, kap. 3-6.

PE 7. PEDAGOGISK SOSIOLOGI, KOMPARATIV PEDAGOGIKK OG PEDAGOGISK HISTORIE

Grue-Sørensen, K.: *Opdragelsens historie II*, København 1966.

Grue-Sørensen, K.: *Opdragelsens historie III*, København 1966, s. 9-195.

Brubacher, J. S.: *A History of the Problems of Education*, New York 1966, kap. 5, 7-10.

Høigård, E. og Ruge, H.: *Den norske skoles historie*, Oslo 1971 s. 50-182.

(Det er satt opp alternativt pensum med målpresisering i norsk skolehistorie. Interesserte kan vende seg til instituttet etter plan.)

Kazamias, A. M. and Massialas, B. G.: *Traditions and Change in Education. A Comparative Study*. Englewood 1965.

Lindbakk, T.: *Skolesosiologi*, Trondheim 1973.

Grue-Sørensen, K.: Nogle overvejelser vedrørende komparativ pedagogikk. *Pedagogisk Forskning* 1962*.

Rand, P.: Komparativ pedagogikk som forskningsdisiplin. *Pedagogisk Forskning* 1964*.

* De to artiklene fra *Pedagogisk Forskning* foreligger også i denne publikasjonen: Grue-Sørensen, Rand, Dahlløf: Komparativ pedagogikk. Oslo/Bergen/Tromsø 1971.

PE 8. LÆRINGSTEORI, LÆREPROGRAM- OG UNDERVISNINGSTEORI

Deese & Hulse: *The Psychology of Learning*, 3. ed. N.Y. 1967.

The Sixty-sixth Yearbook of the National Society for the Study of Education: The Educationally Retarded and Disadvantaged. Chicago 1967, kap. 5, 7-10 og 16.

Taba, H.: *Curriculum Development. Theory and Practice*. New York 1962, kap. 12-14, 17-22.

Brubacher, J. S.: *Modern Philosophies of Education*. 4. ed. New York 1970. Kap. 16 og 17.

PE 9. UNDERSØKNINGSMETODIKK OG FORSKNINGSORIENTERING

Wise, John E., Nordberg, Robert B. og Reitz, Donald J.: *Methods of Research in Education*. Boston 1967.

Kerlinger, Fred N.: *Foundations of Behavioral Research*. N. Y. 1964. Kap. 1-4, 15-34.

Ferguson, George A.: *Statistical Analysis in Psychology and Education*. New York 1971 (3. utgave). Kap. 1, 8-11, 13-16 (med unntak for avsnittene 9.5, 9.7, 10.7, 11.8, 16.6-16.13).

Bergström, Lars: *Objektivitet*, Stockholm 1972.

Clausen, H. P.: *Hva er historie?* Oslo u. å., s. 37-121.

TREDJE AVDELING

Et utvalg litteratur med tilknytning til kandidatens egen undersøkning og i omfang varierende med avhandlingens art.

Anvendelsen av litteraturen vil bli vurdert sammen med bedømmelsen av avhandlingen.

FJERDE AVDELING

Kandidaten legger fram et forslag til pensum for hvert spesialområde. Det vises til de oppsatte litteraturlister med forslag til relevant litteratur. Pensumforslaget godkjennes av instituttet.

MELDING TIL EKSAMEN

Ved melding til første avdeling kreves bestått examen philosophicum samt

enten avlagt lærereksamen

eller eksamen, eventuelt eksamener, fra universitet eller høgskole,

sammenlagt av tilsvarende omfang.

De avlagte eksamener må være bestått med karakteren *laudabilis* eller likeverdig karakter. For lærerprøvens vedkommende blir karakterene for de skriftlige fag og for praktisk lærerdyktighet og pedagogikk muntlig lagt sammen. Til dette adderes hovedkarakteren multiplisert med 2. Den utkomne sum er den poengverdi som det bygges på ved fastsettelsen av laudgrensen. Poengverdien må på den 2-årige vanlige linje være minst 15,25, på den 2-årige engelsklinje minst 19,25 og på den 4-årige linje minst 17,00. Disse poengverdiene gjelder for dem som har tatt lærerprøven før 1966. Følgende poengverdier gjelder for dem som har tatt lærerprøven i 1966 eller senere: 2-årig vanlig linje minst 16,75, 2-årig engelsklinje minst 21,25 og på 4-årig linje minst 17,50.

Utdanningen fra universitet eller høyskole må svare til en normal studietid på 2 år. Hvis utdanningen er to grunnfag, blir disse godkjent når deres gjennomsnittskarakter er 2,5 eller bedre.

Når særlige grunner taler for det, kan annen utdanning godkjennes. Søknader om dette avgjøres av fakultetet.

Ved melding til annen avdeling kreves at første avdeling er bestått med karakteren *laudabilis*, samt at kandidaten har hatt minst 2 måneders pedagogisk praksis. Mellomfagseksamen i pedagogikk etter gammel ordning med karakteren 2,5 eller bedre kan godkjennes som grunnlag for opptak til annen avdeling. Grunnfagseksamen i pedagogikk etter gammel ordning med karakteren 2,5 eller bedre, kan også godkjennes som grunnlag for opptak til annen avdeling. I begge tilfelle er det en forutsetning at de øvrige betingelsene for opptak på studiet til pedagogisk embetseksamen er oppfylt.

Ved melding til tredje og fjerde avdeling kreves at foregående avdeling er bestått. Hovedoppgaven skal leveres senest ved begynnelsen av studiet til 4. avdeling, i høstsemestret senest innen 1. september, i vårsemestret senest innen 1. februar. Ved levering i høstsemestret skal den være bedømt innen 15. desember, ved levering i vårsemestret innen 15. mai.

For å kunne avlegge eksamen kreves ved alle avdelinger

at kandidaten på tilfredsstillende måte har deltatt i den undervisning og gjennomgått de øvelser som er obligatoriske for vedkommende avdeling.

Hvis kandidaten har fått tillatelse til å gjøre endringer i pensum, skal oppgave over dette følge oppmeldingen.

EKSAMEN

Første avdelings eksamen består av fem skriftlige prøver, én for hver av avdelingens fem emneenheter. Hver prøve varer 4 timer, og kan omfatte én oppgave av essaytype samt besvarelse av et utvalg mindre oppgaver, som kan variere i antall og form for de ulike emneenheter.¹⁾

En kan ta alle emneenheter til 1. avdeling under ett. Det er også mulig å dele emneeksamenene over flere semestre. Hvis dette gjøres, anbefaler instituttet at Pe 5 – Didaktikk med undervisnings- og oppdragelsesteori – tas i siste semester.

Annen avdelings eksamen består av fire skriftlige prøver, én for hver av avdelingens fire emneenheter. Hver prøve varer 5 timer, og kan omfatte én oppgave av essaytype samt besvarelse av et utvalg mindre oppgaver, som kan variere i antall og form for de ulike emneenheter. Prøvene kan deles på flere semestre.

Tredje avdelings eksamen består av en hovedoppgave.

Fjerde avdelings eksamen består av tre skriftlige og én muntlig prøve. Hver av de skriftlige prøver varer 6 timer, og vil kunne omfatte et enkelt område av kandidatens studiefelt eller flere. Den muntlige prøving vil gjelde samtlige områder som kandidatens studier i avdelingen omfatter. Som oppgave for de skriftlige prøver gis et enkelt emne til utredning eller flere mindre emner eller spørsmål til besvarelse.

Eksamen for 1., 2. og 4. avdeling holdes i slutten av høst-semesteret og i slutten av vårsemesteret.

Det arbeides for tiden med et forslag til ny eksamensform for 4. avdeling. I tilfelle godkjenning foreligger tidsnok, vil det kunne bli aktuelt å tilby denne nye eksamensformen allerede fra høstsemesteret 1973.

Nærmere opplysninger om dette kan fåes ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt eller til studieveilederen.

¹⁾ Se fotnote side. 52.

EMBEDSEKSAMEN I PSYKOLOGI

Reglement

Vedtatt ved Kgl. res. av 30. okt. 1964
Med endringer 1969, 1970 og 1974

§ 1.

De som vil underkaste seg embetseksamen i psykologi må være immatrikulert ved Universitetet og ha tatt examen philosophicum. Videre må de ha bestått grunnfagseksamen i psykologi med ikke dårligere karakter enn *Laudabilis*.

§ 2.

Embetseksamen i psykologi er delt i to avdelinger.

- a) 1. avdeling som omfatter psykologiens grunnleggende vitenskapelige disipliner, samt de nødvendige støtte-disipliner.
- b) 2. avdeling som innebærer en spesialisering innen forskjellige områder av psykologien. Eksamen etter denne avdeling gir rett til tittelen *candidatus psychologiae* (*can. psychol.*).

§ 3.

Undervisningen til embetseksamen i psykologi foregår ved forelesninger, kurser, seminar og praktisk veiledning. De nærmere bestemmelser om studiet, pensum, eksamenskrav og når i studiet eksamen i de ulike støttedisipliner skal avlegges, fastsettes i en studieplan som må godkjennes av Det akademiske kollegium.

§ 4.

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet frita for eksamen eller prøve

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon.
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved Universitetet eller annen institusjon.

§ 5.

Eksamen til de forskjellige avdelinger av embetseksamen i psykologi holdes med faste mellomrom, som fastsettes nærmere i studieplanen. Eksamen til 1. avdeling består av to skriftlige prøver og en muntlig prøve i psykologi. I tillegg til dette kommer en skriftlig prøve i støttedisiplinene psykiatri, sosiologi og fysiologi med biologi, hvis ikke kandidaten allerede har avlagt deleksamener i disse fag. Når en kandidat har gjennomgått og fått godkjent et kurs i en støttedisiplin, kan han fritas for den spesielle prøve i dette fag.

Eksamen til 2. avdeling består av en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave), to skriftlige prøver og en muntlig prøve i psykologi.

Det er adgang til å innlevere som hovedoppgave flere enkeltarbeider dersom disse tilsammen etter sitt innhold utgjør et hele. Som hovedoppgave kan også godtas delarbeid i en gruppeundersøkelse dersom det representerer en innsats hvor art og omfang lar seg identifisere av sensurkomiteen i den utstrekning som er nødvendig for bedømmelsen. Komiteén bør når det er nødvendig innhente erklæringer fra de øvrige forfattere og i tvilstilfelle avgi særskilt innstilling om hvorvidt arbeidet kan antas til bedømmelse etter bestemmelsene i denne paragraf.

Kandidatene kan i stedet for de to skriftlige prøver i psykologi få høve til i løpet av eksamenssemesteret å utarbeide to skriftlige oppgaver på nærmere vilkår som fastsettes av fakultetet og inntas i studieplanen.

§ 6.

Anmeldelse til eksamen til 1. avdeling skal være bilagt med bevitnelse for at kandidaten har bestått de obligatoriske kurser i psykologi og eventuelle deleksamener eller kurser i støttedisiplinene. Det gis anledning til anmeldelse til 1. avdelingseksamen i samme semester som siste obligatoriske kurs og støttedisiplinen psykiatri fullføres. Det forutsettes i et slikt tilfelle at alle øvrige deleksamener eller kurser i støttedisiplinene er bestått, og at kandidaten melder seg opp til skriftlig prøve.

Anmeldelse til eksamen til 2. avdeling skal være bilagt med bevitnelse for at kandidaten har bestått de obligatoriske kurser og fått godkjent sin praksis.

§ 7.

Ved eksamen i støttediscipliner gis bare karakterene Bestått – Ikke bestått. For øvrig nyttes følgende karakterer: 1,00 – 1,50 (*laudabilis prae ceteris*), 1,51 – 2,50 (*Laudabilis*), 2,51 – 3,25 (*Haud illaudabilis*), 3,26 – 4,00 (*Non contemnendus*). For bestått skriftlig eksamen til 1. avdeling i psykologi og for bestått skriftlig eksamen til 2. avdeling, gis det en foreløpig karakter fra 1,0 til 4,0 med en desimal nøyaktighet. Denne meddeles kandidaten, som ikke kan fremstille seg til muntlig prøve før den skriftlige er bestått. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige karakter også med en desimal nøyaktighet. Kandidater som får dårligere karakter enn 4,0 har ikke bestått eksamen. For dem settes ingen tallverdi. Hovedoppgaven teller ikke med ved fastsettelsen av karakteren ved 2. avdeling, men gis egen karakter med grad og tallverdi.

§ 8.

På eksamensvitnemålet angis kandidatens creditkurs i 2. avdeling. Karakteren ved eksamen etter 1. avdeling og etter 2. avdeling angis med grad og tallverdi, slik at de to nevnte eksamener teller likt. Tallverdien for hovedkarakteren føres opp med to desimaler. Hovedoppgavens tittel og karakter med grad og tallverdi med en desimal angis særskilt på eksamensvitnemålet.

Om kandidater som har oppnådd hovedkarakteren *Laudabilis prae ceteris* og samme karakter for hovedoppgaven og som ikke har fremstilt seg mer enn en gang til noen prøve, gis det innberetning til Kongen.

Ingen kandidat har adgang til å fremstille seg til noen del av embetseksamen i psykologi mer enn 3 ganger. Den beste oppnådde karakter blir den gjeldende.

§ 9.

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsen i § 8, siste ledd.

Kollegiets avgjørelse kan påklages til departementet.

§ 10.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

STUDIEPLAN

Godkjent av Det akademiske kollegium, 13. desember 1968
med endringer til og med 1972.

Studieplanen for embetsstudiet i psykologi er under revisjon. Studenter som skal begynne i embetsstudiet i vårsemesteret 1975 kan få opplysninger om eventuelle endringer ved å vende seg til Psykologisk institutt, eller studieveilederen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

FORMÅL OG OPPLEGG

Det psykologiske studium har til formål å utvikle en selvstendig psykologisk tenkemåte og vurderingsevne og gi et grundig kjennskap til vitenskapelig psykologi og dens anvendelsesmuligheter. Studiet tilstreber i størst mulig utstrekning å gi studentene grunnlag for å forstå atferd og opplevelser hos mennesket som biologisk organisme, som samfunnsvesen og som skapende kulturpersonlighet.

De problemer som den ferdige kandidat vil stå overfor når han kommer ut i praktisk eller vitenskapelig arbeid, er meget varierte. Utenatmlært kunnskap vil derfor være til liten hjelp. Det det kommer an på, er at kandidaten kan stille problemet i det enkelte tilfelle, og søke å løse det ved den heldigste kombinasjon av relevante kunnskaper, metoder og personlig fremgangsmåte.

I årene etter krigen har det vært en stadig stigende etter-

spørsel etter ferdigutdannede psykologer. Arbeidsmarkedet på landsbasis må sies å være meget godt. En gjennomgåelse av psykologers yrkestilknytning viser grovt skissert følgende: En gruppe arbeider vesentlig i tilknytning til helsesektoren i samarbeid med psykiatere og sosionomer, nemlig kliniske psykologer innenfor barne- og ungdomspsykiatri og voksenpsykiatri. En annen gruppe er knyttet til skolesektoren, spesielt grunnskolen, inklusive ungdomsskolen. Skolepsykologene arbeider gjerne i team med sosionomer, spesialpedagoger, psykiatere m.v., og samarbeider med lærere og skolens ledere. En tredje gruppe bidrar innenfor arbeids- og organisasjonslivet, herunder arbeidspsykologiske kontorer, attføring, bedrifter, reklame, lederopplæring etc. Endelig arbeider mange ved universitet og høyskoler og forskningsinstitutter.

De som vil underkaste seg embetseksamen i psykologi må være immatrikulert ved Universitet, og ha tatt examen philosophicum. Videre må de ha bestått grunnfagseksamen i psykologi med ikke dårligere karakter enn *Laudabilis*.

Selve embetsstudiet, som leder fram til graden *cand. psychol.* er inndelt i to avdelinger. Når det gjelder psykologi grunnfag, henvises til egen studieplan, side 62. Inndelingen av studiet i avdelinger grunner seg på praktiske og pedagogiske hensyn, og må ikke ta oppmerksomheten vekk fra synet på det teoretiske og praktiske studium av psykologi som en helhet. Inndelingen av studiet vil dels lette selve studiearbeidet og dels gi sikkerhet for at den enkelte student på vesentlige områder har skaffet seg tilstrekkelig kunnskap og innsikt for mer videregående studier. Inndelingen vil lette studentenes orientering i faget og gi en viss garanti for at de behersker kunnskaper, metoder og tenkemåter som er nødvendige for å trenge inn i mer sammensatte og videregående problemer.

1. avdeling som helhet har til formål å gi de studerende et allsidig kjennskap til og innsikt i vitenskapelig psykologi, og en tilstrekkelig kunnskap i psykologiens støttedisipliner. En gjennomført eksamen til *1. avdeling* vil gi et godt teoretisk grunnlag for de mer praktiske eller forskningsmessig betonte spesialstudier i *2. avdeling*. Men *1. avdeling* alene kan *ikke*

betraktes som et fullstendig psykologisk studium, og den gir ikke alene grunnlag for praktisk psykologisk arbeid.

De to avdelingene har noe forskjellig preg.

Etter at studentene har tatt grunnfag, skal de i *1. avdeling* skaffe seg solid og allsidig kunnskap om de forskjellige spesielle områder i psykologien. Gjennom kurser vil de få et konkret innblikk i de viktigste undersøkingsmetoder. Denne avdeling er sentral i studiet som helhet, idet studentene her skal skaffe seg de teoretiske og metodiske forutsetninger for den psykologiske tenkemåte som kreves i det etterfølgende mer yrkesorienterte studium og arbeid. Ut fra samme formål vil studentene i denne avdeling også måtte skaffe seg et elementært grunnlag i støttedisiplinene fysiologi, sosiologi og psykiatri.

Studietiden for *1. avdeling* vil selvsagt variere med den enkeltes arbeidsinnsats, men vil ordinært være 4–5 semestre.

2. avdeling er i det alt vesentlige et spesialstudium. I denne del av studiet vil studentene få praktisk erfaring og øvelse, innføring i de metoder som benyttes og spesialkunnskaper innenfor det område som er valgt av hver enkelt. Samtidig skal studentene skaffe seg både teoretisk og praktisk innsikt i forskningsmetoder og kjennskap til spesielle rettslige og sosiale forutsetninger innenfor det praktisk-psykologiske område som er valgt. Studiet i *1. og 2. avdeling* skulle til sammen gi alle som egner seg for profesjonelt psykologisk arbeid, et godt vitenskapelig og delvis praktisk grunnlag og gjøre klart de etiske og samfunnsmessige forutsetninger for det ansvarsfulle arbeid en psykolog kan få.

2. avdeling vil vanligvis gjennomføres på 2½–3 år når praksistiden regnes med. Mange vil kanskje selv foretrekke å forlenge tiden på deler av *2. avdeling*, for å nå fram til en større modenhet før de fremstiller seg til den endelige eksamen.

PENSUM

Pensum er formet noe forskjellig på de ulike trinn i studiet. I *1. avdeling* er det sammensatt av et obligatorisk *kjernepensum* og forskjellige *fordypelsespensu* hvoriblant

studentene skal velge to fra ulike hovedområder. I 2. avdeling er det utformet *spesielle kursplaner* med *creditpoeng* og tilhørende litteratur. I den grad valgfrihet av pensum foreligger, vil studentene kunne få råd og veiledning av faglærerne.

I stedet for de verker som er ført opp i de ulike pensa, kan det med Undervisningsutvalgets samtykke substitueres andre verker med tilsvarende omfang og vanskelighetsgrad. Alle prinsipielle eller større pensumforandringer må legges fram til endelig godkjenning i Institutt-rådet.

Selv om studentene foran hver eksamen kan holde seg til et fast pensum, er det studiemessig intet skarpt skille mellom pensumlitteraturen og annen faglitteratur. Både for å velge spesialpensum og for å få en tilstrekkelig innsikt i de forskjellige psykologiske problemer, er det nødvendig å ha kunnskaper utover det faste pensum.

Selvvalgt oppgave til eksamen vil bli gitt innenfor rammen av pensum, men bedømmelsen av besvarelsene vil skje ut fra hvordan kandidaten med personlig vurdering behersker psykologiske problemstillinger. Se: Krav til forskjellige deler av studiet (side 126).

UNDERVISNING

Selv om den kunnskapsmengden som kreves til eksamen i all hovedsak inneholdes i pensum, kan en ikke tilegne seg en allsidig psykologisk skolering og tenkemåte bare ved å lese lærebøkene. De foreldes ofte hurtig og er ikke alltid helt avpasset etter studentenes behov.

Det tilrådes derfor at studentene benytter seg av den undervisning som Universitetet gir. Under den muntlige undervisningen vil faglærere ofte gi veiledning om hvordan lesningen og studiet for øvrig bør legges an, hva en bør legge vekt på, på hvilke punkter lærebøkene er foreldet, hva som er av vesentlig betydning for den senere yrkesutøving, osv.

Forelesningene vil som regel gi en oversikt over og diskusjon av generelle eller spesielle emner innen teoretisk psykologi. Ofte vil de ha med stoff og synspunkter som er så nye at

de ennå ikke er kommet i lærebøkene. Særlig når studentene på egen hånd har søkt å sette seg mer detaljert inn i ulike emner, vil forelesningene kunne sette problemene i sammenheng og stake ut hovedlinjene i de forskjellige stoffområder.

Seminarene gir mulighet for større aktivitet fra studentenes side, og forutsetter intimere samarbeid mellom faglærere og studenter. Individuelle arbeidsoppgaver, gruppearbeider, oppgaveskrivning o.l. kan organiseres og kombineres. Studentene kan dermed få øvelse i disposisjon av stoff, kombinasjon av forskjellige emneområder, saklig kritikk og alminnelig diskusjon av emner og problemer. I seminararbeidet blir det ikke bare lagt vekt på det faglige innhold, men også på disponering, språk og framstillingsmåte for øvrig.

Undervisning med øvelser og demonstrasjoner av mer praktisk art gis i form av *kurser*. Journal- eller rapport-skrivning, bygget på gjennomgåtte øvelser, demonstrasjoner og videre bearbeiding av stoffet, vil bli krevet av deltakerne.

Under *praksistiden*, som foregår på ulike institusjoner blir det gitt undervisning i form av individuell veiledning og tilsyn. Studentene får direkte kontakt med praktisk-psykologiske problemer og øvelser i forskjellige former for behandling av dem.

EKSAMEN

Fristen for påmelding til de forskjellige eksamener blir kunngjort i Forelesningskatalogen og ved oppslag. Påmelding til 1. avdelings eksamen skal ha følgende vedlegg: (a) Bevitnelse over beståtte obligatoriske kurser i psykologiske metoder og eventuelle kurser i støttedisiplinene, (b) Pensumvalg av de to fordypelsesområder (c) Pensumliste i tre eksemplarer ved avvikelser fra det vanlige. Påmelding til 2. avdelings eksamen skal ha følgende vedlegg: (a) Bevitnelse over beståtte obligatoriske kurser eller foreskrevne credit-poeng og godkjent praksis, (b). Pensumliste i tre eksemplarer. Husk å undertegne pensumlistene.

Eksamen foregår etter *ny* og *nyeste* ordning. Nyeste

ordning er en prøveordning som for tiden gjelder ved Instituttet. Eksamen etter ny ordning består av to dagers skriftlig prøve (hver på 10 timer) og en muntlig prøve. Ved første dags skriftlig blir det gitt en eller flere oppgaver fra kjernepensum. Ved annen dags skriftlig blir det gitt en eller flere oppgaver fra ett av kandidatenes to fordypelsespena. Kandidatene skal ikke på forhånd vite fra hvilket av de to fordypelsespena oppgavene blir gitt. Ved den muntlige prøve kan det bli eksaminert fra kandidatens samlede pensum. Kandidaten skal kunne dokumentere allsidige kunnskaper og en alminnelig metodisk forståelse, og det legges vekt på evnen til selvstendig kritisk vurdering og psykologisk tenkning.

Ved nyeste ordning skriver kandidaten en oppgitt og en selvvalgt oppgave, hver i løpet av et tidsrom på 14 dager. For øvrig fremstiller kandidaten ved nyeste ordning seg til muntlig eksamen etter spesielle retningslinjer. (se stensil). Videre hører til 1. avdelings eksamen en 6 timers skriftlig prøve i hver av støttedisciplinene fysiologi, sosiologi og psykiatri. Hvis en student i en støttedisciplin har gjennomgått og fått godkjent et kurs (evt. med avsluttende kurseksamen), kan han ved eksamen fritas for den spesielle 6-timers prøve i dette fag.

Eksamen til 2. avdeling består av en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave), to skriftlige prøver (se ovenfor) og en muntlig prøve i psykologi. Hovedoppgaven skal vise at kandidaten behersker en vitenskapelig fremgangsmåte. Ved de skriftlige og muntlige prøver skal kandidaten dokumentere sine kunnskaper om og sin forståelse av psykologien i sin alminnelighet, men særlig innen de områder han har valgt til spesialstudium. Det vil bli lagt vekt på evnen til kritisk vurdering og evnen til å se praktiske muligheter og begrensninger av de ulike metoder og teorier.

For bestått skriftlig eksamen til 1. avdeling og til 2. avdeling gis det en foreløpig karakter fra 1,0 – 4,0 med en desimals nøyaktighet. Denne meddeles kandidaten, som ikke kan framstille seg til muntlig prøve før den skriftlige er bestått. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige karakter, også med en desimals nøyaktighet. Kandidater

som får dårligere karakter enn 4,0 har ikke bestått eksamen. For dem settes ingen tallverdi. Hovedoppgaven teller ikke med ved fastsettelsen av karakteren ved 2. avdeling, men gis egen karakter med grad og tallverdi.

Karakteren ved eksamen etter 1. avdeling og etter 2. avdeling angis med grad og tallverdi. Dessuten angis en hovedkarakter med grad og tallverdi, slik at de to nevnte eksamener teller likt. Tallverdien for hovedkarakteren føres opp med to desimaler. Hovedoppgavens tittel og karakter med grad og tallverdi med en desimal angis særskilt på eksamensvitnemålet.

Hvis en kandidat til 2. avdelings eksamen har bestått de to skriftlige og den muntlige prøve, men ikke fått godkjent den selvvalgte vitenskapelige undersøkelse (hovedoppgaven), kan vitnemål ikke utstedes før godkjent hovedoppgave foreligger, men kandidaten må ikke avlegge ny prøve for-øvrig. Har en kandidat fått godkjent hovedoppgaven, men ikke bestått de øvrige prøver, gjelder det tilsvarende at han bare må framstille seg til de skriftlige og den muntlige prøve på ny.

Det er ikke adgang til å framstille seg til noen del av embetseksamen i psykologi mer enn 3 ganger. Den siste oppnådde karakter blir den gjeldende. (Om dispensasjon, se reglementet § 9).

Eksamen til 1. avdeling og til 2. avdeling holdes hvert semester.

Krav i de forskjellige deler av studiet

1. avdeling

TEORETISK PSYKOLOGI

Det kreves god kjennskap til og kritisk forståelse av historikk med generell psykologi, metodelære og metodeproblematikk og til metoder og resultater i de viktigste av psykologiens vitenskapelige disipliner. Disse disipliner omfatter: sosialpsykologi, kognitiv psykologi, eksperimentall-psykologi, utviklingspsykologi, differential- og testpsykologi

og personlighetspsykologi. Dette utgjør *kjernepensum*, som alle studenter må ha.

I tillegg kreves en mer inngående fordypelse i to av psykologiens spesielle områder. De to områder som utgjør *fordypelsespensum* velges innen de følgende områder: sosialpsykologi, kognitiv psykologi, eksperimentallpsykologi, utviklingspsykologi, rådgivningspsykologi og psykometri, personlighetspsykologi med psykopatologi.

Nedenfor er det for kjernepensum og fordypelsesområdene satt opp litteratur som angir innholdet og omfanget av det stoff som kreves til eksamen. Andre verker med tilsvarende innhold kan av undervisningsutvalget substitueres som pensum.

Selv om grundige kunnskaper er nødvendige, er ikke den blotte kunnskapstilegnelse det endelige mål for studiet. Det gjelder for studentene å kunne bruke kunnskapene og problemstillingene i sin egen kritiske tenkning og vurdering, og sette dem inn i en videre sammenheng. For å nå dit hen vil det være nødvendig å gå til originalverkene, konsultere håndbøker og tidsskrifter og foreta annen utfyllende lesning. Faglærerne vil også gi veiledning i slik lesning.

1. avdelings pensum bygger på grunnfagspensum. En gjør spesielt oppmerksom på at alle kapitlene i *Contemporary Schools of Psychology* av R. S. Woodworth & M. R. Sheehan forutsettes kjent.

KJERNEPENSUM

HISTORIKK MED GENERELL PSYKOLOGI

Miller, G. A.: *Psychology. The science of mental life*, New York 1962.

INTERNATIONAL ENCYCLOPEDIA OF THE SOCIAL SCIENCES

New York 1968, Bind 13, s. 76–83: May, R. & Babescu, S. *Existential Psychology*.

METODELÆRE OG METODEPROBLEMATIKK

Bakan, D.: *On method. Toward a reconstruction of psychological investigation*. San Fransisco 1968, kap. 1, 4, 5, 8, 9, 10, 11.

SOSIALPSYKOLOGI

- Sherif, M. & Sherif, C. *Social Psychology*, Harper & Row, Tokyo, 1969. Del 1, 3, 4, - 350 s.
- Israel, J.: *Socialpsykologi*. Svenska Bokforlaget, Stockholm, 1963, Kap. 2-5, - 125 s.

KOGNITIV PSYKOLOGI

- Smedslund, J.: *Psykologi*. Oslo 1967, s. 65-246.

EKSPERIMENTALPSYKOLOGI

- Candland, D. K. *Psychology: The Experimental Approach*. New York 1968. Unntatt kap. 10, 11, 18, 19.
- Sternbach, R. A. *Principles of Psychophysiology*. New York 1966, kap. 5, 6, 7, 10.

UTVIKLINGSPSYKOLOGI

- Watson, Robert I.: *Psychology of the Child*. New York 1965, 2. utg. fra s. 155.
- Egidius, H.: *Barnets utveckling*. Stockholm, 1966, s. 109-150.
- Freud, A.: *Adolescence. The Psychoanalytic Study of the Child*. Vol. 13, 1958, s. 255-278.

DIFFERENTIAL- OG TESTPSYKOLOGI

- Cronbach, L. J.: *Essentials of psychological testing*. New York 1960 2. ed. Utvalgte deler: Part 1: Basic concepts, s. 3-152. Part 2: Tests of ability, kap. 7-9, s. 157-268. Part 3: Testing of typical performance. Kap. 15: General problems in personality measurements, s. 440-463. Kap. 17: Judgements and systematic observation, s. 506-538.

PERSONLIGHETSPSYKOLOGI

- Janis, I. L., Mahl, G. F., Kagan, J. & Holt, R. R.: *Personality*. New York 1969. 1. og 2. del.
- For dem som ikke tar kurs i psykiatri:
- Curran, D. og Guttman, E. *Modern psykiatri*. Stockholm 1952.

FORDYPELSESPENSA

SOSIAL-PSYKOLOGI

- Sherif, M. & Sherif, C.: *Social Psychology*, Harper & Row, Tokyo, 1969. Resten, - 220 s.
- Newcomb, T. M., Turner, R. H. & Converse, P. E.: *Social Psychology*, Tavistock, London, 1967. Kap. 1 - 15 s.
- Berscheid, Ellen and Walster, Elaine H.: *Interpersonal attraction*. Addison-Wesley Publishing Co., London 1969. Hele - 100 s.
- Heider, F.: *The Psychology of interpersonal relations*. John Wiley & Sons, Inc. Publishers, 1958. Kap. 4 og 7 - 85 s.
- Goffman, E.: *Interaction ritual*. Doubleday, New York, 1967. Kapitlet om Mental Symptoms and Public Order Organization - 30 s.
- Zimbardo, P. G. and Ebbesen, E. B.: *Influencing attitudes and changing behavior*. Addison-Wesley Publ. Comp., London 1969. Hele - 120 s.
- Forøvrig anbefales:
- Haley, J.: *Strategies of Psychotherapy*. Grune and Shaton, New York, 1963.

KOGNITIV PSYKOLOGI

- de Cecco, J. P.: *The Psychology of Language, Thought and Instruction: Readings*. New York 1967.

EKSPERIMENTALPSYKOLOGI

- Fiandt, K. von.: *The world of perception*. Homewood, III. 1966, kap. 4, 6, 8, 9, 10 og 11.
- Tolman, E. C.: Cognitive maps in rats and men. *Psychological Review*, 1948. Også i Bobbs-Merrill særtrykkserie, s. 350.
- Spence, K. W. Cognitive versus stimulus-response theories of learning. *Psych. Rev.*, 1950. Også i Bobbs-Merrill særtrykkserie, s. 326.
- Wann, T. W. (ed.) *Behaviorism and Phenomenology: Contrasting Basis for Modern Psychology*. Chicago 1964.
- Malmo, R. B. Activation: A Neuropsychological Dimension. *Psychol. Rev.*, 1959. Også i Bobbs-Merrill særtrykkserie, s. 507.
- Stevens, S. S. (ed.) *Handbook of Experimental Psychology*.

New York 1958, s. 347–386: Nissen, H. W. *Phylogenetic Comparison*.

Dawson, H. (ed.) *The eye*. London 1962, bind 4, s. 271–286:

Ogle, K. N. Spatial localization through binocular vision.

UTVIKLINGSPSYKOLOGI

Her velges ett av de to følgende alternative pensa, a) eller b):

a) *Generell utviklingspsykologi*

Birren, J. B. (ed.) *Relations of Development and Ageing. III*.

Springfield, 1964. s. 99–120: Birren, J. B. The psychology of ageing to development, s. 209–246: Kuhlen, R. G. Developmental changes in motivation during the adult years.

Forskning og danning, bind 8, 1966, s. 74–112: Bø, I.: Unge menneskers problemer sett med egne øyne.

Christie, N. *Unge norske lovovertredere*. Oslo 1960, kap. 17: Utsyn, s. 263–273.

Endler, N. S. *Contemporary Issues in Developmental Psychology*. New York 1968.

I kap. 4, s. 213–223: Caldwell, B. M. The Usefulness of the Critical Period Hypothesis in the Study of Filial Behavior.

I kap. 7, s. 386–399: Fantz, R. L. Maturation of Pattern Vision in Infants during the First Six Months.

I kap. 9, s. 476–494: Bruner, J. The Course of Cognitive Growth.

I kap. 10, s. 534–549: Bayley, N. On the Growth of Intelligence.

I kap. 11, s. 586–579: Stott, L. H. The Persisting Effects of Early Family Experiences upon Personality Development.

Freud, Anna. *Normality and Pathology in Childhood*. London, 1966. Kap. 3. Svensk utgave: *Barnets psykiatriske helse*. Stockholm 1967.

Harris. *The Concept of Development*. Minn. 1957, s. 125–148: Werner, H. The Concept of Development.

Kluckhohn, C., Murray, H. A. and Schneider, D. M. *Personality in Nature, Society and Culture*. New York 1959, s. 185–225: Erikson, E. H. Growth and Crisis of the healthy personality.

- Martin, W. E. & Stendler, C. B. *Readings in Child Development*. New York 1954 (eller nyere) s. 460–472: Havighurst, R. J. & Taba. H.: Personality Profiles of Adolescents.
- Murphy, L. B. *The Widening World of Childhood*. New York 1962. Part IV: Coping and Development.
- Nielsen, Ruth Frøyland, *Barnets sociale udvikling*. København 1955, s. 14–54: Problemerne i barnets sociale udvikling.
- Vedeler, G. H. Den asociale unge pike. *Nordisk psykologi*, 1965, s. 323–334 og s. 435–448.
- Redl, F. The Pre-adolescent, what makes him tick? (Framslengingane og problema deira.) *Norsk pedagogisk tidskrift*, 1952, s. 33–48.
- Piaget, J. *The Language and Thought of the Child*. London: 1966, kap. 1, s. 1–34: The Functions of Language in two Children of six.
- Skard, Å. G. *Barnet i samfunnet*. Oslo, 1965, s. 133–157: Foreldre-barn-tilhøvet.

b) *Klinisk barnpsykologi*

- Erikson, E. H. *Barndommen og samfunnet*. Oslo 1968. Del I og III, s. 17–97, 167–250. Engelsk utg. *Childhood and Society*. New York 1963.
- Harris, D. B. (Ed.) *The Concept of Development*. Minn. 1957, s. 125–148. Werner, H. *The Concept of Development*.
- Piaget, J. *The Language and Thought of the Child*. London, 1966, kap. 1.
- Freud, A. *Normality and Pathology in Childhood*. London, 1966. Svensk utg. *Barnets psykiska helsa*. Stockholm 1967, kap. 3.
- Freud, A. *The Ego and the Mechanisms of Defence*. London, 1966. Dansk utg. *Jeget og forsvarsmekanismene*. København 1967, kap. 1–5, s. 3–58.
- Schachtel, B. *Metamorphosis*, kap. 12. New York 1959.
- White, R. *Ego and Reality in Psycho-analytic Theory*. New York 1963 kap. 2–3.
- The Psychoanalytic Study of the Child*. Vol. III/IV. 1949, s. 9–36. Hartman, Kris og Loewenstein. Notes on the theory of aggression.

- Psychoanalytic Study of the Child*. Vol. V. 1950, s. 74–96.
 Hartman, E. Comments on the Psychoanalytic Theory of the Ego.
- Mertzman-Erikson, Merit. *Svåra unga år*. Stockholm, 1968, s. 95–140.
- Erikson, E. H. *Identity Youth and Crisis*. London 1968. Kap. 6. Toward Contemporary Issues: Youth.

RÅDGIVNINGSPSYKOLOGI OG PSYKOMETRI

- Braaten, L. J. *Klient-sentrert rådgivning og terapi: en systematisk innføring i Carl R. Rogers' psykologi*. Oslo 1967, s. 7–129.
- Cronbach, L. J. The two disciplines of scientific psychology. *Amer. Psychologist*, vol 12, 1957, s. 671–684. Også i Bobbs-Merrill særtrykkserie, s. 83.
- Guilford, J. P. Three faces of intellect. *American Psychologist* Vol. 14, 1959, s. 469–479. Også i Bobbs-Merrill særtrykkserie, s. 466.
- May, R. (ed.) *Existential Psychology*. New York 1961.
- McGowan, J. F. and Schmidt, L. D. (eds.) *Counseling: Readings in Theory and Practice*. New York 1962, kap. 4., s. 159–237: Theoretical Issues and Viewpoints of Counseling.
- Meehl, P. *Clinical Versus Statistical Prediction*. Minn. 1957. s. 130–150.
- Nunnally, June. *Psychometric Theory*. New York 1967, kap. 9 og 12–14.
- Wechsler, D. *The Measurement and Appraisal of Adult Intelligence*. 4th ed. Baltimore 1958, kap. 1–6, 66 s.
- Brammer, L. M. & Shostrom, E. L. *Therapeutic psychology: Fundamentals of actualization counseling and psychotherapy*. 2 nd. ed. (ss. 26–67) og kap. 4. (ss. 102–132). Tils. ca. 70 sider.
- Hall, C. & Lindzey, G. *Theories of personality*. New York: John Wiley, 1967. (Rev. utgave i 1970 pensum når den kommer) Kap. IV (Adler, Fromm, Horney & Sullivan),

Kap. VII (Allport) og kap. XII (Rogers). Tils. ca. 110 sider.

Laing, R. D. *The divided self*. London: Penguin Books, 1965 – også norsk – *Det spaltede selv*. Oslo: Gyldendal, 1968. Del I (kap. 1, 2 og 3). Tils. ca. 40 sider.

Laing, R. D. *The politics of experience and the bird of paradise*. London: Penguin Books, 1967 – også på norsk – *Erfaringens porter og paradisfuglen*. Oslo: Cappelen, 1968. Kap. 1 og 2 (ss. 11–45). Tils. ca. 35 sider.

May, R. *Eksistentiell psykologi*. København: Gyldendals Uglebøker, 1966. Del 2 (ss. 61–137). Tils. ca. 70 sider.

Rogers, C. R. *The process of the basic encounter group*. Kap. 28 i Bugental, J. F. T. (ed.) *Challenges of humanistic psychology*. New York: McGraw-Hill, 1967. Stensil. Tils. ca. 15 sider.

Rogers, C. R. *Client-centered therapy: its current practice, implications and theory*. Boston: Houghton Mifflin, 1951. Kap. 5. (Three questions raised by other viewpoints: transference, diagnosis, applicability) (ss. 197–235). Tils. ca. 35 sider.

PERSONLIGHETSPSYKOLOGI MED PSYKOPATOLOGI

Berne, Eric: *Games People Play*. Kap. 1–5 og 7. Penguin 1966. Norsk overs.: *Mennesker og masker*. Oslo, Cappelen, 1967. 35 s.

Brenner, Charles: *An Elementary Textbook of Psychoanalysis*. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8. N. Y., International Universities Press, 1966. (Doubleday 1957) Dansk overs.: *Psykoanalysens grundbegreper*. Kbh., Reitzel, 1961. 155 s.

Båge, Christer: *Miljøterapi*. Kap. 7 og 8. 2. oppl. Stkh. Aldus/Bonniers, 1970. 30 s.

Cooper, David: *Psychiatry and Anti-Psychiatry*. Introd. og kap. 5. London, Tavistock, 1967 (Ballatine 1971) Norsk overs.: *Psykiatrici og antipsykiatrici*. Oslo, Fakkell, Gyldendal, 1971. 35 s.

- Erikson, Erik H.: Identity and the Life Cycle. *Psychological Issues*. Monographs. 1. Kap. 2. N. Y., International Universities Press, 1967. 50 s. eller *Identity, Youth and Crisis*. Kap. III. New York, Norton, 1968.
- Freud, Anna: *The Ego and the Mechanisms of Defence*. Rev.ed. Kap. 1-5. N. Y., International Universities Press, 1967. Dansk overs.: *Jeg'et og forsvarsmekanismerne*. Kbh., 1967. 50 s.
- Hall, Calvin S. & Lindzey, G.: *Theories of Personality*, 2. ed. Kap. 1 og 14-15. N. Y., Wiley, 1970. 45 s.
- Laing, Ronald D.: *The Self and Others*. Kap. 6-9. Penguin, 1972. 70 s.
- Rapaport, David & Gill, M., Schafer, R.: *Diagnostic Psychological Testing*. Kap. 7. N. Y., International Universities Press, 1968. 8 s.
- Schafer, Roy: *Projective Testing and Psychoanalysis*. Kap. 6. N. Y., International Universities Press, 1967. 30 s.
- Smith, Gudmund & Westerlundh, Bert: *Personlighetspsykologi. Studiet av individen*. Kap. 1-2. Lund, CWK Gleerup Bokförlag, 1973. 17 s.
- Sullivan, Harry S.: *The Psychiatric Interview*. Kap. 1, 5 og 6. N. Y., W. W. Norton, 1970. 45 s.
- White, Robert W.: *The Abnormal Personality*, 3. ed. Kap. 2, 3, 4, 5 og 6. N. Y., Ronald Press, 1964. 210 s.

Det vil bli gitt forelesninger og seminarer i forskjellige emner innenfor teoretisk psykologi, og studentene anbefales å legge an sin lesning slik at den kan kombineres med den undervisning som gis til enhver tid. Aktiv deltakelse i seminarer med oppgaveskrivning er nyttig. Men i stor utstrekning vil studentene være henvist til også å lese på egen hånd. Det anbefales at en leser om samme emne i flere bøker samtidig. De samme eller beslektede emner er ofte omtalt i flere bøker, men som regel fra forskjellige synspunkter. Et samlet studium av slike emner gir grunnlag for en mer allsidig vurdering og letter tilegnelsen av den nødvendige oversikt.

OBLIGATORISK KURS

Embetsstudiet begynner med et obligatorisk kurs som strekker seg over 3 semestre. Kurset er delt i 3 deler, del I: Psykologisk statistikk og del II og III: Psykologiske metoder.

For å fremstille seg til 1. avdelings eksamen må det samlede kurs være bestått.

Kurset omfatter øvelser og demonstrasjoner i de viktigste former for tilveiebringelse av psykologiske data og de vanligste former for bearbeiding av slike data. Kurset er ment å være en støtte for lesningen av den teoretiske psykologi, samtidig som det vil gi et visst innblikk i det metodiske grunnlag for praktisk og vitenskapelig psykologisk arbeid. Men det gir ikke deltakerne tilstrekkelig grunnlag for eget praktisk arbeid. Kursdel I gir en innføring i beskrivende statistikk og hypoteseprøving som er relevant for psykologisk forskning. Del II omfatter eksperimentelle metoder og målemetoder mer generelt. Del III omfatter test- og rådgivningspsykologiske, personlighetspsykologiske og kliniskpsykologiske samt sosialpsykologiske metoder. Det største utbytte for den teoretiske psykologi vil kurset ha hvis studentene samtidig leser og orienterer seg i de deler av pensum-litteraturen som har sammenheng med de øvelser og demonstrasjoner som de til enhver tid deltar i.

Litteratur som kreves lest i kurset, blir oppgitt av kurslærerene. I kurset kan inngå ulike former for oppgaver, rapportskrivning og prøver.

Psykologien grenser til en rekke andre vitenskaper som det for psykologen er av betydning å kjenne til for å få størst mulig forståelse av menneskelig atferd og opplevelse. I det nåværende studieopplegg er det krav om kunnskap i fysiologi, sosiologi og psykiatri hvor det blir gitt kursundervisning.

Man kan ikke melde seg på noen av disse kurs eller fremstille seg til eksamen i disse emner før det ovennevnte 3 semesters obligatoriske kurs er påbegynt.

Ventetiden fra avlagt laudabel grunnfagseksamen til en kan komme inn på del I av det obligatoriske 3-semester kurs er for tiden ca. 5 semestre.

RETNINGSLINJER FOR OPPTAK TIL DET OBLIGATORISKE 3 SEMESTERSKURS

1. Berettiget til å komme inn på kurset er de som har avlagt grunnfagseksamen i psykologi ved norske universiteter med ikke dårligere karakter enn *Laudabilis*, (jfr. reglement for embetseksamen i psykologi ved Universitetet i Oslo, § 1, og vedtak i fakultetsrådet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet av 21. mars 68 i henhold til § 4 i reglement for magister artium-graden) og andre med annen utdanning som er godkjent som likeverdig med *Laudabel* grunnfagseksamen i psykologi.
2. Deltakerne tas opp til kurset etter ansiennitet fra avlagt grunnfagseksamen. For personer med annen godkjent utdanning regnes ansienniteten fra det semester søknaden om å få godkjent denne utdanning ble mottatt av Det samfunnsvitenskapelige fakultet (jfr. styrevedtak ved Psykologisk institutt 11. 5. 1971). Etter å ha innhentet uttalelse fra Psykologisk institutt kan fakultetet gi søkere med annen godkjent utdanning dispensasjon fra denne bestemmelse og innrømme samme ansiennitetsbetingelser som om de hadde avlagt grunnfagseksamen i psykologi her.
3. Er det flere opptaksberettigede med samme ansiennitet enn det er plasser til på kurset, skjer utvelgelsen blant disse ved loddtrekning.

ADMINISTRASJON AV REGULERINGSORDNINGEN

1. For til enhver tid å ha best mulig oversikt over antall aktuelle opptaksberettigede, etableres ved Psykologisk institutt et register over studenter med *laudabel* grunnfagseksamen i psykologi eller tilsvarende, som ønsker å ta embetseksamen eller magistergrad i psykologi. (Venteøkø).
2. Det lages et skjema for dette formål som fås ved henvendelse til Psykologisk institutt. I forbindelse med grunnfagseksamen leverer sensor skjemaet til de studenter som etter muntlig eksaminasjon får *laudabel* karakter.

3. Studentene besvarer skjemaet og sender det til Psykologisk institutt snarest og senest innen en gitt dato påfølgende semester (h.h.v. 15. september og 1. februar).
4. På basis av de mottatte skjemaer foretas en kørangering v/loddtrekning innen vedkommende eksamenskull. Rangeringen gjøres kjent ved oppslag i Ekspedisjonen, Psykologisk institutt, slik at de som står i ventekøen på basis av de samlede semesterlister tilnærmelsesvis kan beregne når de vil bli tatt opp på kurset.
5. Opptak til kurset det påfølgende semester finner sted på basis av ajourførte kølister pr. 1. oktober og 15. februar. Oppslag over deltakere og suppleanter slås opp innen en uke etter nevnte datoer og deltakerne og de første suppleantene gis samtidig skriftlig underretning.
6. Studenter som ansiennitetsmessig befinner seg i den gruppen som aktuelt kan komme i betraktning ved kursopptak og som ikke er registrert ved ajourføringsdatoen for vedkommende opptak, kommer ikke i betraktning ved det aktuelle opptak.
7. De som er kommet med på listen for kurset må senest innen 15. november (for vårsemesterundervisning) og 1. april (for høstsemesterundervisning) ha gitt melding til Psykologisk institutt om de skal følge kurset eller ikke. Mottas ikke slik melding strykes vedkommende av kurslisten vedkommende semester og suppleant gis melding om opptak.
8. Kursdeltakerne har plikt til å møte første kursdag. Uteblir kursdeltaker første kursdag uten å ha gitt melding om dette til Psykologisk institutt på forhånd, strykes vedkommende av kurslisten vedkommende semester og suppleant gis melding om opptak.
9. Studenter som er registrert i ventekø plikter å holde Psykologisk institutt underrettet om postadresse, slik at de kan nås med meldinger.

ADGANG TIL EMBETSSTUDIET FOR SØKERE FRA ANDRE LÆRESTEDER

Studenter som etter søknad får ekvivalent utdanning og eksamener fra andre utdanningsinstitusjoner med deler av embetsstudiet i psykologi, kan etter vurdering i hvert enkelt tilfelle opptas i den utstrekning plasser er blitt ledige ved at ordinære studenter slutter før de har fullført embetsstudiet (Kollegievevtak av 8. 9. 1972). Administrasjonsordningen for rangering av søkerne kan fås ved henvendelse til instituttet.

STØTTEDISIPLINER

FYSIOLOGI

Det kreves noen kjennskap til generell biologi og fysiologi, human genetikk, sanse- og muskelfysiologi samt synapse-fysiologi. Det kreves mer inngående kjennskap til sentralnervesystemets anatomi og fysiologi.

I hvert semester vil det bli arrangert et kurs med demonstrasjoner og eventuelle øvelser av ca. 100 timers varighet. Kurset avsluttes med en prøve. Lærebøker og tilleggslitteratur vil bli oppgitt på kurset. Det vil bli gitt ut en liten stensil i tillegg med oversikter over de nevropsykologiske data kurset blir supplert med. Studentene anbefales å gå på kurset.

For dem som ikke går på kurset vil det bli oppgitt et pensum som er noe større enn den litteraturen som kreves på kurset.

SOSIOLOGI

Det kreves et elementært kjennskap til den almennelige sosiologi.

Disiplinen har et omfang som svarer til ca. $\frac{1}{4}$ av sosiologi grunnfag. Omfanget anslås ikke bare ut fra den litteratur som forventes lest og forelesningene, seminarene og veiledningen i løpet av semestret, men også ut fra arbeidet med den støttedisiplinoppgave som fordres.

Pensum

- Dette er ikke obligatorisk. Det som anbefales lest er
1. en innføringsbok av type og størrelse som Vilhelm Auberts *Sosiologi*,
 2. et utvalg av kapitler i samleverket *Det Norske Samfunn*,
 3. artikkelstoff, eller en monografi av type og størrelse som Yngvar Løchens *Idealer og realiteter i et psykiatrisk sykehus*, innenfor et spesialområde som har sammenheng med støttedisciplinoppgaven.

Undervisning

Det gis en ukentlig dobbeltforelesning og to ukentlige oppgaveseminarer eller veiledningstimer etter avtale med studentene, i alt 6 timer pr. uke i gjennomsnitt.

Støttedisciplinoppgave

Det fordres at den enkelte student innleverer til godkjenning en selvvalgt oppgave før bekreftelse for at vedkommende har sosiologi støttedisciplin gis. Oppgavens omfang kan variere noe, antydningssvis kan det anslås til ca. 10–15 A4-sider. Det er tillatt for grupper av studenter å levere større oppgaver i samarbeid. – For studenter som ikke følger kurset vil det bli oppgitt egen pensum.

PSYKIATRI

Kurset tar sikte på å gi studentene en elementær innføring i psykiatrisk teori og praksis. Hensikten med dette er delvis å gjøre studentene kjent med fagbakgrunnen til en av de grupper de som senere psykologer ofte vil samarbeide med. Delvis er også formålet med kurset å bidra til at studentenes psykopatologikunnskaper i noen grad kan få en praktisk-klinisk forankring.

Innholdsmessig kan kurset beskrives slik:

1. Innføring i epidemiologiske og sosialpsykiatriske problemstillinger.
2. Diagnostisering og behandling av nevroser.
3. Innføring i psykiatrisk sykdomslære, med særlig vekt på diagnostisering og behandling av psykoser.

4. Psykologen som bidragsyter til arbeidet i det psykiatriske sykehus.

Undervisningen vil gjøre utstrakt bruk av sykehistorier til illustrasjon av psykopatologiske forhold. I tillegg vil en mindre gruppe studenter som en prøveordning få anledning til å delta i en uketjeneste der en tar sikte på å la hver enkelt student få supervisert kontakt med inneliggende pasienter.

Kurset er på 12 dobbelttimer, gjentas hvert semester og holdes ved Gaustad sykehus. Det anbefales at studentene tar kurset i tilslutning til 3. metodekurs i 1. avd.

2. avdeling

Denne avdeling forutsetter et videregående studium i psykologi med en konsentrasjon om spesielle områder, med sikte på fagpsykologisk arbeid. Differensieringen innen denne avdeling består ikke av faste «linjer», men gir rom for en rekke ulike kombinasjoner av teoretisk og praktisk opplæring, samt metode- og forskningstrening. Spesialområdene vil i første rekke være slike som vil være av betydning som grunnlag for praktisk-psykologisk arbeid, slik dette utvikles i vårt land. Men 2. avdeling gir også mulighet for dem som er interessert i å kvalifisere seg videre i retning av forskning og teori, samt undervisning i psykologi.

2. avdeling stiller krav til studentene på de følgende fire felter: metodisk skolering, teoretiske kunnskaper, praksis og vitenskapelig arbeid. På egen hånd eller i samråd med faglærerne velger studentene et studieopplegg slik at *metodekursene* eller credit-undervisningen, *pensum i teoretisk psykologi*, *praksis* og *hovedoppgave* så vidt mulig tilsammen danner et naturlig hele.

METODEKURS

Det kreves at hver student skal gjennomgå metodekurser med øvelser tilsvarende 18 credit-poeng, slik at 1 poeng svarer til 1 time pr. uke i ett semester. Kursene vil ved

demonstrasjoner, øvelser og drøfting av teoretiske problemer, gi kunnskap og ferdighet i psykologiske metoder av praktisk nytte for ulike anvendt-psykologiske områder, samt for forskningsarbeid.

Det vil bli arrangert kurser innen følgende hovedområder:

Eksperimentalpsykologi med fysiologisk psykologi

Klinisk psykologi

Kognitiv psykologi

Psykologisk rådgivning

Sosialpsykologi

Utviklingspsykologi med klinisk barnepsykologi

Hver student velger et hovedområde, hvor det tas minst 8 og inntil 12 kurs-poeng. For hvert område bestemmes hvilke poeng-givende kurser som er obligatoriske. Minst 6 kurspoeng tas utenfor det valgte hovedområde. De skriftlige eksamener holdes på hovedområde. Ved den muntlige prøve kan det bli eksaminert både fra kandidatens hoved- og biområder. Etter den nødvendige forberedelsen på avdelingsplanet og i Undervisningsutvalget, skal Instituttrådet foreta den endelige godkjenning av de detaljerte planer for hvert hoved- og biområde med de tilhørende pensum. Slike kursplaner med pensum skal til enhver tid så vidt mulig være tilgjengelig for studentene.

PENSUM I TEORETISK PSYKOLOGI

I praksis er det slik at pensum er knyttet til de obligatoriske kurser eller credit-tilbud. Kursplanene inneholder det til enhver tid gjeldende pensum. I tillegg til kursundervisningen vil det etter behov og lærerkapasitet bli gitt utdypende undervisning gjennom forelesninger, seminarer m.v. på de hovedområder som hyppig velges til spesialstudium.

Foruten kurslitteraturen vil det også være nødvendig å lese en del litteratur i forbindelse med hovedoppgaven. Etter samråd med veilederen og andre faglærere kan det foretas mindre utskiftninger i pensum slik at det harmonerer bedre med hovedoppgave, praksis og opplegg av studiet for øvrig.

Den undervisning som blir gitt i pedagogikk, sosiologi og andre fag som grenser til psykologien kan psykologistudenten også ha stort utbytte av. Likevel blir studentene henvist til atskillig lesning på egen hånd.

PRAKSIS

Før studentene melder seg på til 2. avdelings eksamen av embetsstudiet i psykologi, må de ha tatt praksis på institusjoner som driver med fagpsykologisk arbeid. Normalt vil det bli krevet 6 måneders praksis. Psykologisk Institutt disponerer et større antall faste praksisplasser og vil vanligvis formidle slik praksis. Søknad om praksis skrives på et spesielt skjema og må være innsendt til praksisveilederen semestret før man regner med å begynne praksis. For denne praksis foreligger det et eget stensilert reglement. Praksistiden vil gi studentene erfaring i de arbeidsmåter som benyttes og de praktiske og metodiske forutsetninger for disse. Samtidig skal studentene skaffe seg kjennskap til institusjonen og til samarbeidsformer med personale med annen fagutdanning. Gjennom arbeid med de konkret foreliggende menneskelige problemer bør studentene også få en klarere forståelse av styrken og begrensningen av den teoretiske psykologi i forbindelse med psykologisk yrkesutøvelse og de etiske problemer som oppstår i denne sammenheng.

De som velger et mer rent vitenskapelig studieopplegg, kan få godkjent som praksis forskningsarbeid ved bestemte institusjoner, i tilknytning til forskningsarbeid som ledes av en habil forsker. Arbeid på egen hovedoppgave vil ikke bli godkjent som forskningspraksis.

Ved praksisinstitusjonen vil studentene få spesiell veiledning og supervision av en psykolog som er ansatt ved institusjonen og som er knyttet til psykologistudiet for å gi studentene supervision og ha tilsyn med denne del av studiet (praksislærer).

Under praksistiden kan man bruke noe av tiden til innsamling av materiale til hovedoppgave.

HOVEDOPPGAVE

I det semester studentene melder seg til 2. avdelings eksamen skal de levere inn et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave). Innleveringsfristen er 10. september i høstsemesteret og 1. februar i vårsemesteret. Emnevalget bør om mulig harmonere med kurser, praksis og opplegg av 2. avdelings-studiet for øvrig. Valg av emne og opplegget av arbeidet bør på forhånd være forelagt en faglærer. Det anbefales å benytte seg av den hovedoppgaveveiledning som faglærerne gir. Arbeidet skal ordinært innbefatte innsamling og/eller analyse av et empirisk materiale. Arbeidet skal vise at studenten behersker vitenskapelig fremgangsmåte, så vel som de spesielle problemstillinger og metoder som knytter seg til det valgte emne.

På vitnesbyrdet vil karakteren for hovedoppgaven bli ført opp særskilt.

SOSIALØKONOMISK EMBETSEKSAMEN

Reglement

Fastsatt ved Kgl. res. av 17. november 1961 med endringer
t.o.m. 22. jan. 1974

§ 1.

De som vil underkaste seg sosialøkonomisk embets-eksamen, må være immatrikulert ved Universitetet i Oslo, eller ha tatt avgangseksamen med hovedkarakter «Meget godt» eller bedre ved 2-årig linje ved godkjent handelsgymnasium.

§ 2.

Enhver som fremstiller seg til sosialøkonomisk embets-eksamen, må ha tatt den ved Universitetet anordnede examen philosophicum og ha bestått den i nedenstående § 3 omhandlede prøve i matematikk.

§ 3.

Prøven i matematikk henter sitt stoff fra de delene av matematisk analyse og lineær algebra som er av særlig betydning for studiet av teoretisk økonomi og statistikk. Det holdes skriftlig prøve. Til besvarelsen kan kandidaten bruke inntil 6 timer. De nærmere regler for undervisningen og prøven fastsettes i studieplanen.

§ 4.

I studieplanen gis nærmere bestemmelser om obligatoriske kurser og seminarer. Før eksamen må kandidaten fremlegge vitnesbyrd fra kurs- og seminarlederne om tilfredsstillende deltakelse i denne undervisning.

§ 5.

Studiets område inndeles i følgende fag:

1. *Teoretisk økonomi*, omfattende teori om produksjon, etterspørsel, forskjellige markedsformer, nasjonalregnskap og den økonomiske sirkulasjon, makroøkonomisk teori (herunder konjunkturteori), fordelingsteori, teori for den internasjonale handel, teori i forbindelse med økonomiske vekstproblemer m.m. Faget omfatter videre forskjellige analysemetoder og deres anvendelse: statikk og dynamikk, velferdsteoriens metoder, operasjonsanalyse, desisjonsmodellteori m.m. Dessuten faller den økonomiske teoris historie inn under dette fag.
2. *Næringsøkonomi*, herunder økonomisk geografi, hovednæringsveiene i Norge, næringspolitikk, internasjonal handel og internasjonale økonomiske organisasjoner, pris- og konkurranseregulering, arbeidsmarkedet og dets problemer, områdeplanlegging, nasjonalbudsjett m.m.
3. *Sosiallære*, omfattende befolkningsutviklingen og dens økonomiske og sosiale virkninger, sosiale forhold i Norge (herunder sosiallovgivning og sosiale institusjoner), elementær sosiologi m.m.
4. *Teoretisk statistikk*, herunder sannsynlighetsregning, estimerings- og hypoteseprøvingsteori, regresjonsteori, tidsrekkeanalyse, teori for representative tellinger m.m., samt enkle økonomiske anvendelser av teorien.
5. *Anvendt statistikk*, herunder gjennomgåelse av praktiske problemer ved innsamling, bearbeiding og presentasjon av statistiske data, oversikt over de viktigste kilder for norsk befolkningsstatistikk, næringsstatistikk, sosialstatistikk, finansstatistikk og nasjonalregnskap m.m.
6. *Penge- og finansiellære*, omfattende penge- og kredittvesenet, statens og kommunenes finanser, internasjonale valuta- og kredittforhold, penge- og finanspolitikk m.m.
7. *Internasjonal økonomi*, omfattende verdens økonomiske geografi med oversikt over naturgrunnlag, produksjon og handelsveier, videre befolkningsbevegelser, internasjonale kapitalbevegelser, handels- og valutapolitikk, internasjonale økonomiske organisasjoner, internasjonal økonomisk statistikk m.m.

8. *Økonomiske systemer og deres historiske utvikling*, omfattende den økonomiske historie i tilknytning til den politiske historie, for Norge særskilt og for verden under ett, videre en prinsipiell gjennomgåelse av forskjellige økonomiske systemer og ideologier m.m.
9. *Økonometriske metoder*, omfattende det økonomisk-teoretiske, matematiske og sannsynlighetsteoretiske grunnlag for økonometrien samt konkrete anvendelser av økonomiske metoder.
10. *Bedriftsøkonomi*, omfattende bedriftsregnskap med statusteori, kostnadsanalyse, kalkulasjon, resultatberegninger, kontoplaner, forskjellige bedriftsformer og markedsformer, finansieringsproblemer, bedriftsbeskatning, administrasjonslære m.m.
11. *Rettslære*, omfattende deler av statsforfatningsretten og forvaltningsretten, deler av privatretten samt samfunnets administrative oppbygning.
12. *Makroøkonomisk planlegging*, omfattende teknikk og metoder for planlegging fra samfunnsøkonomisk synspunkt, samt eksempler på slik planlegging i Norge og andre land.

§ 6.

Av de fag som er nevnt i § 5, er teoretisk økonomi, næringsøkonomi, sosiallære, teoretisk statistikk, anvendt statistikk og penge- og finansiell obligatoriske. Fagene internasjonal økonomi, økonomiske systemer og deres historiske utvikling, økonometriske metoder, bedriftsøkonomi, rettslære og makroøkonomisk planlegging er valgfrie etter de regler som fremgår av § 7.

§ 7.

Sosialøkonomisk embetseksamen består av 2 avdelinger.

I I. avdeling avlegges eksamen i to avsnitt, det økonomiske avsnitt og det statistiske avsnitt.

Ved det økonomiske avsnitt av I. avdelings eksamen gis 2 skriftlige oppgaver i teoretisk økonomi og 1 skriftlig oppgave i hvert av fagene næringsøkonomi og sosiallære.

Ved det statistiske avsnitt av I. avdelings eksamen gis

1 skriftlig oppgave i hvert av fagene teoretisk statistikk og anvendt statistikk.

Det akademiske kollegium kan etter søknad frita den som har avlagt tilsvarende prøve i teoretisk statistikk ved universitetet eller høgskole, for prøven i dette fag.

Ved II. avdelings eksamen gis 5 skriftlige oppgaver, hvorav 2 i teoretisk økonomi, 1 i næringsøkonomi, 1 i penge- og finanslære og 1 i det fag kandidaten selv har valgt blant fagene: Internasjonal økonomi, økonomiske systemer og deres historiske utvikling, økonometriske metoder, bedriftsøkonomi, rettslære og makroøkonomisk planlegging.

Til besvarelsen av hver av de skriftlige oppgaver gis en tid på 6 timer.

Ved II. avdelings eksamen prøves kandidaten muntlig i de samme fag som det er avlagt skriftlig prøve i.

§ 8.

Examen philosophicum og matematikk må være bestått før kandidaten melder seg til det økonomiske avsnitt av I. avdelings eksamen. Dette avsnitt må videre være bestått før påmelding til det statistiske avsnitt av I. avdelings eksamen, som igjen må være bestått før kandidaten melder seg til II. avdelings eksamen.

Ved påmelding til II. avdelings eksamen må det opplyses hvilket av de valgfrie fag kandidaten vil gå opp i.

Kandidaten har adgang til å gå opp i flere enn ett av de valgfrie fag, men må da også melde fra hvilket av disse fagene som skal telle med ved beregningen av hovedkarakteren (jfr. § 10).

§ 9.

Det brukes følgende karakterer:

Laudabilis	hvis tallverdi er 2.15 eller bedre
Står til Laudabilis	» » går til og med 2.35
Kan få Laudabilis	» » » » » 2.55
Kan vel få Laudabilis	» » » » » 2.75
Haud illaudabilis	» » » » » 2.95
Står til Haud illaudabilis	» » » » » 3.15
Kan få Haud illaudabilis	» » » » » 3.35
Non contemnendus	» » » » » 3.50

Kandidater som har fått dårligere karakter enn 3.50 (i skriftlig fag eller muntlig gjennomsnittskarakter) har ikke bestått eksamen. For dem bekjentgjøres ingen tallverdi.

Enkeltkarakterer angis med 2 desimaler med 0 eller 5 som siste siffer. Gjennomsnittskarakter og hovedkarakter avrundes til nærmeste hundredel. Når en gjennomsnittsverdi av karakterer som påføres vitnesbyrdet inngår i en videre beregning, regnes imidlertid med den eksakte verdi, ikke den avrundede verdi som føres på vitnesbyrdet.

§ 10.

Ved hver del av eksamen gis særskilt karakter for hver skriftlig besvarelse.

Ved hver av eksamens tre deler utregnes en gjennomsnittskarakter for de skriftlige besvarelser. Alle enkeltkarakterer som inngår i beregningen av en gjennomsnittskarakter, veier likt. I tilfelle kandidaten ved II. avdelings eksamen velger å gå opp i flere valgfrie fag, teller bare det fag som kandidaten har meldt fra om (jfr. § 8), med i hovedkarakteren.

På tilsvarende måte som for de skriftlige prøver, beregnes en gjennomsnittskarakter for de muntlige prøver ved II. avdelings eksamen, dog slik at den muntlige prøven i teoretisk økonomi tillegges dobbelt vekt.

§ 11.

For å ha bestått de skriftlige prøver ved en av eksamens deler, kreves det at den skriftlige gjennomsnittskarakter ved det økonomiske avsnitt og ved det statistiske avsnitt av I. avdelings eksamen ikke er dårligere enn 3.15 og ved II. avdelings eksamen ikke er dårligere enn 3.35. For bestått del av eksamen kreves det også at kandidaten ikke har fått karakteren 3.50 ved mer enn en av de skriftlige oppgaver som teller med ved beregning av hovedkarakteren.

Bare de som ved II. avdelings eksamen har bestått de skriftlige prøver som teller med ved beregning av hovedkarakteren, har adgang til å underkaste seg de muntlige prøver.

Ved det økonomiske avsnitt og ved det statistiske avsnitt av I. avdelings eksamen er hovedkarakteren lik den

skriftlige gjennomsnittskarakter. Gjennomsnittskarakteren for de muntlige prøver ved II. avdelings eksamen regnes sammen med den skriftlige gjennomsnittskarakter til en hovedkarakter for II. avdeling, idet den skriftlige karakter tillegges dobbelt vekt. For å ha bestått II. avdelings eksamen kreves det at hovedkarakteren ikke er dårligere enn 3.35.

§ 12.

En kandidat som har bestått begge avsnitt av I. avdelings eksamen, kan få vitnesbyrd for dette, og har rett til tittelen *examinatus oeconomiae*. På vitnesbyrdet anføres karakter ved forberedende prøve i matematikk, tallkarakteren for hver av de skriftlige besvarelser, videre hovedkarakteren for det økonomiske avsnitt og for det statistiske avsnitt av I. avdelings eksamen og for hele I. avdelings eksamen.

Sistnevnte hovedkarakter beregnes ved at hovedkarakteren for det økonomiske avsnitt tillegges vekten 3/5 og hovedkarakteren for det statistiske avsnitt tillegges vekten 2/5. Hovedkarakteren anføres med grad og tallverdi som angitt i § 9.

Den som ifølge § 7 er fritatt for prøven i teoretisk statistikk, får ingen hovedkarakter for I. avdelings eksamen. Det påføres vitnesbyrdet hvor og når prøven i teoretisk statistikk er avlagt.

§ 13.

Når en kandidat har bestått II. avdelings eksamen, har han derved fullført sosialøkonomisk embetseksamen og har rett til tittelen « *cand. oecon.*».

Den endelige hovedkarakter for embetseksamen fremkommer idet hovedkarakterene ved de tre deler gis følgende vekt: Det økonomiske avsnitt av I. avdelings eksamen 3/10, det statistiske avsnitt av I. avdelings eksamen 2/10 og II. avdelings eksamen 5/10.

For fullført sosialøkonomisk embetseksamen gis et vitnesbyrd. På vitnesbyrdet anføres karakter ved forberedende prøve i matematikk, tallkarakterene for de skriftlige besvarelser, hovedkarakter for hver av de to deler av I. avdeling, skriftlig og muntlig gjennomsnittskarakter for II. avdeling, og hovedkarakteren for hele embetseksamen.

Hovedkarakteren anføres med grad og tallverdi som angitt i § 9.

Når en kandidat i endelig hovedkarakter har fått 2.00 eller bedre, gjøres innberetning til Kongen, og anmerkning herom påføres vitnesbyrdet.

Den som ifølge § 7 er fritatt for prøven i teoretisk statistikk, får ingen hovedkarakter for hele embetseksamen.

§ 14.

Hvis en kandidat ikke består en av eksamens deler, er det – for å fullføre eksamen – ikke nødvendig å ta de forutgående deler om igjen. Det samme er tilfelle om kandidaten har bestått en del av eksamen, men ønsker å gå opp om igjen. I sistnevnte tilfelle må imidlertid også eventuelle seinere beståtte deler av eksamen tas om igjen, hvis kandidaten ønsker å få de nye karakterene medregnet i en hovedkarakter.

Dersom en kandidat flere ganger har fullført eksamen i et av I. avdelings avsnitt eller i II. avdeling, kan han velge hvilket av resultatene som skal tas med på vitnemålet og ved utregning av hovedkarakter.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 15.

For en kandidat som har fullført embetseksamen, er det adgang til seinere å gå opp til eksamen i ett eller flere av de valgfrie fag. Det holdes både skriftlig og muntlig prøve. For bestått eksamen kreves det at karakteren ikke er dårligere enn 3.50 ved noen av prøvene. Resultatene av slike tilleggseksamener påføres vitnesbyrdet som et særskilt tillegg med angivelse av tidspunktet for avleggelsen. Resultatene angis både for den skriftlige og den muntlige prøve. Dessuten angis gjennomsnittskarakteren, som beregnes ved at resultatet av den skriftlige prøve tillegges dobbelt vekt i forhold til den muntlige prøve. Resultatene av slike tilleggsprøver medregnes ikke i hovedkarakteren.

Tilsvarende regler gjelder om en kandidat ved II. avdelings eksamen har gått opp i flere valgfrie fag enn det som teller med ved beregningen av hovedkarakteren.

§ 16.

Nærmere bestemmelser om eksamens avholdelse, eksamensfordringene m.v. inntas i studieplanen som fastsettes av Det akademiske kollegium etter forslag fra vedkommende fakultet.

§ 17.

Eksamen til det økonomiske avsnitt av I. avdeling etter dette reglement holdes første gang i høstsemestret 1961.

Fakultetet bestemmer når eksamen etter reglementet av 18. oktober 1935 skal holdes siste gang, og gir de overgangsbestemmelser som trengs.

Dette reglement trer i kraft straks.

STUDIEPLAN

Godkjent av Det akademiske kollegium 23. juni 1961
med endringer t.o.m. 1973.

INNLEDNING

Det sosialøkonomiske studium ved Universitetet har til formål å gi kunnskap om den økonomiske virksomhet og om de økonomiske og sosiale forhold i samfunnet.

De mangfoldige økonomiske prosesser i samfunnet er bestemt av naturen omkring oss, av psykologiske faktorer og av de tekniske, sosiale og organisasjonsmessige forhold menneskene selv etter hvert har skapt. I det moderne samfunn er den enkeltes private økonomiske forhold fullstendig avhengig av samkvem og samarbeid med andre folk i samfunnet. Uten slikt samkvem og samarbeid ville hver enkelt av oss bare kunne skaffe seg en liten brøkdel av de materielle goder vi har i dag. Selv om den enkelte kan bestemme over hvor mye han vil arbeide, vil derfor arten av de samfunnsmessige organisasjonsformer som omgir ham avgjøre hvilket økonomisk resultat hans innsats skal føre til.

Dette forhold stiller sosialøkonomisk forskning overfor

to forskjellige, men nær sammenknyttede hovedoppgaver. For det første, å utforske den økonomiske virksomhet i et samfunn og de resultater den gir under de historisk gitte organisasjonsformer. For det annet, å studere hvordan mulige alternative ordninger av det økonomiske liv ville funksjonere, med sikte på å komme frem til forbedringer.

Det er et særpreg ved sosialøkonomien som fag at dens forskningsobjekter for en stor del er forhold som menneskene selv har skapt og som de, prinsipielt sett, har høve til å forandre ved eget valg. Men de grunnleggende forskningsprinsipper i sosialøkonomien er nøyaktig de samme som for andre vitenskaper. I sosialøkonomi som i andre vitenskaper må vi lage oss logiske tankeskjemaer som gir et såpass forenklet bilde av virkeligheten at den blir mer forståelig for oss. Gjennom øvelse i å håndtere slike tankeskjemaer og ved å skaffe oss inngående kjennskap til de konkrete forhold vi søker å analysere, må vi lære oss opp i å bedømme hva slags forenklinger som er på sin plass i hvert enkelt tilfelle.

Hvis det bare gjelder å skaffe seg visse foreløpige generelle idéer om hvordan det økonomiske liv i et samfunn funksjonerer, kan en somme tider komme et stykke på vei ved et omhyggelig og klart formulert verbalt resonnement. Men når det gjelder mer vidtgående og krevende problemstillinger der en tar sikte på å komme fram til praktiske resultater, vil ofte et matematisk formulert tankeskjema være den eneste farbare vei. Forsøk på å mestre de sentrale områder av sosialøkonomien uten å ta matematikken til hjelp ville derfor ikke bare være unødig tidsspille, men det ville være en altfor vanskelig oppgave for de aller fleste studenter.

En sosialøkonom må allerede fra første stund venne seg til å se nøkternt og vitenskapelig på de samfunnsøkonomiske spørsmål. Dette gjelder ikke bare for de studenter som tar sikte på en framtidig akademisk karriere, men kanskje i enda høyere grad det mye større antall som kommer i praktiske yrker. En sosialøkonom i praktisk arbeid vil ha et særlig behov for solid teoretisk utdanning hvis han vil eie fagmannens evne til å holde tanken klar gjennom det mylder av detaljer han møter i sitt daglige virke.

DE ENKELTE FAG

Det aller meste av det kunnskapsområde som faller inn under det sosialøkonomiske studiet utgjør en helhet. Rent praktisk er det imidlertid nødvendig å foreta en viss inndeling i fag.

I enkelte fag avlegges eksamen i to trinn. Noen av fagene er valgfrie. Dette er det gjort nærmere rede for i neste kapittel foruten i reglementet.

FORBEREDENDE PRØVER

EXAMEN PHILOSOPHICUM

Pensum og undervisning i dette faget er felles for alle studenter. En viser til studieplan for examen philosophicum.

De sosialøkonomiske idéer har delvis utviklet seg i sammenheng med filosofien. Moderne sosialøkonomi stiller betydelige krav til logisk resonnement og presisjon. Det er derfor grunn til å arbeide alvorlig med stoffet til examen philosophicum.

FORBEREDENDE PRØVE I MATEMATIKK

Dette er en spesiell prøve for sosialøkonomer. Pensum og undervisning er basert på kunnskapene ved de språklige eller den økonomiske artiumslinje. En betydelig del av pensum vil være nytt også for de som har realartium. Stoffet er hentet fra matematisk analyse og lineær algebra. Det legges betydelig vekt på funksjoner av flere variable, og på teorien for generell lineære likningssystemer. Jo bedre en behersker matematikken til forberedende prøve, jo lettere vil mye av stoffet senere i studiet falle. Dersom en kan dokumentere kunnskaper i matematikk som tilsvarer pensumet i forberedende prøve, kan en søke Det akademiske kollegium om å bli fritatt for denne prøven.

OBLIGATORISKE FAG

TEORETISK ØKONOMI

Dette er det sentrale og grunnleggende fag i sosialøkonomien. I praktisk talt alle de øvrige fag som inngår i studiet er det av avgjørende betydning at en behersker den økonomiske teori. En studerer her teoretisk de sammen-

henger som gjør seg gjeldende mellom de størrelser som karakteriserer den økonomiske situasjon og den økonomiske utvikling, så som sysselsetting, produksjon, forbruk, investering, eksport, import, prisnivå osv. Disse sammenhenger er av forskjellig slag. Noen er av rent nasjonal-regnskapsmessig art. Andre sammenhenger karakteriserer forholdet mellom innsats og resultat i produksjonen og er av nærmest teknisk art. Endelig har en «atferdsrelasjoner» som karakteriserer personers og bedrifters handlemåte, og som derfor i større utstrekning enn de andre typene er basert på psykologiske faktorer. Ved de aller fleste problemer en sosialøkonom får å arbeide med, må én trekke inn i bildet flere forskjellige slike sammenhenger. Disse kombineres i en «modell» som så danner grunnlaget for de slutninger som kan trekkes. Når en på denne måten opererer med flere sammenhenger samtidig er bruk av matematikk ofte nødvendig om en vil trekke slutninger på betryggende måte. Tilegnelsen av selve den analyseteknikk som her kommer til anvendelse, utgjør en viktig del av faget teoretisk økonomi.

NÆRINGSØKONOMI

Her får man en oversikt av økonomisk-geografisk karakter over landets næringsliv. Videre behandles de enkelte hovednæringsgrener så som industri, jordbruk, fiske, varehandel osv. Også de grunnleggende ting angående utenrikshandelen og internasjonale økonomiske forhold inngår. En rekke emner som ikke er knyttet til enkelte bestemte næringer inngår også, f. eks. prisregulering, konkurranseregulering, områdeplanlegging og forholdene på arbeidsmarkedet.

Samtidig som de enkelte næringers problemer blir belyst med utgangspunkt i økonomisk teori, legges det også vekt på å få fram samspillet mellom næringene. Alt i alt gir faget næringsøkonomi konkret kunnskap på en rekke viktige felter, og gir grunnlag for konkretisering og anvendelse av mange av de ting som studeres teoretisk i den teoretiske økonomi.

SOSIALLÆRE

Faget omfatter: 1) Befolkningsutviklingen og dens økonomiske og sosiale virkninger. 2) Elementær sosiologi.

Herunder blir hovedvekten lagt på en beskrivelse av de økonomiske og sosiale grupper i befolkningen og et studium av sammenhengen mellom arbeidsforhold, levevilkår og atferd. 3) Sosiale forhold. Her behandles den økonomiske og sosiale utvikling, trygder, forbruk og levestandard samt boligspørsmål osv.

TEORETISK STATISTIKK

Dette faget er et viktig hjelpemiddel for sosialøkonomer. Det gjelder for sosialøkonomi som for de fleste andre forskningsområder at mange problemer en blir stilt overfor, er slik at en ikke kan komme fram til helt sikre utsagn. Det vil da være ønskelig å kunne angi *graden* av usikkerhet ved utsagnene. Den teoretiske statistikken går ut på å finne metoder til å tolke et observasjonsmateriale i relasjon til et problem en vil belyse, på en slik måte at de utsagn en kommer til, med en viss tallmessig bestemt sannsynlighet kan sies å være riktige. Faget er basert på sannsynlighetsregningen og det tar mange forskjellige grener av matematikken til hjelp.

Det gjelder i utpreget grad for dette faget at en må arbeide aktivt med stoffet i tilknytning til forelesninger og øvelser.

ANVENDT STATISTIKK

Dette faget innbefatter praktiske og tekniske problemer ved innsamling og bearbeiding av statistiske data. Kjernen i faget er prinsipielle problemer i forbindelse med kvantifisering av økonomiske problemstillinger i relasjon til et statistisk observasjonsmateriale. Faget er knyttet til de sosialøkonomiske fag på den ene siden og til teoretisk statistikk på den annen. Videre gir faget et visst innblikk i prinsipper for og bruk av elektroniske regnemaskiner (EDB). Endelig gir det en innføring i og oversikt over Norges offisielle statistikk og andre statistiske publikasjoner.

PENGE- OG FINANSLÆRE

Dette faget er av sentral betydning for forståelsen av den økonomiske politikk. Det behandler konkret statens og kommunenes finanser, pengevesenet, banksystemet og

internasjonale valutaforhold. I behandlingen av forskjellige former for økonomisk politikk på disse felter kommer den økonomiske teori til utstrakt anvendelse.

VALGFRIE FAG

INTERNASJONAL ØKONOMI

Faget omfatter hovedtrekk av verdens økonomiske geografi, med naturgrunnlag, befolkningsstruktur, produksjon, handel (på bakgrunn av videregående studier i den internasjonale handels teori) og sosial struktur. En viktig side ved faget er utviklingsproblemene i forskjellige deler av verden.

Mer inngående enn i faget penge- og finansiell lære behandles valutaforhold og valutapolitikk, og i tilknytning til dette også handelspolitikken. En får kjennskap til de viktigste internasjonale avtaler og organisasjoner som angår handelspolitikk, valutaforhold og internasjonale kapitalbevegelser.

ØKONOMISKE SYSTEMER OG DERES HISTORISKE UTVIKLING

Hovedinnholdet i dette faget er de forskjellige økonomiske systemer og ideologier og deres historiske utvikling. Det legges vekt på å beskrive og forklare *sammenhengene* mellom den tekniske, økonomiske, sosiale, politiske og vitenskapelige utvikling.

ØKONOMETRISKE METODER

Det er grunn til å forklare selve problemstillingen litt mer inngående i dette fag enn i de fleste andre fag.

Økonometriens hovedoppgave er å prøve økonomiske teorier på konkrete data for å finne fram til slike teorier som kan anvendes på praktiske økonomiske problemer. En liknende generell problemstilling møter en på mange forskningsområder, men på det økonomiske område reiser det seg en rekke spesialproblemer som krever sitt eget verktøy og sine særegne metoder.

En gruppe av spesielle, men samtidig dyptgående problemer oppstår på grunn av at økonomiske data i regelen er ikke-eksperimentelle. De er stort sett «passive» observasjoner

og registreringer av ting som skjer i det økonomiske liv slik det faktisk utfolder seg for oss. Grunnlaget for å forstå de metoder og resonnementsmåter som trengs i denne forbindelse, er inngående kjennskap til generell økonomisk teori sammen med praktisk øvelse og erfaring i vurdering av konkret observasjonsmateriale.

En annen gruppe problemer knytter seg til det forhold at økonomiske lovmessigheter gjerne vil ha karakteren av gjennomsnittslover med ganske store variasjoner fra det ene enkelttilfelle til det andre. I den matematiske statistikk har en det nødvendige begrepsapparat og verktøy for å studere slike lovmessigheter. Den matematiske statistikk blir derfor et sentralt hjelpemiddel i økonometrien.

Studiet av økonometriske metoder vil således bli en videreføring av kunnskapsstoffet og tenkemåten fra den generelle økonomiske teori ved at en bruker den matematiske statistikk som hjelpemiddel og de konkrete kunnskaper om økonomiske forhold som materiale for utviklingen av mer kvantifiserte økonomiske forskningsresultater.

BEDRIFTSØKONOMI

Dette faget behandler metoder for planlegging, ledelse og kontroll av driften innenfor den enkelte bedrift. Herunder faller bl. a. regnskapsvesen, kostnadsanalyse, kalkulasjon og resultatberegninger. Forskjellige markedsformer så som fri konkurranse, monopol, og mellomformer mellom disse behandles med utgangspunkt i den økonomiske teori.

Visse beskatningsspørsmål av særlig betydning for den enkelte bedrift faller også inn under dette faget.

Av særlig betydning vil bli tilegnelsen av enkelte moderne operasjonsanalytiske metoder som kommer til anvendelse på problemer om produksjonsplanlegging, lagerplanlegging osv. innenfor bedriftene. Disse metodene benytter matematiske og matematisk-statistiske hjelpemidler.

RETTSLÆRE

I mange stillinger er det behov for folk med både økonomisk og juridisk utdannelse. I faget rettslære under Sosialøkonomisk embetseksamen behandles både offentlig rett og

privatrett, med hovedvekten på henholdsvis statsforfatningsretten og formueretten. Dessuten gir faget en oversikt over samfunnets administrative oppbygning (kommuner, fylker, departementer, direktorater osv.).

MAKROØKONOMISK PLANLEGGING

Faget behandler planleggingsproblemer fra samfunnsøkonomisk synspunkt. Hovedvekten ligger på planleggingen for økonomien som helhet, men en vil også søke å behandle planlegging for mindre sektorer eller enheter når hensynet til virkningene for samfunnsøkonomien kommer inn på en vesentlig måte.

Faget behandler både planlegging på kort sikt, som f. eks. i forbindelse med nasjonalbudsjetter, og på lengre sikt.

Pensum og undervisning tar først og fremst sikte på å forklare teknikk og metoder som brukes eller kan brukes ved planlegging, men som bakgrunn og illustrasjon vil også stoff om den faktiske planlegging i Norge og andre land trekkes inn.

Faget bygger i høyeste grad på den teoretiske økonomi, og deler av penge- og finansiell læren er også av stor betydning for faget makroøkonomisk planlegging. Videre er en viss innsikt i økonomiske metoder nødvendig.

STUDIEORDNING M. V.

Studiet til Sosialøkonomisk embetseksamen er delt i to avdelinger. Fagene teoretisk økonomi og næringsøkonomi studeres i begge avdelinger, med «grunnkurs» i I. avdeling og «høyere kurs» i II. avdeling. For øvrig er fagkretsen forskjellig i de to avdelinger.

For å lette selve den eksamensmessige byrden er I. avdeling igjen delt opp i to avsnitt: det økonomiske avsnitt og det statistiske avsnitt. Fagene under begge disse avsnitt studeres imidlertid parallelt fra begynnelsen av studiet. I II. avdeling er det ingen oppdeling i avsnitt.

I I. avdeling er alle fag obligatoriske. I II. avdeling består fagkretsen av tre obligatoriske fag pluss et «valgfritt fag».

Valget av det sistnevnte fag må avhenge av personlige interesser og anlegg, eventuelt av hva slags arbeid en måtte ta sikte på. En kan her gjerne føle seg fram i forskjellige fag for en kort tid, men en bør ikke la det gå mer enn ett semester i II. avdeling før en bestemmer seg for valgfritt fag. (Om en ønsker det kan en avlegge eksamen i flere valgfrie fag, jfr. reglene i § 8 og § 15 i reglementet.)

Alt i alt er studiet bygget opp på følgende måte:

FORBEREDENDE PRØVER

1. Examen philosophicum.
2. Matematikk.

I. AVDELING

Økonomisk avsnitt:

1. Grunnkurs i teoretisk økonomi.
2. Grunnkurs i næringsøkonomi.
3. Sosiallære.

Statistisk avsnitt:

1. Teoretisk statistikk.
2. Anvendt statistikk.

II. AVDELING

1. Høyere kurs i teoretisk økonomi.
2. Høyere kurs i næringsøkonomi.
3. Penge- og finansiell lære.
4. Ett av fagene:
 - a) Internasjonal økonomi.
 - b) Økonomiske systemer og deres historiske utvikling.
 - c) Økonometriske metoder.
 - d) Bedriftsøkonomi.
 - e) Rettslære.
 - f) Makroøkonomisk planlegging.

Studentene avgjør selv hvor lang tid de vil benytte på studiets forskjellige deler. En kan imidlertid betrakte 5 år som en normal samlet studietid, og en hensiktsmessig tidsplan for avlegging av de forskjellige eksamener vil være:

Første semester: Examen philosophicum.

Annet semester: Forberedende prøve i matematikk.

Femte semester: Det økonomiske avsnitt av I. avdelings eksamen.

Sjette semester: Det statistiske avsnitt av I. avdelings eksamen.

Tiende semester: II. avdelings eksamen.

I den utstrekning undervisningen skjer i form av regelmessig gjentatte forelesningsserier er turnusene satt opp i overensstemmelse med en slik gjennomføringsplan.

På forskjellige trinn i studiet må studentene delta i obligatoriske kurser og seminarer og utarbeide obligatoriske oppgaver:

1. Kurs i maskinregning, med krav om «tilfredsstillende deltakelse».
2. Øvelseskurs i teoretisk statistikk, med krav om «tilfredsstillende deltakelse».
3. Kurs i anvendt statistikk. Dette kurset avsluttes med en øvelsesoppgave i form av en selvstendig undersøkelse av et emne som kandidaten velger i samråd med faglæreren. Oppgaven godkjennes av faglæreren.
4. Obligatoriske kurser i valgfrie fag.*
5. Spesialoppgave. Emnet for oppgaven kan velges innenfor hele kretsen av økonomiske fag. Opplegget godkjennes av den faglærer emnet nærmest faller inn under. Vedkommende faglærer gir også rettledning under utarbeidelsen av oppgaven, og godkjenner det ferdige arbeidet. Arbeider av rent beskrivende art godtas ikke. Oppgaven må inneholde økonomisk-teoretiske synspunkter.

Det første av disse kursene bør tas relativt tidlig i I. avdeling. Det må være gjennomgått før oppmelding til det økonomiske avsnitt av I. avdelings eksamen. Studentene kan velge mellom et kurs i bordmaskinregning og et kurs i EDB. Den som har gjennomgått tilsvarende kurs ved annet lærested, kan søke Det samfunnsvitenskapelige fakul-

* For tiden er det ingen obligatoriske kurser i de valgfrie fag.

tet om å få dette kurs godkjent istedenfor kurs i maskinregning ved Sosialøkonomisk institutt. Statistikkursene må være gjennomført før oppmelding til det statistiske avsnitt av I. avdelings eksamen, dog kan eksamenskandidater som deltar i øvelseskurs i teoretisk statistikk få levere attest for dette straks kurset er fullført, normalt 2-4 uker etter at oppmeldingsfristen er utløpet. De obligatoriske kurser under pkt. 4 må være fullført før oppmelding til II. avdelings eksamen. I «Pensumlistene m. v. for Sosialøkonomisk embets-eksamen» gis det nærmere opplysninger om i hvilke semestre disse kursene bør tas. Meldingen om frister for påmelding til de forskjellige kurser gis ved oppslag.

Spesialoppgaven må være fullført og godkjent før oppmelding til II. avdelings eksamen. Hensikten med denne oppgaven er bl. a. at studentene skal få en viss øvelse i å arbeide selvstendig med et problem. Størrelsen av arbeidet må avhenge av problemets art, men en kan kanskje si at 20-40 maskinskrevne sider er normalt. Faglæreren har 30 dager til disposisjon for bedømmelse av innlevert oppgave, dager i juleferien og sommerferien ikke medregnet. Denne regel gjelder enhver innlevering, altså også når en oppgave etter første gangs levering måtte trenge rettelser og omarbeidinger for å bli godkjent.

For fullført I. avdelings eksamen gis rett til tittelen *exam. oecon.* (*Examinatus oeconomiae*). De som ønsker det kan få særskilt vitnesbyrd for denne eksamen. Den kan være vel egnet for visse stillinger, eventuelt kombinert med eksamener i andre fag. Imidlertid har en med fullført I. avdelings eksamen et så godt grunnlag for full embetseksamen, som gir rett til tittelen *can. oecon.* (*Candidatus oeconomiae*), at det i vanlige tilfelle er å anbefale at det tas sikte på denne.

PENSUM OG UNDERVISNING

Det kunnskapsstoff som det kreves kjennskap til ved eksamen (pensum) omfatter innholdet av de forelesninger som blir holdt når ikke annet blir meddelt. Videre inngår en rekke bøker, artikler og kompendier i pensum. Studentene trenger imidlertid ikke nødvendigvis lese akkurat de bøker

som er oppgitt som pensum dersom de kan skaffe seg tilsvarende kunnskaper på annen måte. Det er selve kjennskapet til stoffet, ikke til bestemte verker, det kommer an på.

Det pensum som gjelder til enhver tid blir meddelt i «Pensumlister m. v. for Sosialøkonomisk embetseksamen», og endringer i den siste liste kunngjøres ved oppslag ved Universitetet. Universitetets sekretariat og Studentutvalget vil for øvrig kunne gi opplysninger om det gjeldende pensum.

Ved en pensumendring vil det i overgangstiden om nødvendig bli gitt alternative oppgaver.

I undervisningen vil faglærerne gi råd om hvilke deler av pensum som kreves tilegnet fullt ut og hvilke som bare kreves tilegnet i hovedtrekk. Dette vil for øvrig i de fleste tilfelle også fremgå av pensumlisten.

Studentene bør imidlertid ikke begrense seg til å skaffe seg pensumkunnskaper, de bør f. eks. så langt tiden tillater det studere de bøker og artikler som faglærerne viser til i sine forelesninger. De bør også prøve å orientere seg på egen hånd i den økonomiske litteratur og ta opp spesielle problemer til nøyere studium. I tillegg til pensum forutsettes også at studentene holder seg à jour med hovedtrekkene i den aktuelle økonomiske utvikling og den aktuelle økonomiske debatt, bl. a. ved å følge med i dagspressen.

Ved eksamen blir oppgavene gitt på grunnlag av pensum, men skriftlige oppgaver vil så vidt mulig bli gitt i en slik form at de ikke frister til slavisk å gjengi utenat lærte avsnitt. Både kunnskaper og resonnementer som går utover pensum blir belønnet ved eksamen.

Undervisningen foregår i flere former. En har for det første vanlige *forelesninger*. Videre har en *seminarer*. Her forutsettes det at studentene deltar aktivt ved å gjøre greie for visse problemer, svare på spørsmål og stille spørsmål.

I matematikk og statistikk har en også *øvelser* med oppgavegjennomgørelser.

Det er av stor betydning at studentene allerede på et tidlig tidspunkt i studiet danner såkalte *kollokviegrupper*. Dette er studiegrupper med 5–10 studenter, som alle forutsettes å delta aktivt i gruppens arbeid. Arbeidsmåten i en slik gruppe er gjerne at en av deltakerne innleder om et

emne, og at problemene deretter diskuteres. Kollokvieformen passer særlig godt i fag som teoretisk økonomi og teoretisk statistikk. Kollokvievirksomhet er en god måte å lære på, og gir også deltakerne øving i å legge frem stoffet muntlig.

I I. avdeling er undervisningen noe mer skolemessig enn i II. avdeling. I de viktigste fagene er det lagt opp *turnusordninger*, slik at studenter som begynner en høst får gjennomgått det viktigste stoffet i en naturlig rekkefølge i de tre år I. avdeling normalt tar.

I II. avdeling bør studentene på et tidlig tidspunkt gå grundig inn på teknikk og metoder ved økonomiske analyser, og undervisningen i teoretisk økonomi vil bli søkt lagt opp slik at studentene får følge et kurs på dette felt i begynnelsen av II. avdelings-studiet.

I avsnittet «Pensumlister m.v.» er det for de fleste fags vedkommende gitt en oversikt over den regelmessig gjentatte undervisning i vedkommende fag. Detaljer om undervisningen i de enkelte semestre med angivelse av emner, tid og sted finnes i forelesningskatalogen.

Studentene bør også skrive øvelsesoppgaver som gis i løpet av semesteret. En lærer stoffet langt bedre når en tvinger seg til å formulere det skriftlig, og trening i skriftlig framstilling kommer godt med både ved eksamen og i det senere virke.

EKSAMEN

Eksamen holdes hvert semester for alle delers vedkommende.

Ved forberedende prøve i matematikk holdes bare skriftlig prøve. Det gis 6 timer til besvarelsen. Ved denne prøven gis for dem som har bestått, karakterene 1, 2, 3 og 4 med 1 som beste karakter og 4 som dårligste karakter. En kandidat kan ikke framstille seg til denne prøven mer enn tre ganger. Eksamen holdes vanligvis i midten av vårsemesteret og ved begynnelsen av høstsemesteret.

Ved alle deler av selve embetseksamen holdes det skriftlig prøve i alle fag. Ved II. avdelings eksamen prøves kandidaten dessuten muntlig i de samme fag som det er avlagt skriftlig prøve i.

Både i I. avdeling og II. avdeling gis det to skriftlige oppgaver i teoretisk økonomi. For øvrig gis det en skriftlig oppgave i hvert fag. Til besvarelsen av hver oppgave gis det 6 timer. Ved det økonomiske avsnitt av I. avdelings eksamen blir det således 4 dager med skriftlig eksamen, ved det statistiske avsnitt 2 dager, og ved II. avdelings eksamen 5 dager.

Sensuren for de skriftlige prøver ved II. avdelings eksamen faller før muntlig eksamen avholdes. Bare de som har bestått de skriftlige prøver går opp til muntlige prøver. Mellom skriftlig og muntlig eksamen vil det gå en kortere eller lengre tid avhengig av størrelsen på eksamenskullet og andre praktiske omstendigheter.

Ved den muntlige prøve blir kandidaten vanligvis eksaminert 20–30 minutter i hvert fag. Den muntlige eksamen kan avlegges for flere fag på en dag.

Kandidatene må levere særskilt oppmelding for hver del av eksamen. Frister for dette blir gitt i forelesningskatalogen. Ved oppmelding til II. avdelings eksamen må kandidatene melde fra hvilke valgfrie fag de ønsker å gå opp i.

Karaktersystemet, kravene for bestått eksamen, reglene for utregning av hovedkarakterer, regler for adgang til å ta eksamener om igjen m. v. finnes i reglementets §§ 9–15.

Kandidatene har ved de skriftlige prøver rett til å nytte visse hjelpemidler som Norges Lover, enkelte statistiske publikasjoner m. m. De nærmere bestemmelser om dette finnes i «Pensumlister m. v. for Sosialøkonomisk embets-eksamen». En del av hjelpemidlene bringes til veie av Universitetet. De hjelpemidler kandidatene selv må bringe til veie om de ønsker å benytte dem, må innleveres på det sted eksamen avholdes på en bestemt tid som kunngjøres ved oppslag.

DIVERSE OPPLYSNINGER

Den sosialøkonomiske forskning og undervisning ved Universitetet i Oslo er knyttet til Sosialøkonomisk institutt.

Instituttets bibliotek inneholder både pensumbøker og andre bøker foruten de viktigste norske og utenlandske

tidsskrifter. Studentene anbefales å benytte biblioteket til å bli kjent med litteratur også utenom pensum. Faglærerne vil på forespørsel bistå med rettledning om litteratur på forskjellige felter.

Foruten Instituttbiblioteket finnes et stort spesialbibliotek i Statistisk Sentralbyrå, Dronningens gate 16. Dette inneholder en meget rikholdig og ajourført samling av statistisk og økonomisk litteratur. Videre henledes oppmerksomheten på Universitetsbiblioteket og Nobelinstituttets bibliotek, Drammensveien 19.

Ved siden av Memoranda og andre publikasjoner om spesielle forskningsresultater utgir Sosialøkonomisk institutt en del materiale til bruk i studiet. Noe av det inngår i pensum og selges i Universitetsbokhandelen.

Studentutvalget bistår nye studenter med opplysninger angående studiet.

En av de første dagene i hvert høstsemester avholder Utvalget et spesielt orienteringsmøte for nye studenter. Tid og sted for møtet kunngjøres ved oppslag.

PENSUMLISTER M. V.

FORBEREDENDE PRØVE I MATEMATIKK

FORELESNINGSPLAN

Forelesningene strekker seg over et høstsemester og et halvt vårsemester, med eksamen midt i vårsemetret. Det arrangeres dessuten en eksamen i begynnelsen av høstsemetret. For tiden gis det også et visst undervisningstilbud for dem som begynner studiet i vårsemetret.

LESEPENSUM

Pensum vil bli gitt ved forelesninger i tilknytning til:
G. Hadley: *Linear Algebra*, London 1972, eller senere utgaver.

Her leses:

Kap. 2 unntatt 2.11 og 2.12.

Kap. 3 unntatt 3.9, 3.15, 3.16, 3.17, 3.20, 3.21 og 3.22.

- Kap. 4 unntatt 4.1, 4.2, 4.5 og 4.6.
 Kap. 5 unntatt 5.8.
 Kap. 1, 4.1 og 4.2 leses kursorisk.
 En framstilling på norsk er under planlegging. Den vil eventuelt kunne erstatte Hadleys bok. Nærmere detaljer meddeles på forelesningene.
- K. Sydsæter: *Matematisk analyse*, bind I og II, Oslo 1973 eller senere utgaver.
 Her leses (avsnitt med små skrift kan overspringes).
 Kap. 1, 2, 3.
 Kap. 4 unntatt § 9.
 Kap. 5 § 1–§ 5 samt § 6 (fram til: «Tilslutt i denne paragrafen...»)
 Kap. 6, 7.
 Kap. 8 unntatt § 6.
 Kap. 9 unntatt § 8.
 Kap. 10.
 Kap. 11 unntatt § 5, § 6.
 Kap. 13 bare § 4, § 5.
 Kap. 15 bare § 7, § 8, § 9 (§ 7 og § 9 svarer stort sett til kap. 7, § 13).
 Kap. 17 bare § 1, § 2.
 Dessuten anbefales som kursorisk lesning: Kap. 11, § 5, § 6, kap. 13, § 1, § 2.
 Som hjelpemidler brukes:
- Olden og Østeraat: *Matematiske og fysiske tabeller*, Oslo 1970 eller senere utgaver.
- B. Thalberg: *Matematiske hjelpemidler*, Oslo 1973 eller en tilsvarende formelsamling.

GRUNNKURS I TEORETISK ØKONOMI

FORELESNINGSPLAN

De sentrale deler av pensum vil bli dekket av forelesningsserier. Hvert semester vil det bli holdt repetisjonsseminarer for eksamenskandidatene, og så vidt mulig også seminarer, for dem som tar sikte på eksamen det påfølgende semester. I tillegg til forelesningene og seminarene bør studentene

danne kollokviégrupper allerede på et tidlig tidspunkt i studiet. I første studiesemester vil innføringsforelesningene blant annet gi en oversikt over de forskjellige delene av faget.

Studie-semester nr.	Antall timer pr. uke	Emner
1 (høst)	2	Innføringsforelesninger
2 (vår)	2	Økosirkssystemet, nasjonalregnskap og kryssløp Makroøkonomiske emner
	2	
3 (høst)	2	Produsentens tilpasning Makroøkonomiske emner
	2	
4 (vår)	1	Konsumentens tilpasning Markedsteori Makroøkonomiske emner
	2	
	1	
5 (høst)	2	Repetisjonsseminarer og oppgavegjennomgørelser

LESEPENSUM

INNFØRING

F. C. Holte: *Sosialøkonomi*, Oslo 1971 eller senere utgaver.

For en mer omfattende innføring vises til:

R. G. Lipsey og P. O. Steiner: *Economics*, New York 1972.

ØKOSIRKSYSTEMET, NASJONALREGNSKAP OG KRYSSLØPSANALYSE

P. Munthe: *Den økonomiske sirkulasjon*, Oslo 1971 eller senere utgaver.

T. Thonstad: *Innføring i kryssløpsanalyse*, Oslo 1973.
Kapitlene 1–9 og 12.

Studentene må skaffe seg kjennskap til nasjonalregnskapspublikasjonene, se spesielt den tekstlige innledning i *Nasjonalregnskap 1865–1960 (NOS)*, Oslo 1965.

MAKROØKONOMISKE EMNER

Som en elementær innføring vises til:

- P. Munthe: *Inntektsteori*, Oslo 1972 eller senere utgaver.
Det øvrige lesepensum er:
- F. R. Glahe: *Macroeconomics. Theory and Policy*, New York 1973. Kapitlene 13–15 samt appendiksene overspringes. Ytterligere overspringelsesliste vil bli gitt i forelesningene.
- P. Munthe: *Innføring i penge- og kredittlære*, Oslo 1973.
- L. Johansen: *Offentlig økonomikk*, Oslo 1965 eller senere utgaver. Her leses kap. I–III.
- L. Johansen: Teoretiske betingelser for prisstabilitet. Fra heftet *Pris- og inntektsproblemer*, utgitt av Sosialøkonomisk studentutvalg 1964. Et særtrykk av artikkelen er utgitt av Sosialøkonomisk institutt.
- T. Haavelmo: *The Race between Population and Economic Progress*. Memorandum av 10. mars 1961.
- P. Sweezy: *The Theory of Capitalist Development*, London 1942 eller senere utgaver. Her leses del 1 og kap. V og VIII.
- Pensum i internasjonal handel gis ved forelesninger.
Det gjøres for øvrig oppmerksom på følgende litteratur:
- L. Johansen: *Klassikernes økonomiske system fra et velferds-teoretisk synspunkt*, Oslo 1969. Se avsnittene «Arbeidsverdilæren» og «Internasjonal handel».
- L. Johansen: Problemstillinger og utviklingslinjer i økonomisk vekstteori, i hans bok *Artikler om økonomisk vekst*, Oslo 1969.
- H. J. Kreyberg: *Oversikt over Keynesmodellene*, Oslo 1967 eller senere utgaver.
For spesielt interesserte studenter vises for øvrig til følgende litteratur:
- E. K. Hunt og J. G. Schwartz (ed.): *A Critique of Economic Theory*, Penguin Modern Economics Readings, 1972, særlig artiklene 1, 2, 15, 16, 17 og 18.
- D. Horowitz (ed.): *Marx and Modern Economics*, London 1968, del 1 og 4.

PRODUSENTENS TILPASNING

R. Frisch: *Innledning til produksjonsteorien*, 9. utgave, Oslo 1962.

Følgende kan overspringes: Avsnittene 4 b, 4 c, 4 d og 5 g.

Fra s. 88 øverst til s. 89: «Ved å dividere med x . . .»;

Fra s. 116: «Ved pari-passu-loven er pr. definisjon $\varepsilon = 1$. . .» t.o.m. s. 133;

Fra s. 137: «Vi vil se litt nærmere . . .» til s. 145: «Ved en analogibetraktning . . .»;

Fra s. 193: «For å gi en idé . . .» til s. 196: «Hittil i dette avsnittet . . .»;

Fra s. 205 øverst til s. 206: «Når det skjer en endring. . .»:

Kap. 11 leses kursorisk.

Som supplerende lesning vises til

L. Johansen: *Production Functions*, Amsterdam 1972, spesielt kap. 1 og 2.

KONSUMENTENS TILPASNING

J. Serck-Hanssen: *Teorier for konsumentenes atferd*, Oslo 1972 eller senere utgaver.

P. Meinich: *Sammenhengen mellom stigende etterspørselskurver og fallende tilbudskurver*. Memorandum av 4. oktober 1961.

Det vises også til

L. Johansen: *Et forenklet bevis for Slutsky-likningen*. Memorandum av 5. oktober 1956.

T. Johansen: *Etterspørselssammenhenger belyst ved egenskaper ved den marginale substitusjonsbrøk*. Memorandum av 25. mai 1968.

H. Alstadheim: *En oversikt over betingelser på etterspørselselastisitetene i teorien for konsumentens tilpasning*. Memorandum av 6. februar 1967.

ELEMENTÆR MARKEDSTEORI

P. Meinich: *Elementær markedsteori*, Oslo 1971 eller senere utgaver.

Som et hjelpemiddel ved studium av produsentens tilpasning, konsumentens tilpasning og markedsteori anbefales kapitlene 2, 3 og 4 i J. M. Henderson og R. E. Quandt: *Microeconomic Theory*, New York 1971.

GRUNNKURS I NÆRINGSØKONOMI

I faget næringsøkonomi bør studentene i tillegg til å studere den anbefalte litteratur følge med i diskusjonen om dagsaktuelle næringsproblemer i dagspressen og i fagtidsskrifter.

FORELESNINGSPLAN

Hvert høstsemester vil det så vidt mulig bli satt i gang forelesninger over to semestre hvor man ved hjelp av økonomisk teori vil forsøke å analysere de enkelte næringer.

LESEPENSUM

J. Serck-Hanssen: *Strategiske typer i norsk næringsliv*. Memorandum av 7. mars 1972.

Langtidsprogrammet 1974-1977. Stortingsmelding nr. 71 (1972-73), kap. 4 og kap. 10-23 samt Spesialanalyse 1, Forurensninger, kap. 2 og 3. Det ventes at studentene setter seg godt inn i disse arbeidene. Av supplerende litteratur vises til:

B. Furre: *Norsk Historie 1905-1940*, Oslo 1972.

E. Hope m. fl.: *Næringsøkonomiske oversikter*, bind I-III, Oslo 1972.

G. Stoltz: *Økonomisk utsyn 1900-1950*, Samfunnsøkonomiske studier nr. 3, Oslo 1955.

Om Norges forhold til De Europeiske Fellesskap, St. meld. nr. 50 (1971/72).

Folkebevegelsens melding om Norges forhold til De Europeiske Fellesskap, utgitt av Folkebevegelsen mot norsk medlemskap i Fellesmarkedet, Oslo 1972.

A. Seierstad: *Norge og oljen*, Oslo 1973.

Det forutsettes at studentene gjør seg fortrolig med *Økonomisk Utsyn* og *Nasjonalt budsjettet* som utgis hvert år. Det vises også til *Standard for næringsgruppering*, Statistisk Sentralbyrås Håndbøker nr. 9, Oslo 1972, særlig kap. 1.

SOSIALLÆRE

FORELESNINGSPLAN

Sosiallæren vil bli gjennomgått ved regulære pensumforelesninger i to timer pr. uke over 4 semestre og i 1 time pr. uke ved forelesninger over spesielle emner.

Studie-semester nr.	Anall timer pr. uke	Emner
2 (vår)	2	Økonomisk og sosial utvikling.
3 (høst)	2	Sosiologi.
4 (vår)	2	Befolkningslære.
5 (høst)	2	Inntektsfordeling og forbruk.

LESEPENSUM

ØKONOMISK OG SOSIAL UTVIKLING

B. Furre: *Norsk historie 1905-1940*, Oslo 1971.

Dessuten vises til:

E. Hobsbawm: *Industry and Empire*, Harmondsworth 1969.

G. Stoltz: *Økonomisk utsyn 1900-1950*. Samfunnsøkonomiske studier nr. 3, Oslo 1955. Her leses kap. 11, Trekk av den sosiale utviklingen og kap. 12. Forbruk og boligforhold.

Norges økonomi etter krigen. Samfunnsøkonomiske studier nr. 12, Oslo 1965. Her leses avsnittene om endringer i den sosiale lagdeling, endringer i inntektsfordelingen, arbeidsløsheten i etterkrigstiden samt privat og offentlig konsum.

Langtidsprogrammet 1974-1977, St. meld. nr. 71 (1972-73). Kap. 8 (s. 204-225), kap. 9 (s. 253-260) og kap. 19 (s. 371-374).

Økonomisk Utsyn, (NOS), siste årgang. Her anbefales spesielt avsnittene om inntekter, privat konsum, offentlige finanser og prisutviklingen.

SOSIOLOGI

K. W. Rotschild: *Power in Economics*, Penguin Modern Economics Readings 1971.

Pensum er: Introduction og artikkel 1.

S. Seierstad: Om bruken av økonomiske synspunkter i sosiologien. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 1967.

Det vises dessuten til:

N. J. Smelser: *Økonomisk sosiologi*, Stockholm 1966.

Folke- og bolig telling av 1. november 1970, Statistisk Sentralbyrå. Her leses innledningsavsnittet kalt: Prinsipper og definisjoner.

BEFOLKNINGSLÆRE

P. C. Matthiessen: *Befolkningens vækst. Årsager og konsekvenser*, København 1965.

Dessuten vises til:

J. M. Hoem: *Grunnbegreper i formell befolkningslære*, Oslo 1968. Kap. 2, 5-8 kan overspringes.

P. Munthe: Befolkningsutviklingens stadier, *Statsøkonomisk Tidsskrift*, nr. 4, 1961.

Framskrivning av folkemengden 1971-2000. (NOS), Oslo 1972. Innledningskapitlet leses.

J. M. Hoem: Usikkerhet ved befolkningsprognoser, *Sosial-økonomen*, nr. 2, 1973.

Dessuten må studentene være orientert i

Norges økonomi etter krigen. Samfunnsøkonomiske studier nr. 12, Oslo 1965. Her leses kap. 3.

Det forutsettes at studentene gjør seg fortrolig med de viktigste befolkningsstatistiske publikasjoner i Norges Offisielle Statistikk, i første rekke den siste folketelling, det siste utkomne bind av *Folkemengdens bevegelse* og avsnittene om befolkning i *Historisk statistikk 1968*.

Videre forutsettes det at studentene kjenner hovedtrekkene i den aktuelle situasjon og utvikling av den norske befolkning. I tillegg til de statistiske publikasjoner vises til de relevante avsnitt i *Langtidsprogrammet 1974-1977*.

INNETEKTSFORDELING OG FORBRUK

S. Johansson: *Om levnadsnivåundersøkningen*, Stockholm 1970. (Kap. 1).

H. Heli: *Kompendium om sosialtrygd*, Oslo 1971.

S. Kuznets: *Economic Growth and Income Inequality. The American Economic Review*, nr. 1, 1955.

Dessuten vises til:

T. Rødseth: *Utredning om lavtlønsproblemer i Norge*, Lønns- og prisdepartementet, 1969. (Side 24–44 i kap. 2.) *Lavinntekstsundersøkelsen 1967*, Oslo 1972. (Tallmaterialet forutsettes ikke tilegnet.

Sosialpolitikk, Spesialanalyse 2, særskilt vedlegg til *Langtidsprogrammet 1974–1977*, St.meld. nr. 71 (1972–73).

I. Ståhl: Er bolig mangelen et prisspørsmål eller et sosialt problem? *Sosialøkonomen*, nr. 1, 1972.

Det vises videre til kapitler om forbruk i den litteratur som er oppført under avsnittet «Økonomisk og sosial utvikling» ovenfor, samt til *Forbruksundersøkelsen 1967*, Oslo 1969 og 1970, tabell 9 i hefte I og tabell 5 i hefte III.

STATISTISK AVSNITT

Studiet av de statistiske fag bør sees som en helhet og i sammenheng med de økonomiske fag. Oppdelingen i to fag er gjort av praktiske grunner.

I teoretisk statistikk søker en å legge opp undervisningen slik at den teori som etterhvert blir gjennomgått skal være til nytte i faget anvendt statistikk. I dette siste faget prøver en å velge stoff som kan belyse problemer i økonomisk teori. Hensikten med undervisningen er altså at fagene skal utfylle hverandre gjensidig.

TEORETISK STATISTIKK

FORELESNINGSPLAN

Studie-semester nr.	Antall timer pr. uke		Emner
	Forelesninger	Øvelser	
2 (vår)	2	2	Grunnbegrepene: Statistiske observasjonsmaterier. Sannsynlighetsregning. Sannsynlighetsfordelinger.
3 (høst)	3	2	Sannsynlighetsfordelinger (fortsett). Tolking av observasjonsmaterier.
4 (vår)	2	2	Regresjon i to variable. Litt om utvalgsundersøkelser. Prinsipper for tolking av observasjonsmaterier.
5 (høst)	2 (i ca. 4 uker)	0	Utvalgsundersøkelser.
6 (vår)	2	2	Regresjon i flere variable. Repetisjon og utdyping. Orientering om spesielle problemer. Obligatorisk seminar (20 timer). Øvelser for eksamenskandidater.

LESEPENSUM

- H. Thorén Amundsen: *Statistisk metodelære*, Oslo 1972.
- H. Thorén Amundsen: *Statistisk metodelære II*. Kompendium, Oslo 1973. Kap. 9, 10, 11.1, 12 og 13.
- H. Thorén Amundsen: *Innføring i teoretisk statistikk, hefte III*, Oslo 1964 eller senere utgaver. Her leses kap. 7 og 8.1-8.5.
- R. Frisch og T. Haavelmo: *Utdrag av forelesninger i teoretisk statistikk*, Oslo 1971 eller senere utgaver.

Det vil bli meddelt under gjennomgåelsen hvilken vekt som må legges på de forskjellige avsnitt i det trykte pensum. Se også den stensilerte «Veiledning for faget teoretisk statistikk».

Følgende hjelpemidler blir brukt i undervisningen:

H. Thorén Amundsen: *Oppgaver i teoretisk statistikk*. Oslo 1971-72 eller senere utgaver.

D. V. Lindley og J. C. P. Miller: *Cambridge Elementary Statistical Tables*, Cambridge 1963 eller senere utgaver.

Som oppslagsbok ved lesning av statistisk litteratur på de andre skandinaviske språk eller engelsk vises til:

Framlegg til Nordisk statistisk terminologi. Statistisk Sentralbyrås håndbøker nr. 8, Oslo 1954. Revidert utgave er i arbeid.

ANVENDT STATISTIKK

FORELESNINGSPLAN

Studie-semester nr.	Antall timer pr. uke	Emner
2 (vår)	2 (i 5 uker)	Kurs i bordmaskinregning. Statistiske kilder.
3 (høst)	.	Databehandlingsmaskiner (kurs sist i semesteret). Metodeproblemer ved statistisk analyse av økonomiske problemer.
4 (vår)	ca. 4	Metodeproblemer fortsatt. Forelesninger om statistisk teknikk (10 timer). Obligatorisk seminar (10 timer)
5 (høst)	1 (i 6 uker)	Prinsipper for konstruksjon av indekstall m.v.
6 (vår)	2	Metodeproblemer fortsatt.

Den statistiske seminaroppgaven leveres ved begynnelsen av 5. studiesemester.

LESEPENSUM

Til innføring leses:

W. Allen Wallis og H. V. Roberts: *Hva er statistikk?* Oslo 1967, eller den amerikanske utgaven: *The Nature of Statistics*. New York 1962.

- E. V. Hofsten: *Praktisk statistikk*, kap. 1 og 2 samt avsnittet om standardberegninger i kap. 7. Stockholm 1954 eller senere utgaver.
- Utsnitt om prinsipper og definisjoner i offisiell statistikk*, Statistisk Sentralbyrås håndbøker, nr. 23, Oslo 1972.
- L. R. Klein: *An Introduction to Econometrics*, kap. 1, 2 og 3. Englewood Cliffs, N. J. 1962 eller
- A. A. Walters: *An Introduction to Econometrics*, kap. 1, 7, 8, 9 og 10, London 1968 eller senere utgaver.
- S. Longva: *Økonomiske indekstall. Prinsipper og beregningsmetoder*, Oslo 1971.
- O. Aukrust og J. Bjerke: *Realkapital og økonomisk vekst 1900-1956*. Artikler fra Statistisk Sentralbyrå nr. 4, 1958.
- A. Amundsen: *Metoder i analysen av forbruksdata*. Artikler fra Statistisk Sentralbyrå nr. 6, 1960.

STATISTISKE KILDER OG ANDRE HJELPEMIDLER

Det vil i forelesningene bli gjort rede for hvilke statistiske kilder, indekstall etc. det først og fremst må legges vekt på. I denne forbindelse studeres spesielt følgende hefter som utgis av Statistisk Sentralbyrå:

Statistisk årbok (NOS).

Historisk statistikk 1968 (NOS); *Forbruksundersøkelse* 1967, hefte I (NOS).

De numre av *Statistisk månedshefte* (før 1960 *Statistiske meldinger*) som det blir henvist til.

Veiviser i norsk statistikk, Oslo 1963 eller senere utgaver.

Publikasjoner fra Statistisk Sentralbyrå. Stensilert hefte som utkommer årlig.

Standard for næringsgruppering i offentlig norsk statistikk. Statistisk Sentralbyrås håndbøker nr. 9, Oslo 1972.

O. Aukrust og S. Nordbotten: *Dataregistrering, dataarkiv og samfunnsforskning*. Artikler fra Statistisk Sentralbyrå nr. 34, 1969.

Til støtte for EDB-undervisningen brukes:

D. D. McCracken: *A Guide to Fortran IV Programming*, New York 1965.

W. H. Desmonde: *Computers and their Uses*, New Jersey 1972.

Under forelesningene vil det bli vist til en del materiale der det er redegjort for spesielle undersøkelser o. a. Eksempler på slikt materiale kan være:

T. Thonstad: *To eksempler på analytiske produktfunksjoner*. Memorandum av 1. juni 1964.

K. Bruland, F. Reisegg og O. Rømer Sandberg jr.: *Produktfunksjon og grenseproduktiviteter for mjølkebruk og kornbruk i leirjordsbygdene på Sør-Østlandet*. Memorandum av 21. januar 1965.

V. Ringstad: *Økonometriske analyser basert på en produktfunksjon med optimonsforløp*. Memorandum av 23. februar 1966.

L. Johansen og Å. Sørsveen: *Notater om måling av realkapital og produksjonskapasitet i sammenheng med økonomiske planleggingsmodeller*. Memorandum av 14. april 1966.

T. Kobberstad: *Enkle eksempler på aggregering av økonomiske relasjoner*. Memorandum av 21. mai 1970.

A. Amundsen: *Konsumelastisiteter og konsumprognoser bygd på Nasjonalregnskapet*. Artikler fra Statistisk Sentralbyrå nr. 7, 1963.

G. Skoe Lettenstrøm og G. Schancke: *De yrkesaktive i Norge 1875-1960 og prognoser for utviklingen fram til 1970*. Artikler fra Statistisk Sentralbyrå nr. 10, 1964.

S. Tamsfoss: *Om bruk av stikkprøver ved Kontoret for intervjuundersøkelser*, Statistisk Sentralbyrå. Artikler fra Statistisk Sentralbyrå nr. 37, 1970.

H. Bojer: *Regresjonsanalyse av Forbruksundersøkelsen 1967*. Sosialøkonomisk institutt 1973.

HØYERE KURS I TEORETISK ØKONOMI

LESEPENSUM

Pensum i II, avdeling i teoretisk økonomi bygger videre på pensumstoffet i I. avdeling i teoretisk økonomi. Pensum i I. avdeling gjelder derfor også for II. avdeling. Det videre pensum i II. avdeling omfatter:

INNFØRING OG METODESPØRSMÅL

- T. Haavelmo: *Innledning til høyere kurs i økonomisk teori*, Oslo 1971.
- T. Haavelmo: *Teknikk og metoder ved oppstilling av teoretisk-økonomiske modeller*, forelesningsreferat ved L. Johansen, Oslo 1970. Se også forelesningsreferat ved E. S. Andersen, O. Magnussen og Å. Sørsveen med samme tittel, Oslo 1969.
- R. Frisch: *Preface to the Oslo Channel Model*. Memorandum av 20. oktober 1961 eller den trykte utgaven i *Europe's Future in Figures*, Amsterdam 1962.
- R. Frisch: Statikk og dynamikk i den økonomiske teori, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, København 1929. Her leses fra og med punkt 3 til og med punkt 6. I punkt 5 utgår siste avsnitt. (Den dynamiske likevekt i byttemarkedet uten produksjon.) Foreligger som særtrykk, Oslo 1964.

MIKROTEORI, MARKEDSTEORI OG VELFERDSTEORI

- J. M. Henderson og R. E. Quandt: *Microeconomic Theory*, New York 1971 (Kap. 8 leses kursorisk).
Som alternativ til deler av ovennevnte bok anbefales E. Malinvaud: *Lectures on Microeconomic Theory*, Amsterdam 1972.
- Det øvrige pensum er:
- L. Johansen: *Production Functions*, Amsterdam 1972. Her leses kap. 1, 2 og 3 (t. o. m. 3.3) og dessuten kap. 8 kursorisk. Resten av boka er ikke pensum, men deler av den vil øke forståelsen for endel av det øvrige pensum i II. avdeling.
- T. Haavelmo: *Generell markedsteori*, forelesningsreferat ved G. Bramness, Oslo 1970.

T. Haavelmo: *Økonomisk velferdsteori*, forelesningsreferat ved A. Amundsen og H. J. Kreyberg, Oslo 1968, eller

J. de V. Graff: *Theoretical Welfare Economics*, Cambridge 1971.

Det vises også til følgende tre arbeider:

A. Sandmo: *Ressursallokering og økonomisk velferd*, del 1, Bergen 1973.

T. Scitovsky: *Welfare and Competition. The Economics of a Fully Employed Economy*. Revised edition, London 1971.

F. R. Førsund: Generelle økonomiske prinsipper for løsning av forurensningsproblemene, *Statsøkonomisk Tidsskrift*, nr. 2, 1972.

Når det gjelder tilpasning under usikkerhet vises til forelesninger.

Dessuten anbefales følgende forelesningsreferat:

T. Haavelmo: *Fra teorien om rasjonering og prisregulering*. Forelesningsreferat ved T. Johansen. Memorandum av 12. desember 1958.

MAKROØKONOMISKE EMNER

F. R. Glahe: *Macroeconomics, Theory and Policy*, New York 1973, eller

W. H. Branson: *Macroeconomic Theory and Policy*, New York 1972.

Det øvrige pensum er:

L. Johansen: *Artikler om økonomisk vekst*, Oslo 1969.

B. Södersten: *Internationell ekonomi*, Stockholm 1969. Her leses del 1. Delene 3 og 4 leses kursorisk.

P. Sweezy: *The Theory of Capitalist Development*, London 1942 eller senere utgaver.

T. Thonstad: *Innføring i kryssløpsanalyse*, Oslo 1973. Her leses kap. 1-16. Som supplerende lesning anbefales følgende bøker:

M. K. Evans: *Macroeconomic Activity*, New York 1969.

M. G. Mueller (ed.): *Readings in Macroeconomics*, New York 1966. Dessuten anbefales følgende forelesningsreferater:

T. Haavelmo: *Investeringssteori*, referat ved B. Thalberg, Oslo 1969. (Alternativt: T. Haavelmo: *A Study in the*

Theory of Investment, Chicago 1960. Se også kap. V og VI i T. Haavelmo: *Orientering i makro-økonomisk teori*, Oslo 1969.)

T. Haavelmo: *Sysselsettingsteori*, referat ved K. Edvardsen, Oslo 1970.

T. Haavelmo: *Trekk av fordelingslæren*, referat ved J. Serck-Hanssen, Oslo 1967.

DOGMEHISTORIE ETC.

Hovedtrekkene i utviklingen av den teoretiske økonomi studeres ved:

M. Blaug: *Economic Theory in Retrospect*, 2nd. ed., London 1968. Kap. 1, 5, 14 og 15 leses kursorisk. Avsnitt under titlene: «Reader's Guide», og «Notes for Further Reading»; kan overspringes.

Som supplerende lesning vises til følgende bøker:

E. K. Hunt and J. G. Schwartz (ed.): *A Critique of Economic Theory*, Penguin Modern Economics Readings, 1972.

D. Horowitz (ed.): *Marx and Modern Economics*, London 1968.

M. Boserup (utvalg og kommentar): *Deres egne ord*, I og II, København 1968 og 1972.

UTVALGTE ARTIKLER

Det kreves kjennskap til hovedinnholdet i en del utvalgte tidsskriftartikler og kortere avhandlinger. Den til enhver tid gjeldende liste over slike arbeider fastsettes av faglærerne.

Inntil videre gjelder følgende liste:

1. K. J. Arrow: Aspects of the Theory of Risk-Bearing, *Yrjö Jahnsson Lectures*, Helsinki 1965.
2. G. Becker: A Theory of the Allocation of Time, *The Economic Journal*, 1965.
3. R. Dorfman: Operations Research, *The American Economic Review*, No. 4, 1960.
4. M. Kalecki: The Distribution of the National Income, trykt i *Essays in the Theory of Economic Fluctuations*, London 1939, og i *Readings in the Theory of Income Distribution*, Philadelphia, 1946.

5. T. C. Koopmans: *Three Essays on the State of Economic Science*, New York 1957. Her leses kap. 1 og 2 i *Allocation of Resources and the Price System*. Det kreves bare kjennskap til selve opplegget i artikkelen.
6. K. J. Lancaster: *A New Approach to Consumer Theory*, *The Journal of Political Economy*, nr. 2, 1966.
7. O. Lange: *On the Economic Theory of Socialism*. Finnes i O. Langes og F. M. Taylors bok av samme navn, London 1948 eller senere utgaver.
8. A. Sandmo: *Investment and the Rate of Interest*, *Journal of Political Economy*, No. 6, 1971.
9. R. M. Solow: *A Contribution to the Theory of Economic Growth*, *The Quarterly Journal of Economics*, nr. 1, 1956. Artikkelen finnes også i boken *Growth Economics* i serien Penguin Modern Economics Readings, 1970.
10. R. M. Solow: *Capital Theory and the Rate of Return*, Amsterdam 1963. Et utdrag av artikkelen finnes også i boken *Capital and Growth*, i serien Penguin Modern Economics Readings, 1971.

OPPSLAGSVERKER

Det gjøres oppmerksom på oversikter over problemstillinger og litteratur innen ulike områder av økonomikken i samleverket *Surveys of Economic Theory*, I-III, London 1966-67.

Det vises også til bøkene i serien Penguin Modern Economics Readings. Særlig *Economics of Education*, *Growth Economics*, *Inflation*, *International Trade* og *The Labour Market*.

Dessuten vises til:

N. Thygesen og P. Nørregaard Rasmussen (red.): *Udviklingslinier i makroøkonomisk teori*, København 1969.

HØYERE KURS I NÆRINGSØKONOMI

Pensum bygger videre på de kunnskaper som studentene har fått gjennom studiet av næringsøkonomi i I. avdeling og omfatter følgende områder: konkurranseproblemer og

reguleringspolitikk, distriktsøkonomi, transportøkonomi, arbeidsproblemer, utenriksøkonomi. I tillegg til det skrevne pensum vil en søke å gjennomgå emner innen disse fagområdene ved forelesninger i hvert semester. Videre vil en søke å holde eksamensseminarer i næringsøkonomi hvert semester.

I større utstrekning enn i I. avdeling vil det ved II. avdelings eksamen forutsettes at studentene har satt seg inn i dagsaktuelle problemstillinger. En del emner som ikke er nevnt ovenfor vil bli behandlet i spesialforelesninger.

BAKGRUNNSTOFF

Som bakgrunn for studiet av næringsøkonomien anbefales studentene å skaffe seg kunnskap om norsk økonomisk historie.

Av litteratur kan nevnes:

G. Stoltz: *Økonomisk utsyn, 1900–1950*. Samfunnsøkonomiske studier nr. 3, Oslo 1955.

Det norske folks liv og historie. Her anbefales følgende bind av W. Keilhau: VIII–X, Oslo 1929–1935, og særlig tilleggsbindet: *Vår egen tid*, Oslo 1938.

B. Furre: *Norsk historie 1905–1940*, Oslo 1972.

En oversikt over enkelte problemstillinger angående den fremtidige utvikling på lang sikt gis i

Perspektivanalyser. Skisser for utviklingen fram mot 1990.

Vedlegg til *Langtidsprogrammet 1970–1973*.

Dessuten vises til:

Langtidsprogrammet 1974–1977, samt de spesialanalyser som er framlagt i tilknytning til dette (bl. a. publikasjonene *Forurensninger, Arbeid og fritid, Valgmuligheter i arbeidslivet og Privat forbruk fram til år 2000.*)

KONKURRANSEPROBLEMER OG REGULERINGSPOLITIKK

Omfatter offentlig pris- og fortjenesteregulering, privat konkurranseregulering, trustlovgivning, konsesjonslover, statsdrift kontra privatdrift m. v.

Litteratur:

A. Bergan: *Private konkurransereguleringer*, Oslo 1968.

G. K. Sletmo: *Næringspolitikk*. Norges Handelshøyskole, Bergen 1965. Her leses kap. V og VI.

A. Lindbeck: *Prissystemet i långtidsplaneringen*. Fra artikkelsamlingen *Svensk ekonomisk tilväxt - en problemanalys*, Stockholm 1966.

Innstilling fra Formuesfordelingskomitéen, avgitt 15. januar 1968. Her leses kap. VI.

Et godt kjennskap til teorier om monopol, oligopol osv. vil være til hjelp for forståelsen av dette stoffet. Dessuten vises til:

J. Serck-Hanssen: *Strategiske typer i norsk næringsliv*. Memorandum av 7. mars 1972.

DISTRIKTSØKONOMI

Det kreves kjennskap til de viktigste problemer som danner bakgrunn for distriktspolitikken i Norge. Videre kreves kjennskap til de viktigste virkemidler i norsk distriktspolitik. Det vises her til:

Om regionalpolitikken og lands- og landsdelsplanleggingen, St. meld. nr. 27 (1971-72). Spesielt vises til kap. 3, 5 og 6.

Om mål og midler i distriktspolitikken, St. meld. nr. 13 (1972-73). Spesielt vises til kap. 4.

Videre anbefales det at studentene skaffer seg kunnskap om teorier og metoder som er av særlig relevans for analyse av distriktspolitiske problemstillinger. Det vises her til:

J. Serck-Hanssen: *Subsidiering av kapital i utbyggingsområdene*, *Statsøkonomisk Tidsskrift*, nr. 2, 1971.

T. Lindholt: *Economic-base-teorien' og regionale multiplikator-modeller*, *Sosialøkonomen*, nr. 2, 1970.

E. S. Mills: *Urban Economics*, Glenview, I11, 1972, kap. 1, 3, 4, 5 og 7.

TRANSPORTØKONOMI

Omfatter strukturtrekk og de viktigste problemer for innenlands transport (jernbane, bil, kystfart, fly). Litteratur: O. C. Hiort: *Innenlandske transporter. Struktur - utvikling - problemer*, Oslo 1969.

G. Bramness og V. Christiansen: *Køer som rasjoneringsmetode*. Memorandum av 13. april 1973. Her leses kap. V. 2-V. 4 og kap. VI. 4.

ARBEIDSMARKEDSPROBLEMER

Omfatter arbeidsmarkedets funksjonsmåte samt organisasjonene på arbeidsmarkedet, kollektiv tarifforhandling, statens stilling til arbeidstvister.

Litteratur:

Readings in Labour Market Analysis (ed. J. F. Burton, L. K. Benham, W. M. Vaughn, R. J. Flanagan), New York 1971. Her er følgende kapitler pensum:

Kap. 1 (Friedman), 12-13 (Becker), 16 (Stigler), 18 (Sjaastad), 23 (Wilkinson), 33 (Stigler). Dessuten anbefales følgende kapitler: Kap. 7, 8, 15, 20, 24, 28 og 29.

Norges økonomi etter krigen. Samfunnsøkonomiske studier nr. 12, Oslo 1965. Her leses kap. VII.

Anbefalt lesning i tilknytning til pensum:

T. Haavelmo: *Sysselsettingsteori*, forelesningsreferat ved K. Edvardsen, Oslo 1970.

T. Rødseth: *Utredning om lavtlønnsproblemer i Norge*, Lønns- og prisdepartementet, Oslo 1969.

Innstilling fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966. Avgift 22. januar 1966. Her vises spesielt til kap. 1-5.

UTENRIKSØKONOMI

B. Ohlin: *Utrikeshandel och handelspolitikk*, Stockholm 1965 eller senere utgaver. Her leses del III og IV.

O. Aukrust: *Norsk næringsliv og Fellesmarkedet, Internasjonal politikk*, nr. 1, 1962.

Norges økonomi etter krigen. Samfunnsøkonomiske studier nr. 12, Oslo 1965. Her leses kap. 6.

PENGE- OG FINANSLÆRE

De deler av pensum i teoretisk økonomi i I. og II. avdeling som får særlig anvendelse som grunnlag for resonnementene innenfor penge- og finansiell læring, gjelder også som pensum i dette fag. Det vises spesielt til:

- F. R. Glahe: *Macroeconomics, Theory and Policy*, New York 1973, kap. 8-15,
eller
W. H. Branson: *Macroeconomic Theory and Policy*, New York 1972, kap. 5, 9, 12-15 og 17.

Videre leses:

PENGETEORI, PENGE- OG KREDITTVESEN, PENGEPOLITIKK

- G. Stoltz: *Innføringsnotater i penge- og kredittlære*, Norges Handelshøyskoles Studentkontor 1960 eller senere utgaver. Sidene 21 og 22 i 1960-utgaven kan overspringes.
- G. Stoltz: *Forelesninger i makroteori*, Norges Handelshøyskole 1973. Kap. 2, 7 og 9 kan overspringes.
- L. Johansen: Bankenes rolle i en makroøkonomisk modell. *Statsøkonomisk Tidsskrift*, desember 1956.
- Innstilling fra Den penge- og kredittpolitiske komité*, avgitt 30. desember 1963. Her leses kap. II-VI og vedlegg 2. I kap. VI kan følgende punkter overspringes: 1 h, 2 e, 3 c, 4 a, 4 b, 4 d, 4 e, 5 d, 5 e, 6 d, 7 c, 7 d, 7 e, 7 f og hele avsnitt 8.
- P. Meinich: Pengepolitiske reservekrav eller utlånsrelasjon? *Sosialøkonomen*, nr. 5 og 6, 1971.
- P. Meinich: *Utdrag av forelesninger om penger og kreditt*, Oslo 1969.
- A. Lindbeck: Den klassiske «Dichotomien». *Økonomisk Tidsskrift*, nr. 1, 1961.
- J. Tobin: Liquidity Preference as Behavior towards Risk. *The Review of Economic Studies*, februar 1958. Denne artikkelen er også trykt i følgende artikkelsamlinger: R. S. Thorn (ed.): *Monetary Theory and Policy*, New York 1966; S. A. Archer og C. A. D'Ambrosio (ed.): *The Theory of Business Finance: A Book of Readings*, New York 1967; M. G. Mueller (ed.): *Readings in Macroeconomics*, New

York 1966 og D. D. Hester og J. Tobin (ed.): *Risk Aversion and Portfolio Choice*, New York 1967.

B. Södersten: *Internasjonell økonomi*, Stockholm 1969. Her leses kap. 15, 16 (med appendiks), 17, 24, 25 og 26.

Innstilling om lov om pengevesenet og Norges Bank, avgitt 8. juni 1953 av Penge- og bankkomitéen av 1950. Her leses avsnitt II: Historisk oversikt vedkommende pengevesenet i Norge og Norges Bank.

Innstilling om I. Lov om sparebanker og II. Lov om forretningsbanker, avgitt 19. desember 1958 av Penge- og bankkomitéen av 1950. Her leses første del, II: Landets Kredittinstitusjoner.

De ovenfor nevnte utdrag av innstillingene fra Penge- og bankkomitéen av 1950 kan også leses i *Pengeordninger og pengepolitikk*, Norges Handelshøyskole, Bergen. 1962.

Det kreves et visst kjennskap til lovgivningen om penge- og kredittvesenet, særlig *Lov av 25. juni 1965 om adgang til regulering av penge- og kredittforholdene*.

Som supplerende lesning til artikkelen av J. Tobin anbefales:

J. Mossin: *Theory of Financial Markets*, Englewood Cliffs, N. J. 1973.

OFFENTLIGE FINANSER, FINANSTEORIER OG FINANSPOLITIKK

L. Johansen: *Offentlig økonomikk*, Oslo 1965 eller senere utgaver.

A. Øien: Datamaskinbaserte modeller i samfunnsplanleggingen og deres virkemåte i praksis, *Sosialøkonomen*, nr. 2, 1972.

Statsbudsjettet (St. prp. nr. 1) studeres i sammenheng med Stortingets bevilgningsreglement. Hovedvekten legges på å bli kjent med prinsippene for oppstillingen. Som hjelpemiddel benyttes G. Stoltz: *Statsbudsjett og statsregnskap*, Norges Handelshøyskole, Bergen 1962.

Hovedtrekkene av det norske skattesystem studeres gjennom *Det norske skattesystemet 1967*, Samfunnsøkonomiske studier nr. 20, Oslo 1968 (ny revidert utgave ventes utgitt i 1974), skattelovgivningen og den årlige proposisjon om skatter og avgifter til statskassen som legges fram i for-

bindelse med Statsbudsjettet. Det vises også til *Retningslinjer for skattepolitikken*, St. meld. nr. 54 (1960–61), *Innstilling fra Skattekomitéen av 1966*, *Progressiviteten i skattesystemet 1960*, Samfunnsøkonomiske studier nr. 15, Oslo 1965 og til *Aktuelle skattetall 1973*, Artikler fra Statistisk Sentralbyrå, nr. 59 eller senere utgaver.

Andre sider ved kommunene og deres økonomi enn det som knytter seg direkte til beskatningen studeres gjennom: A. Engh: *Kommunalkunnskap. Kommunal Forvaltning*, Oslo 1968. Her leses:

- I. Det kommunale selvstyre, s. 9–32.
- II. De kommunale styreorganer, s. 33.
- IV. Kommunenes økonomi, s. 120–160 (en kan legge mindre vekt på administrative detaljer).

*

Nyttige hjelpemidler i studiet av penge- og finansielle er også kapitlene om pengemessige forhold og offentlige finanser i

Økonomisk utsyn, (NOS).

Nasjonalt budsjettet.

Norges økonomi etter krigen, Samfunnsøkonomiske studier nr. 12, Oslo 1965.

Innstilling fra Formuesfordelingskomitéen, Bergen 1968.

Langtidsprogrammet 1974–1977. Stortingsmelding nr. 71 (1972–73).

INTERNASJONAL ØKONOMI

Pensum består av lesepensum og regulære forelesninger/seminarer.

FORELESNINGSPLAN

Sentrale emner vil bli gjennomgått i en forelesningssyklus over 4 semestre, med 2 uketimer pr. semester. I tillegg til dette vil det fra tid til annen bli holdt forelesninger over spesielle emner.

LESEPENSUM

UTENRIKSHANDELSTEORI

- B. Södersten: *Internationell økonomi*, del IV. (Andre deler er pensum i Teoretisk økonomi og Penge- og finansiell lære.)
- M. O. Clement, R. L. Pfister and K. J. Rothwell: *Theoretical Issues in International Economics*, Boston 1967, kap. 1-4.
- Følgende artikler fra J. Bhagwati (ed.): *International Trade. Selected readings*, London 1969. Nr. 1 (Leontief), nr. 3 (Lancaster), nr. 4 (Jones), nr. 5 (Leontief), nr. 7 (Samuelson), nr. 9 (Lipsey), nr. 10 (Stolper and Samuelson), nr. 12 (Corden) og nr. 14 (Findlay and Grubert).

VALUTA

- Reform of the International Monetary System. A Report by the Executive Directors to the Board of Governors. International Monetary Fund, Washington, D.C. 1972.*
- M. O. Clement, R. L. Pfister and K. J. Rothwell: *Op. cit.*, kap. 5-9.
- eller
- R. M. Stern: *The Balance of Payments. Theory and Economic Policy*, London 1973.

KAPITALBEVEGELSER OG UTVIKLINGSØKONOMI

- A. P. Thirlwall: *Growth and Development with Special Reference to Developing Economies*, London 1972.
- Følgende artikler fra J. H. Dunning (Ed.): *International Investment*, London 1972. Nr. 1 (Thomas), nr. 2 (Dunning), nr. 3 (Nurkse), nr. 5 (MacDougall), nr. 9 (Cooper), nr. 10 (Penrose), nr. 11 (Caves), nr. 12 (Vernon), nr. 13 (Robertson), nr. 15 (Dunning), nr. 16 (Meier), nr. 17 (Streeten) og nr. 18 (Johnson).
- H. G. Johnson: *Economic Policies towards less Developed Countries*, London 1967.
- S. Kuznets: *Modern Economic Growth. Rate, Structure and Spread*, London 1966, særlig kap. 6-9.
- Studentene må ha kjennskap til de store trekk i verdenshandelens struktur. Opplysningene finnes i GATT's årlige publikasjon *International Trade*.
- Studenter som måtte ønske nærmere økonomisk-geo-

grafiske opplysninger om varer i verdenshandelen, henvises til følgende to arbeider:

J. Humlum: *Kultur-geografisk atlas I/II*, København 1961.

O. Jonasson: *Världshandelsvarorna. Produktion, distribution, konsumtion och egenskaper*, Göteborg 1962.

Det forutsettes at studentene kjenner de viktigste internasjonale økonomiske organisasjoner, deres oppbygging, virksomhet og aktuelle problemer. Til disse regnes: The International Monetary Fund (IMF), The International Bank for Reconstruction and Development (IBRD), International Development Association (IDA), General Agreement on Tariffs and Trade (GATT). Videre forutsettes et visst kjennskap til organene for økonomisk samarbeid i Vest-Europa (OECD v.v.) og til de viktigste økonomiske unioner (EF, EFTA, COMECON). En oversikt over de viktigste organisasjoner for globalt og regionalt økonomisk samarbeid er gitt i:

H. Åkerman (red.): *Ökonomiskt samarbete över gränserna*, Stockholm 1971.

J. H. Richards: *International Economic Institutions*, London 1970.

Det henvises også til organisasjonenes årsberetninger. De europeiske organisasjoner er mer utførlig behandlet i P.E.P.: *European Unity. A Survey of the European Organisations*. London 1968.

Virkningene av de to vest-europeiske markedsdannelser er drøftet i

B. Balassa: Trade Creation and Trade Diversion in the European Common Market, *Economic Journal*, March 1967.

The Effects of EFTA on the Economies of Member States, European Free Trade Association, Geneva 1969.

I tilknytning til studiet av utviklingslandenes problem bør studentene skaffe seg opplysninger om den faktiske struktur og utvikling i disse land. Befolkningsproblemer i utviklingslandene er behandlet i flere av de nyere lærebøker i demografi.

Det kreves også at studentene kjenner hovedtrekkene i

den bistand som ytes utviklingslandene og de problemene som er knyttet til denne bistandsvirksomhet. En kortfattet oversikt finnes i *Innstilling om den videre utbygging av Norges bistand til utviklingslandene*. Fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon av 18. mars 1966, Oslo 1967, kap. B-F. For den senere utvikling henvises det til den årlige publikasjon fra Development Assistance Committee, OECD: *Development Assistance. Efforts and Policies*, Paris.

ØKONOMISKE SYSTEMER OG DERES HISTORISKE UTVIKLING

De sentrale emner vil bli gjennomgått i forelesninger.

LESEPENSUM

- D. Dillard: *Västeuropas och Förenta Staternes ekonomiska historia*, Lund 1970.
- A. Lindbeck (ed.): *Ekonomiska System*, Stockholm 1971.
- J. A. Schumpeter: *History of Economic Analysis*, New York 1955. Her leses: Del II: Side 232-243 og kap. 7, del III: Side 463-483, samt kap. 5 og 6, del IV: Kap. 2, 5, 6 og 7 samt appendix til kap. 7, del V: Kap. 2 og 5.
- Det vises dessuten til:
- E. F. Heckscher: *Merkantilismen, I/III*, Stockholm 1931. Her leses: Første avdeling: Kap. I, II og VIII; og femte avdeling: Kap. I, II og III.
- M. Friedman: *Capitalism and Freedom*, Chicago/London 1964.
- O. Lange: *On the Economic Theory of Socialism*. Finnes i O. Langes og F. M. Taylors bok av samme navn, London 1948 eller senere utgaver.
- P. M. Sweezy: *The Theory of Capitalist Development*, London 1942 eller senere utgaver.
- P. A. Baran and P. M. Sweezy: *Monopoly Capital*, New York/London 1966.
- P. A. Baran: *The Political Economy of Growth*, New York/London 1968.
- D. Horowitz (ed.): *Marx and Modern Economics*, New York 1968.

M. Dobb: *Studies in the Development of Capitalism*, London 1964 eller senere utg.

M. Dobb: *The Soviet Economic Development since 1917*, London 1966 eller senere utg.

Det anbefales at studentene i samråd med faglæreren velger et originalverk for nærmere studium, f. eks.

A. Smith: *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. London 1776 eller senere utgaver. Her leses: Book I, kap. 1-9, og Book III.

D. Ricardo: *The Principles of Political Economy and Taxation*, London 1817 eller senere utgaver. Her leses kap. I-VI.

T.R. Malthus: *A Summary View of the Principles of Population*. Trykt i: D. V. Glass (ed.): *Introduction to Malthus*, London 1953.

K. Marx: *Capital*, Moskva 1971. Her leses Chapter I og XXVI-XXXII, eller i en noe forkortet norsk utgave, *Karl Marx verker i utvalg*, Oslo 1970, bind 5: Side 25-48 og bind 6: Side 76-115.

J. Schumpeter: *Capitalism, Socialism and Democracy*, New York 1942 eller senere utgaver.

ØKONOMETRISKE METODER

Pensum i dette fag består av: I. Sentrale emner som blir gjennomgått ved regelmessige forelesninger og II. Et lesepensum.

FORELESNINGSPLAN

Hvert høstsemester: Et kurs på 2 timer om uken over prinsipper og metoder for økonometriske undersøkelser.

Hvert vårsemester: Et kurs på 1 time om uken over aktuell økonometrisk litteratur.

I tillegg til disse pensumforelesninger vil det med varierende mellomrom bli gitt andre forelesninger over spesielle emner.

LESEPENSUM

Det vises til pensum i statistikk, herunder spesielt

L. R. Klein: *An Introduction to Econometrics*, Glasgow 1968.

Dessuten vises til

A. Amundsen: *Elementer av regresjonsteorien*, Oslo 1967.

Det videre lesepensum omfatter:

A. Amundsen: *Om identifikasjon av økonometriske modeller*. Memorandum av 2. april 1973.

T. Haavelmo: *Utsnitt av økonometrisk metodeleære*, forelesningsreferat ved B. Thalberg, Oslo 1964 eller senere utgaver.

J. Johnston: *Econometric Methods*, New York 1963 eller senere utgaver, eller deler av

E. Malinvaud: *Statistical Methods of Econometrics*, Amsterdam 1966 eller senere utgaver. (Forslag til overspringelsesliste vil bli gitt i det økonometriske seminar).

Studies in Econometric Method, Cowles Commission Monograph No. 14, New York 1953 eller senere utgaver. Her leses s. 1-48 og s. 75-111.

L. Johansen: *A Multi-Sectoral Study of Economic Growth*, Amsterdam 1960.

Dessuten anbefales

A. A. Walters: *An Introduction to Econometrics*, London 1968 eller senere utgaver. Kap. 2-6 overspringes.

A. Zellner (ed.): *Readings in Economic Statistics and Econometrics*, Boston 1968.

Det kreves kjennskap til hovedinnholdet i en del utvalgte tidsskriftartikler og kortere avhandlinger. Den til enhver tid gjeldende liste over slike arbeider fastsettes av faglærerne. Inntil videre gjelder følgende liste:

1. J. Aitchison and J. Brown: *The Log Normal Distribution*, Cambridge 1957.
2. Z. Griliches: Distributed Lags: A Survey, *Econometrica*, Vol 35, no. 1 1967, pp. 16-49.
3. R. E. Quandt: On the Size Distribution of Firms, *American Economic Review*, 1966, pp. 416-432.
4. R. Stone and D. A. Rowe: The Market Demand for Durable Goods, *Econometrica*, Vol. 25, 1957, pp. 423-443.

5. J. Tinbergen: A Positive and a Normative Theory of Income Distribution, *The Review of Income and Wealth*, 1970, pp. 221-234.

BEDRIFTSØKONOMI

Pensum i dette fag består av: I. Sentrale emner som blir gjennomgått ved regelmessige forelesninger og II. Et lesepensum.

Pensum og undervisning tar i vesentlig grad sikte på å vise hvordan økonomisk teori og visse operasjonsanalytiske metoder kan brukes som hjelpemidler ved planlegging og kontroll av bedriftens drift og investering. Det forutsettes et visst kjennskap til lineær algebra og matriseregning.

FORELESNINGSPLAN

Sentrale emner vil bli gjennomgått i en forelesningssyklus over 4 semestre. I tillegg til disse pensumforelesningene vil det med varierende mellomrom bli gitt andre forelesninger over spesielle emner.

LESEPENNUM

- J. Rasmussen og K. Scherfig: *Driftsøkonomi*, Hæfte 1-5. København 1971, 1972. Kap. 5 kan leses kursorisk.
- K. J. Cohen and R. M. Cyert: *Theory of the Firm: Resource Allocation in a Market Economy*, Englewood Cliffs, N. J. 1965. Kap. 1, 2, 4, 5, 9 og 14 overspringes.
- J. Mossin: *Operasjonsanalytiske emner*, Oslo 1972.
- S. Danø: *Linear Programming in Industry. Theory and Application*, Wien 1960,
eller
- W. A. Spivey: *Linear Programming, an Introduction*, London 1963.
- L. R. Klein: *An Introduction to Econometrics*, Englewood Cliffs, N. J. 1962 (kap. 5 og 6 leses kursorisk) eller
- A. A. Walters: *An Introduction to Econometrics*, London 1968 eller senere utgaver (Part I kan overspringes).

I følgende liste gis en del litteratur som studentene anbefales å benytte etter sine interesser som supplement til ovenstående pensum.

- W. J. Baumol: *Economic Theory and Operations Analysis*, Englewood Cliffs, N. J. 1961.
- G. F. Hadley and T. M. Whitin: *The Analysis of Inventory Systems*, Englewood Cliffs, N. J. 1963.
- P. Massé: *Optimal Investment Decisions*, Englewood Cliffs, N. J. 1962.
- G. Hadley: *Nonlinear and Dynamic Programming*, Reading, Mass. 1964.
- D. Quirin: *The Capital Expenditure Decision*, Homewood, Ill. 1967.
- I. Horowitz: *Decision Making and the Theory of the Firm*, New York 1970.
- H. Raiffa: *Decision Analysis. Introductory Lectures on Choices under Uncertainty*, Reading, Mass. 1968.
- G. Hadley: *Linear Programming*, Reading, Mass. 1962.
- T. H. Williams and C. H. Griffin (eds.): *Management Information. A Quantitative Accent*, Homewood, Ill. 1967.
- G. P. E. Clarkson: *Managerial Economics*, Penguin Modern Economics Readings, 1967.
- B. V. Carsberg and H. C. Edey (eds.): *Modern Financial Management*, Penguin Modern Management Readings, 1969.

RETTSLÆRE

FORELESNINGSPLAN

Det vil etter behov bli holdt forelesninger og/eller seminarer i faget; minst 2 timer i uken over to semestre.

LESEPENSUM

INNFØRING I JURIDISK TENKEMÅTE OG SYSTEMATIKK

T. Eckhoff og K. S. Selmer: *Rettssystemet, Knophs oversikt over Norges rett*, 5. utgave, 1969, s. 1-58.

STATS- OG FORVALTNINGSRETT

- T. Opsahl: Forfatningsretten, *Knophs oversikt*, s. 59–110.
- T. Eckhoff: Utviklingslinjer i norsk statsstyre og forfatningsrett. *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, 1964, s. 171 fig. *Rettferdighet og rettssikkerhet*, Oslo 1966, s. 192–252.
- T. Eckhoff: Delegasjon av avgjørelsesmyndighet i forvaltningen, *Nordisk Administrativt Tidsskrift*, 1961, s. 472 fig. *Rettferdighet og rettssikkerhet*, Oslo 1966, s. 313–356.
- T. Eckhoff: Legalitetsprinsippet, *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, 1963, s. 225 fig. *Rettferdighet og rettssikkerhet*, Oslo 1966, s. 253–312.
- T. Eckhoff: Domstolskontroll med forvaltningen i Norge, *Jussens Venner*, serie Æ nr. 1 (1964). *Rettferdighet og rettssikkerhet*, Oslo 1966, s. 357–383.
- T. Eckhoff: Effektivitet og rettssikkerhet i den offentlige forvaltning, *Nordisk Administrativt Tidsskrift*, 1958, s. 15 fig. *Rettferdighet og rettssikkerhet*, Oslo 1966, s. 384–397.
- A. Frihagen: *Forvaltningsrett*, Del. 2, annen reviderte utgave, Bergen 1971. *Offentlighetsloven*. En kort orientering utarbeidet i juni 1971 av Justisdepartementet.

FORMUERETT

- T. Sandvik: Avtaleretten, *Knophs oversikt*, s. 231–260.
- E. Selvig: Obligasjonsretten, *Knophs oversikt*, s. 323–429.
- K. S. Selmer: Panteretten, *Knophs oversikt*, s. 430–453.
- K. S. Selmer: Erstatningsretten, *Knophs oversikt*, s. 478–507.
- H. F. Mathinussen: Sammenslutningenes rett, *Knophs oversikt*, s. 559–587.
- M. Aarbakke: Skatteretten, *Knophs oversikt*, s. 648–667.
- G. Aasland: Tvangsfullbyrdelse og konkurs, *Knophs oversikt*, s. 704–709.

MAKROØKONOMISK PLANLEGGING

Faget bygger i sterk grad på den teoretiske økonomi; også deler av penge- og finanslæren er av stor betydning for faget makroøkonomisk planlegging. Fra pensumlistene i de to nevnte fag vises det spesielt til:

R. Frisch: *Preface to the Oslo Channel Model*, Memorandum av 20. oktober 1961.

L. Johansen: *Offentlig Økonomikk*, Oslo 1965 eller senere utgaver.

Innarbeidelsen av analyseteknikk er en viktig side ved faget. Blant annet kommer elementer av den lineære algebra og matriseregning til anvendelse. Videre kreves et visst kjennskap til økonometriske metoder. Det vises til

L. R. Klein: *An Introduction to Econometrics*, Englewood Cliffs, N. J. 1962, eller

A. A. Walters: *An Introduction to Econometrics*, London 1968 eller senere utgaver. (Part I kan overspringes.)

Pensum er for øvrig:

J. Tinbergen: *On the Theory of Economic Policy*, Amsterdam 1952.

R. Dorfman, P. A. Samuelson and R. M. Solow: *Linear Programming and Economic Analysis*, London 1958. Kap. 1-7 og 9-10. En kan legge mindre vekt på kap. 5, og behandlingen av diettproblemet og internasjonal handel betraktes bare som illustrerende eksempler. I kap. 10 leses avsnitt 10-7 og det etterfølgende bare kursorisk. (Ikke alle finner forklaringen av grunnelementene i teorien for lineær programmering i den her nevnte bok like god. Som alternativ eller supplerende lesning på dette punkt vises til S. Danø: *Linear Programming in Industry. Theory and Application*, Wien 1960, eller W. A. Spivey: *Linear Programming. An Introduction*, London 1963.)

I tilknytning til studiet av lineær programmering anbefales det at man leser L. Johansen: Det duale problem ved lineær programmering, *Observator* nr. 1, 1964 og L. Johansen: Regionaløkonomiske problemer belyst ved lineær programmeringsteori, *Sosialøkonomen* nr. 2, 1965.

Videre er følgende artikler og memoranda av L. Johansen pensum:

Hvem beslutter i dag - og om 20 år? i boken *Norge 1987*, Oslo 1968.

Planlegging og spill, i boken *Økonomi og politikk*, Oslo 1971.

Prinsipielle betraktninger om prognoser og langtidsplanlegging,
Memorandum av 12. mai 1970.

Prognoser i samfunnsmessig sammenheng. Memorandum av
6. september 1971.

Pensum når det gjelder planleggingsmetoder i Norge er:
Economics of Planning, No. 1-2, 1968, Norwegian Issue,
eller spesiell utgave under tittelen *Economic Planning in
Norway; Methods and Models*, Oslo 1970. Her leses de fire
første artiklene (av Bjerve, Bjerkholt, Holte og Johansen).

For øvrig studeres hovedtrekkene i den økonomiske poli-
tikk og utviklingen i Norge etter krigen ved *Norges økonomi
etter krigen*, Samfunnsøkonomiske studier nr. 12, Oslo 1965,
og løpende nasjonalbudsjetter og langtidsprogram.

Det vises også til

P. Sevaldson: En produksjons-konsum-kryssløpsmodell
for økonomisk planlegging i Norge, *Statsøkonomisk Tids-
skrift*, hefte 2, 1962.

P. J. Bjerve: Teknisk revolusjon i økonomisk analyse og
politikk? *Statsøkonomisk Tidsskrift*, hefte 1, 1966.

O. Bjerkholt og S. Longva: Basic Framework of an Input-
Output Planning Model, with a Commodity-Sector
Approach, *Sosialøkonomen* nr. 6, 1971.

A. Øien: Datamaskinbaserte modeller i samfunnsøkonomien
og deres virkemåte i praksis, *Sosialøkonomen* nr. 2, 1972.

For oversikt over planleggingsmetoder som benyttes i
forskjellige vest- og østeuropeiske land, vises til forskjellige
FN-publikasjoner, spesielt følgende: *Economic Planning in
Europe*, Part 2 of *Economic Survey of Europe in 1962*,
ECE, Genève 1965. *Macro-Economic Models for Planning and
Policy-Making*, ECE, Genève 1967. (Her er Construction
and Application of Macro-Economic Models; A Background
Paper, av Sevaldson og Trzeciakowski, særlig viktig.)
Long-Term Planning, ECE, New York 1971. *Multilevel Plan-
ning and Decision-Making*, New York 1970. En kortfattet
oversikt for enkelte land finnes i kapittel 3 i C. J. Åberg:
Plan och Prognos, Stockholm 1971 (SOU 1971:70).

Det gjøres også oppmerksom på de kortfattede oversikter

under stikkordet «Planning, Economic» i *International Encyclopedia of the Social Sciences*.

I listen nedenfor er vist til en del mer spesiell eller videregående litteratur som studentene anbefales å benytte etter sine interesser som supplement til det ovenstående pensum.

J. G. Abert: *Economic Policy and Planning in the Netherlands 1950-65*, New Haven 1969.

P. J. Bjerve: *Planning in Norway*, Amsterdam 1959. Det vises særlig til kap. I, II, III, VIII og X.

K. Eide: *Planlegging og organisasjon*, Oslo 1973.

H. Bojer: *Notat om sammenhengen mellom Richard Stone's lineære utgiftsfunksjoner og Ragnar Frisch's «Complete Scheme for Computing all Direct and Cross Elasticities in a Model with many Sectors»*. Memorandum av 13. september 1966.

G. Caire: *La Planification*. Editions Cujas, Paris 1967. Del 1 (s. 1-188) gir interessant oversikts- og bakgrunnsstoff. De senere deler er noe mer tekniske, og dette stoff dekkes bedre andre steder.

R. W. Campbell: *Soviet Economic Power*. Cambridge, Mass. 1960 eller senere utgaver.

H. B. Chenery and P. G. Clark: *Interindustry Economics*, London 1959.

R. A. Dahl og C. E. Lindblom: *Politics, Economics and Welfare*, New York, London 1963. Denne boken behandler mange politiske, administrative og sosiologiske problemer av betydning for den økonomiske planlegging.

M. Ellman: *Soviet Planning today*, Cambridge 1971.

G. M. Heal: *The Theory of Economic Planning*, Amsterdam 1973.

T. Hersoug: *Behandling av eksport og import i norske og utenlandske planleggings- og prognosemodeller*. Memorandum av 1. februar 1971.

B. G. Hickman (ed.): *Quantitative Planning of Economic Policy*. The Brookings Institution, Washington 1965. Dette er en samling artikler, dels om metodeproblemer, dels om faktiske planleggingsmetoder i forskjellige land.

- L. Johansen: *A Multi-Sectorial Study of Economic Growth*, Amsterdam 1960.
- L. Johansen: Prissystemets rolle i de østeuropeiske land, *Statsøkonomisk Tidsskrift*, Hefte 2, 1966.
- L. V. Kantorovich: *The Best Use of Economic Resources*, London 1965 (oversettelse fra russisk).
- J. Kornai: *Mathematical Planning of Structural Decisions*, Amsterdam 1967 (fra ungarsk).
- J. Kornai: Multi-Level Programming, *European Economic Review*, No. 1, 1969.
- J. Kornai: A General Descriptive Model of Planning Processes, *Economics of Planning*, No. 1-2, 1970.
- V. Lutz: *Central Planning for the Market Economy*, London 1969. Boken gir en kritisk behandling av det franske planleggingssystem.
- E. Malinvaud: Decentralized Procedures for Planning, i *Activity Analysis in the Theory of Growth and Planning*, London 1967. (Også andre artikler i denne boken er av interesse.)
- J. E. Meade: *The Theory of Indicative Planning*, Manchester 1970.
- Multi-Level Planning: Case Studies in Mexico*, (edited by L. M. Goreux and A. S. Manne), Amsterdam 1973. Det vises særlig til Manne's og Kornai's bidrag i boken.
- M. Kaser and R. Portes (ed.): *Planning and Market Relations*, London 1971. Her anbefales spesielt A. Lindbeck's artikkel: The Efficiency of Competition and Planning.
- D. C. Hague (ed.): *Price Formation in Various Economies*, London 1967. Her anbefales spesielt J. N. Wolfe's artikkel: Planning by Forecast.
- J. Schumann: *Input-Output-Analyse*, Berlin 1968. Denne boken gir en systematisk oversikt over forskjellige varianter av kryssløpsmodeller. Hovedvekten ligger på det teoretiske og formelle, og noe på det beregningsmessige.
- H. Theil: *Economic Forecasts and Policy*, 2. edition Amsterdam 1961. Her vises særlig til kapitlene VII og VIII som behandler makroøkonomisk planlegging under usikkerhet. En enklere og mer kortfattet framstilling av Theils hovedsynspunkter er gitt i en artikkel i den ovenfor nevnte bok, redigert av B. G. Hickman.

En videregående analyse med flere eksempler er gitt i H. Theil: *Optimal Decision Rules for Government and Industry*, Amsterdam 1964. (Kap. 5 og 7 er ikke av direkte interesse for makroøkonomisk planlegging).

J. Tinbergen: *Centralization and Decentralization in Economic Policy*, Amsterdam 1954.

J. Tinbergen og H. C. Bos: *Mathematical Models of Economic Growth*, London 1962.

Ø. Østerud: *Samfunnsplanlegging og politisk system*, Oslo 1972.

C. J. Åberg: *Plan och Prognos. En Studie i de Svenska Långtidsutredningarnas Metodik*. Stockholm 1971. (SOU 1971: 70).

Det har i de siste par årtier vært holdt en rekke internasjonale konferanser om kryssløpsanalyse. Fra disse foreligger en serie bøker som inneholder mange arbeider om bruk av kryssløpsanalyse, bl. a. for planleggingsformål. Den sist utkomne er *Input-Output Techniques* (ed. by A. Brody and A. P. Carter), Amsterdam 1972. (Denne inneholder bl. a. en artikkel av P. Schreiner om bruk av MSG-modellen).

Et større forskningsprosjekt av betydelig interesse er beskrevet i en serie publikasjoner under fellestittel *A Programme for Growth* fra The Department of Applied Economics, University of Cambridge. Prosjektet, som ledes av professor R. Stone, behandler vekstmulighetene i den engelske økonomi. Den beste oversikt er gitt i publikasjon nr. 5: *The Model in its Environment*, 1964.

HJELPEMIDLER VED EKSAMEN

Ved alle de skriftlige deler av Sosialøkonomisk embetseksamen er følgende hjelpemidler tillatt:

1. Rettskrivningsordlister.
2. Logaritmetabeller og slike numeriske tabeller som er tillatte ved examen artium på reallinjen.
3. Regnestav.
4. Bjørn Thalberg: *Matematiske hjelpemidler*. Oslo 1962 eller senere utgaver.

Ved det økonomiske avsnitt av I. avdelings eksamen og

ved II. avdelings eksamen er dessuten følgende hjelpemidler tillatt:

5. *Norges Lover* (Lovsamling utgitt av Det juridiske fakultet).
6. Lovsamlinger for de enkelte år utgitt av Stortinget, for årene mellom den utgave av Norges Lover som kandidaten benytter, og eksamen.
7. *Statistisk årbok*, en av de siste utgaver.
8. *Historisk Statistikk 1968*. Oslo 1969.
9. *Nasjonalregnskap 1865–1960*, Oslo 1965.

Ved det statistiske avsnitt er tillatt de hjelpemidler som er nevnt under punktene 1–4 samt 7. Dertil kommer:

10. Herdis Thorén Amundsen: *Statistisk metodelære*. Oslo 1972.

Herdis Thorén Amundsen: *Statistisk metodelære II*. Kompendium, Oslo 1973.

Herdis Thorén Amundsen: *Innføring i teoretisk statistikk, hefte III*. Oslo 1964 eller senere utgaver.

11. D. V. Lindley og J. C. P. Miller: *Cambridge elementary statistical tables*. Cambridge 1953 eller senere utgaver.

Ved enhver eksamen kan eksamenskommissjonen bestemme om ytterligere hjelpemidler skal tillates. Studentene må derfor være forberedt på at det ved enkelte oppgaver kan bli utlevert til dem andre hjelpemidler til bruk under eksamensbesvarelsen. Slike hjelpemidler må kandidaten ikke forsyne med kommentarer, merker, notater eller henvisninger.

Av de hjelpemidler som er nevnt under punktene 4 og 8–11, vil det bli skaffet til veie rene eksemplarer som utdeles til kandidatene ved eksamen. Disse hjelpemidler må leveres tilbake etter eksamen og må ikke forsynes med kommentarer, notater, merker eller henvisninger.

Alle de hjelpemidler som kandidaten selv vil medbringe, skal før eksamen innleveres til kontroll på en bestemt tid som blir kunngjort. Vil en kandidat senere innlevere hjelpemidler, må han ha særskilt tillatelse som bare vil bli gitt når vektige grunner taler for det.

Om henvisninger i de under pkt. 5–6 nevnte hjelpemidler gjelder følgende:

Tillatt er henvisninger til andre ved eksamen tillatte hjelpemidler og til nyere lover (traktater, resolusjoner osv.) som opphever eller endrer en bestemmelse oppført i et tillatt hjelpemiddel. Henvisningen kan innledes med ord som se, jfr., cfr., sammenlikn (sml.), opphevet (opph.), endret, og skal ellers bare inneholde lovens tittel eller dato (eventuelt nummer) og den paragraf eller underavdeling av paragraf det gjelder; alminnelig brukte lovforkortelser (grl., o.l.) kan brukes. En henvisning kan altså f. eks. lyde «se FAL paragraf 34», «opphevet ved 1. 6/6 1947 nr. 11»; men en ny lovtekst kan ikke skrives av og føyes inn.

Alle henvisninger skal være lett leselige. Alminnelige understrekinger er tillatt, men ikke bruk av prikkete streker, bølgestreker eller særlige tegn av noen art (systematisk bruk av ulike farger o.l.).

Det er ikke tillatt å innarbeide henvisninger med sikte på å disponere stoffet for eksamensoppgaver.

Henvisninger til domssamlinger er ikke tillatt.

Tilføyelser i registrene er ikke tillatt.

De under nr. 1–3 nevnte hjelpemidler skal være uten tilføyelser, notater, merker eller henvisninger.

Ved eksamen skal alle oppgaver være skrevet med blekk eller blå kulepenn.

EMBETSEKSAMEN I SOSIOLOGI

Reglement

Fastsatt av Kirke- og Undervisningsdept. 2. oktober 1970 med endringer t.o.m. 22. januar 1974

§ 1.

Innledning

Embetseksamen i sosiologi består av to avdelinger.

§ 2.

Første avdeling

Første avdeling består av mellomfagseksamen i sosiologi og eksamen i et grunnfag, mellomfag eller støttefag valgt blant fageksamener fastsatt av departementet etter innstilling fra Det akademiske kollegium. Oppgave over valgfagene inntas i studieplanen.

Eksamen avlegges etter det reglement vedkommende fageksamen hører under.

Mellomfagseksamen i sosiologi må være bestått med ikke dårligere karakter enn 2.7.

§ 3.

Andre avdeling

Andre avdelings eksamen består av to skriftlige oppgaver og to muntlige prøver i sosiologi og en vitenskapelig sosiologisk undersøkelse (hovedoppgave) i et selvvalgt emne.

Det er adgang til å innlevere som hovedoppgave flere enkeltarbeider dersom disse tilsammen etter sitt innhold utgjør et hele. Som hovedoppgave kan også godtas delarbeid i en gruppeundersøkelse dersom det representerer en innsats hvor art og omfang lar seg identifisere av sensurkomiteen i den utstrekning som er nødvendig for bedømmelsen. Komiteen bør når det er nødvendig innhente erklæringer fra de øvrige forfattere og i tvilstilfelle avgi

særskilt innstilling om hvorvidt arbeidet kan antas til bedømmelse etter bestemmelsene i denne paragraf.

Ingen student har adgang til å framstille seg til noen del av denne eksamen mer enn tre ganger. Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha avlagt første avdelings eksamener.

§ 4.

Praksis

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet fastsette at det skal kreves praksis. Nærmere opplysninger inntas i studieplanen.

§ 5.

Karaktergivning

Ved andre avdelings eksamen gis karakteren: Bestått/Ikke bestått.

Karakteren bestått svarer til tallkarakteren 3.00 eller bedre ved samfunnsvitenskapelig embetseksamen.

§ 6.

Eksamensvitnemål

På eksamensvitnemålet angis hovedoppgavens tittel, hvilket valgt grunnfag, mellomfag eller støttefag kandidaten har avlagt eksamen i og ved hvilken institusjon. Det gis en kort beskrivelse av spesialområdet, det felles stoff alle studenter har lagt opp og art av praksis.

§ 7.

Fritak for eksamen eller prøve

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet fritak for eksamen eller prøve.

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon.
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Kollegiets avgjørelse kan påklages til departementet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 8.

Dispensasjon

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet i særlige tilfelle dispensere fra bestemmelsen i § 2 tredje ledd, § 3 tredje ledd første punktum og § 4.

Kollegiets avgjørelse kan påklages til departementet.

§ 9.

Ikrafttreden

Dette reglement tar til å gjelde 2. oktober 1970.

MÅLSETTING

Cand. sociol-studiet har til formål å kvalifisere studenter til å arbeide med sosiologiske problemstillinger av teoretisk og praktisk art på et faglig forsvarlig nivå. Det skal gi studentene en allsidig innføring i ulike sosiologiske tilnæringsmåter, emner og teorier, kvalifisere til å utføre vitenskapelig utrednings- og forskningsarbeid og gi studentene mulighet for å få innsikt og trening i anvendelse av sosiologisk kunnskap i praktiske sosiale problemstillinger og arbeidsoppgaver.

Studiet tilbyr ulike spesialiseringsmuligheter og gir høve til å kvalifisere seg til ulike typer forsknings-, utrednings- og planleggingsarbeid, og til ulike former for anvendt sosiologisk arbeid.

De sosiologiske problemstillinger den ferdige kandidat vil stå over for i sitt arbeid som sosiolog vil være meget varierte, og de sosiale situasjoner han vil befinne seg i vil til dels være problem- og konfliktfylte. Dette betyr at sosiologer vil ha forholdsvis liten nytte av utenat lært kunnskap, og at han ikke alltid vil kunne se sin egen virksomhet som nøytral og uproblematisk i de til dels motsetningsfylte sosiale systemer han vil arbeide i. I mange situasjoner vil det kreves en selvstendig vurderingsevne hos sosiologer og en evne til å kunne kombinere relevante synspunkter og kunnskaper til belysning av de ofte nye og spesifikke problemer og arbeidsoppgaver sosiologer får å gjøre med. Cand. sociol-studiet tar sikte på å gi studentene kvalifikasjoner for slikt arbeid.

Cand. sociol-studiet er lagt opp som et tre-årig hovedfagsstudium, hvor det inngår et ett-årig undervisningstilbud i fellesstoffet i studiet, et halvt års praksis, og 1 ½ års spesialisering og arbeid med hovedoppgave. Selv om 3 år kan regnes som en normal studietid, må en regne med at kandidater med bestemte spesialiserings- og praksis-interesser kan komme til å bruke studietid som fraviker fra den normale.

Cand. sociol-studiet bygger på sosiologi mellomfag, som må være bestått med karakter 2,7 eller bedre, og ett sidefag til sosiologien. (Studieplan for sosiologi mellomfag se side 70). Med sidefag menes da et grunnfag, mellomfag eller støttefag i annet vitenskapelig fag som gir kunnskap om og innsikt i samfunnsforhold. Sidefaget kan velges blant følgende fag:

Samfunnsvitenskapelige fag

Geografi

Historie

Idéhistorie

Lingvistikk

Religionsvitenskap

Sammenliknende språkvitenskap

Folkeminnevitenskap

Folkelivsgransking

Arkeologi

Kriminologi

Rettsvitenskap

Filosofi

Sosialmedisin

Statistikk/matematikk

Etter nærmere søknad kan også andre fag tas som sidefag når de kan sies å støtte opp under kandidatens spesialisering i hovedfaget.

UNDERVISNING I FELLESSTOFFET

A. *Ulike sosiologiske tilnæringsmåter, emner og teorier:*
Dels behandles metodologiske og teoretiske problemstillinger hos sosiologiens klassikere, og dels gis en innføring i nyere metodologiske og teoretiske problemstillinger på ulike felter i sosiologien.

B. *Statistiske metoder*: Det gis et kurs i bruk av statistiske metoder i sosiologi. Det behandler undersøkelses-opplegg, datainnsamling, og data-analyse.

PRAKSIS

Praksis tar sikte på å gi kandidaten sosial erfaring og evne til å sette slike erfaringer inn i et sosiologisk perspektiv. Praksis godkjennes av et instituttoppnevnt utvalg, og skal i prinsippet tas etter avlagt grunnfagseksamen i sosiologi. Varigheten er 6 mnd. med muligheter etter søknad å fordele den på flere arbeidsplasser.

SPESIALISERING

Studentene står fritt i valg av spesialområde. Undervisningstilbudet omfatter spesialkurs på ulike felter, og kurs-opplegget vil ta hensyn til studentenes og lærernes faglige interesser. Hvert år arrangeres det imidlertid ett eller flere kurs på de felter som er nevnt nedenfor:

1. Samfunnskunnskap. (Konkret kunnskapsstoff om det norske samfunnet).
2. Anvendt sosiologisk arbeid (aksjons- og mål-forskning, klient-, miljøarbeid).
3. Samfunnsplanlegging, by- og regionforskning.
4. Sosiale forhold og sosialpolitikk (sosiale problemer, minoritets- og avviksproblematikk og sosialpolitiske temaer).
5. Økonomi, makt, lagdeling, konflikt.
6. Smågrupper, kommunikasjon, sosialpsykologi.
7. Familie og sosialisering.
8. Kultursosiologiske emner og massekommunikasjon.
9. Organisasjonssosiologi.
10. Utviklingssosiologi og sosial endring.
11. Datainnsamling og data-analyse.
12. Formalisering i sosiologi og matematiske modeller.
13. Grunnlagssosiologiske og metodologiske emner.

Kursene kan dels være generelle orienterende kurs om større deler av disse feltene, eller spesialiserte om mer av-

grensede temaer. Kurser innen ulike delområder arrangeres så hyppig at det innen normal studie-tid for spesialiseringen gis dekkende undervisning for ulike spesialiseringsretninger. Foruten kurs på de ovennevnte felter, gis også kurs eller seminarer om emner som ikke uten videre faller inn under disse felter.

HOVEDOPPGAVE

Hovedoppgaven består i et vitenskapelig arbeid som skal gi kandidaten trening i å anvende sosiologisk teori og metode på et sosiologisk problemområde. Oppgaven kan knytte seg til en arbeidsoppgave av praktisk-sosiologisk art og redegjøre for den.

Studentene vil i sitt arbeid med hovedoppgaven få faglig veiledning ved Instituttet for sosiologi.

PENSUM OG EKSAMEN

Pensum skal omfatte et fellesstoff i de emner som tas opp i undervisningen i fellesstoffet, og i tillegg et spesialpensum i et spesialområde av sosiologien. Emne- og litteraturlister for fellesstoffet og for de forskjellige spesialkursene vil fås på Instituttet for sosiologi.

Cand. sociol-studiet har en forholdsvis omfattende avsluttende eksamen – nærmere omtalt nedenfor – og har forøvrig ingen spesielle obligatoriske kurs- eller deleksamener.

Hovedoppgaven og pensumliste skal fremlegges i begynnelsen av det semester studenten akter å avlegge cand.-sociol-eksamen. Fristen for innlevering av hovedoppgaven blir kunngjort i forelesningskatalogen.

Eksamens holdes hvert semester og består av to skriftlige og to muntlige prøver. En av de muntlige prøvene består av en kritisk diskusjon av kandidatens hovedoppgave og det spesialfelt den knytter seg til. Den andre muntlige prøven og de to skriftlige dekker alle felter i kandidatens pensum. Om kandidatens besvarelser finnes faglig forsvarlige, gis karakteren «bestått» uten nærmere gradering. Strykgrensen tilsvarende 3,0 på karakterskalaen 1,0–4,0, slik at dårligere prestasjoner enn 3,0 blir bedømt til «ikke bestått».

MAGISTERGRADEN

Reglement

magister artium-graden

ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo

(Jfr. lov av 23. september 1921 om magistergrad ved Universitetet og lov av 23. februar 1951 om magistergrad ved Universitetet i Bergen.)

Fastsatt ved kongelig resolusjon 10. februar 1967 med endringer 4. februar 1971.

§ 1.

Grad som magister artium kan oppnås på grunnlag av en vitenskapelig prøve i hovedfag under Det juridiske, Det historisk-filosofiske og Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Hvilke fag som kan være hovedfag ved magistergradsprøven, fastsettes av departementet etter forslag fra vedkommende universitet. Ingen kan forlange å ta magistergraden i fag som ikke henhører under noen ved vedkommende universitet ansatt professors eller dosents fagkrets.

§ 2.

Den som ønsker å ta magistergraden, sender melding om det til vedkommende fakultet med opplysning om sine studier. Ved melding til eksamen betales samme avgift som foreskrevet for embetseksamener.

§ 3.

Vedkommende fakultet skal gi forskrifter om hvilket kunnskapsmål som er nødvendig innenfor ethvert hovedfag.

For støttefagenes vedkommende må fakultetet enten i hvert enkelt tilfelle, etter innstilling fra faglæreren, godkjenne fagenes omfang og fagkombinasjonen, eller gi generelle

regler for hvilke fag som kan godkjennes til hvert enkelt hovedfag samt for hvilket kunnskapsmål som kreves. Uten hensyn til slike generelle regler kan fakultetet dog etter søknad gi samtykke til å nytte andre støttefag enn de der angitte.

Studenten må på forhånd ha bestått de forberedende prøver ved Universitetet i den utstrekning som er foreskrevet for den til hans hovedfag nærmest svarende embetseksamen. Departementet kan etter forslag fra Universitetet gjøre vedtak om hel eller delvis fritaking for forberedende prøve i latin for visse fag.

§ 4.

Innenfor sitt hovedfag skal studenten legge fram en vitenskapelig undersøkelse over et selvvalgt emne. Magistergradsprøven omfatter dessuten skriftlig og muntlig prøve i hovedfaget og i de to støttefag.

Fakultetsrådet kan etter forslag fra fagseksjon/institutt-råd, fastsette at det i det enkelte fag skal kreves avlagt grunnfags- og/eller mellomfagseksamen i hovedfaget og om det skal kreves laud.

§ 5.

Prøven i støttefagene avlegges før eller sammen med prøven i hovedfaget, enten i begge støttefag samtidig eller i ett fag om gangen. I hvert fag omfatter prøven 2 skriftlige eksamensdager og en muntlig eksaminasjon. Avlegges prøvene i hovedfaget og støttefagene samtidig, skal antallet skriftlige eksamensdager i de 3 fagene begrenses til 4.

Når det oppnevnes en særskilt komité for et støttefag, bør faglæreren i hovedfaget oppnevnes som medlem av komitéen; hvis eksamen i ett eller begge støttefag tas samtidig med hovedfaget, oppnevnes en samlet komité.

I fag som kan tas som grunnfag eller mellomfag ved embetseksamen, avlegges vanlig grunnfags- eller mellomfags-eksamen istedenfor støttefagsprøven. Vedkommende fakultet kan dog gi dispensasjon fra denne bestemmelse og tillate arrangert særlig støttefagsprøve også i slike fag, dersom studentens studiemål og vitenskapelige interesser gjør det ønskelig. I særlige tilfelle kan fakultetet også godkjenne

som støttefag andre eksamener enn de nevnte. Dersom studenten ønsker å anvende som støttefag et fag hvor fakultetet ikke finner eksamen eller pensum fullt tilstrekkelig for formålet, kan faget allikevel bli godkjent på betingelse av at studenten avlegger en tilleggsprøve i faget samtidig med hovedfagsprøven.

§ 6.

Prøven i hovedfaget avlegges etter at den vitenskapelige undersøkelse er godkjent som laudabel. Den består i 2 skriftlige og en muntlig prøve. Den muntlige prøve består i en offentlig forelesning over et oppgitt emne med en ukers frist og i eksaminasjon i hovedfagets disipliner. Vedkommende fakultet kan under særlige omstendigheter frafalle kravet om offentlig fremføring av forelesninger.

Den som har bestått en av universitetenes embetsksamener eller en dertil svarende eksamen, kan av vedkommende fakultet bli fritatt for prøvene i hovedfaget i den utstrekning dette kan sies å være dekket ved tidligere prøver.

Vitnemål om godkjente prøver ved ett av de norske universiteter har tilsvarende gyldighet ved et annet.

§ 7.

Både for hovedfaget og for støttefagene, også når de blir tatt som grunnfag eller mellomfag ved embetseksamen, er det en forutsetning for godkjenning til magistergraden at kandidatens samlede prestasjon i hvert fag er laudabel.

Når særlige grunner foreligger, kan fakultetsrådet etter søknad dispensere fra kravet om laudabel karakter.

Hvis eksamen i et støttefag ikke blir godkjent, må alle prøver i dette faget tas opp igjen. Det samme gjelder for hovedfaget, men således at noen ny vitenskapelig undersøkelse ikke kreves fremlagt.

Når alle prøver er godkjent, tildeler vedkommende fakultet magistergraden.

MAGISTERGRADSSTUDIET

Ved Universitetet i Oslo er det adgang til å avlegge magistergradsprøven i følgende fag under Det samfunnsvitenskapelige fakultet:

Etnografi
Pedagogikk
Psykologi
Samfunnsøkonomi
Sosiologi
Statsvitenskap

Magistergradsforskrifter for hvert enkelt fag med opplysninger om støttefag etc., fås ved henvendelse til de aktuelle institutter, og hos studieveilederen.

Magistergradsstudiet er mer spesialisert i sitt opplegg enn studiet til embetseksamen. Hovedfaget og avhandlingen inntar en mer dominerende plass i studiet som helhet, og avhandlingen forventes å være større og ligge på et noe høyere nivå enn for embetseksamen.

Støttefagene har til oppgave å supplere hovedfaget, gi prøven den nødvendige bredde, og gjøre den til et avrundet hele. Det ene støttefaget må støtte opp om kandidatens spesialområde innenfor hovedfaget.

Det er vanskelig å gi faste regler for støttefag, og det er derfor mulig at visse fag og fagkombinasjoner risikerer ikke å bli godkjent. For enkelte fags vedkommende er det i forskriftene tatt inn fortegnelse over hvilke fag som generelt er godkjent som støttefag. Alle andre fag som ønskes benyttet som støttefag må det imidlertid — i god tid før melding til magistergradseksamen — søkes godkjenning for. Søknadsskjema fås ved fakultetssekretariatet og instituttene. Søknaden sendes det institutt hovedfaget hører inn under. Deretter blir det behandlet av Eksamens- og undervisningsutvalget ved fakultetet. Ved melding til eksamen i forbindelse med magistergrad brukes det vanlige skjema for eksamensmelding.

Alle magistergradsstudenter bør så tidlig som mulig diskutere studieopplegg og fagkombinasjoner med faglærere ved det institutt hovedfaget hører inn under.

POPULÆRVITENSKAPELIGE BILLIGBØKER FRA UNIVERSITETSFORLAGET

FILOSOFI

Den europeiske filosofi. J. F. Bjelkes forelesninger ved Jan Dege. U-bok nr. 150.

Havemann, Robert: Dialektikk uten dogmer? Naturvitenskap og filosofi. U-bok nr. 53.

Haaland, Arild: Vekst og verdi. (De store U-bøkene.) U-bok nr. 178.

Næss, Arne: Demokratisk styreform. En presiseringsmeny.

Hva betyr egentlig demokrati — og hvor demokratisk er en styreform? U-bok nr. 93.

Næss, Arne: Filosofiens historie. Bd. 1: Fra oldtid til renessanse. U-bok nr. 6.

Næss, Arne: Filosofiens historie. Bd. 2: Fra renessanse til vår tid. U-bok nr. 7.

Næss, Arne: Hvilken verden er den virkelige? Kan filosofiske systemer vurderes mot hverandre? U-bok nr. 118.

HISTORIE

Alver, Brynjulf: Dag og merke. Eit samandrag av tradisjonen om merkedagane bygd på opplysninger som er innsamla i norske bygder. U-bok nr. 119.

Benum, Edgeir: Maksentra og opposisjon. Spaniasaken i Norge 1946 og 1947. U-bok nr. 105.

Bull, Edvard: Arbeidermiljø under det industrielle gjennombrudd. U-bok nr. 209.

Dahl, Ottar: Grunntrekk i historieundervisningens metodelære. U-bok nr. 63.

Dahl, Ottar: Norsk historieforskning i 19. og 20. århundre. U-bok nr. 146.

Grimnes, Ole Kr. (red.): Motstandskamp — strategi og marinepolitikk. (Norge og den 2. verdenskrig.) U-bok nr. 180.

Holmsen, Andreas: Norges historie. Fra de eldste tider til eneveldets innførelse i 1660. 3. oppl. U-bok nr. 1.

100 års historisk forskning. Utvalgte artikler fra Historisk Tidsskrift. U-bok nr. 113.

Jensen, Magnus: Norges historie. Under eneveldet 1660—1814. 2. oppl. U-bok nr. 2.

Jensen, Magnus: Norges historie. Unionstiden 1814—1905. 2. oppl. U-bok nr. 3.

Jensen, Magnus: Norges historie. Fra 1905 til våre dager. 3. oppl. U-bok nr. 4.

Kluge, Rolf: Hjemmefrontledelsen tar form. Kretsen dannes. (Norge og den 2. verdenskrig.) U-bok nr. 124.

Kaartvedt, Alf: Kampen mot parlamentarisme 1880—1884. Den konservative politikken

- under vetostriden. U-bok nr. 66.
- Lindhjem, Peder og Rolf Berg: **Militær motstand i Rogaland og Vestfold.** (Norge og den 2. verdenskrig.) U-bok nr. 179.
- Lomeland, Arne: **Kristelig Folkeparti blir til.** U-bok nr. 168.
- Mellom nøytrale og allierte.** (Norge og den 2. verdenskrig.) U-bok nr. 91.
- Munch, P.A.: **Norrøne gude- og heltesagn.** Revidert utgave ved Anne Holtmark. U-bok nr. 52.
- Nerbøvik, Jostein: **Antiparlamentariske straumdrag i Noreg 1905—14.** Ein studie i motvilje. U-bok nr. 92.
- 1940 — fra nøytral til okkupert.** (Norge og den 2. verdenskrig.) U-bok nr. 100.
- Olsen, Magnus: **Hvad våre stedsnavn lærer oss.** U-bok nr. 191.
- Rikssamling og kristendom.** Norske historikere i utvalg I. Ved Andreas Holmsen og Jarle Simensen. U-bok nr. 65.
- Samfunnsmaktene brytes.** Norske historikere i utvalg II.
- Ved Andreas Holmsen og Jarle Simensen. U-bok nr. 111.
- Sverre-ættens kongedømme.** Norske historikere i utvalg III. Ved Andreas Holmsen og Jarle Simensen. U-bok nr. 112.
- Norges nedgang — Senmiddelalderen.** Norske historikere i utvalg IV. Ved Andreas Holmsen og Jarle Simensen. U-bok nr. 85.
- Sars, Johan Ernst: **Udsigt over den norske historie.** Utvalgte kapitler ved Andreas Holmsen. U-bok nr. 54.
- Simonsen, Povl: **Fortidsminner nord for polarsirkelen.** 115 områder med over tusen fortidsminner er tatt med i denne boka. U-bok nr. 130.
- Soboul, Albert: **Den franske revolusjon.** Bind I: Det gamle regimes krise. U-bok nr. 98.
- Soboul, Albert: **Den franske revolusjon.** Bind II: Frihetens tyranni. U-bok nr. 108.
- Try, Hans: **Gardsskipnad og bondenæring.** Sørlandsk jordbruk på 1800-tallet. U-bok nr. 84.

JUS

- Andenæs, Tønnes (red.): **Grunnloven vår.** 1814 til 1971. Utgave for selvstudium. Ny utg. U-bok nr. 5.
- Benneche, Gerd: **Rettsikkerheten i barnevernet.** En nøktern og saklig juridisk analyse. U-bok nr. 56.
- Castberg, Frede: **Juridiske stridsspørsmål i Norges politiske historie.** 3. utv. utg. U-bok nr. 11.
- Castberg, Frede: **Retten og staten.** En innføring i rettsfilosofiens grunnproblemer. U-bok nr. 41.
- Fleischer, Carl August: **Grunnlovens grenser.** For lovregulert fastsetting av erstatning ved ekspropriasjon. U-bok nr. 117.
- Frihagen, Arvid og Alf Bruland: **Forvaltningsloven og kommunal saksbehandling.** U-bok nr. 143.
- Thune, Gro og Anders Bratholm Heleri. U-bok nr. 200.

- Alver, Brynjulv: **Draumkvedet.** Folkevise eller lærd kopidiktning. U-bok nr. 153.
- Asbjørnsen, P. Chr. og Jørgen Moe: **Norske folke- og hul-dreeventyr.** I utvalg etter originaltekster 1852 og 1870. 2. opplag. U-bok nr. 31.
- Bryhni, Anne Siri: **Bohem mot borger.** Fra Hans Jægers og Chr. Krohgs «Impressionisten». U-bok nr. 164.
- Chapman, Kenneth G.: **Å sanse det slik det er.** Hovedtrekk i Tarjei Vesaas forfatterskap. U-bok nr. 106.
- Dahl, Willy (red.): **Ordene og verden.** Ti analyser av moderne norske dikt. U-bok nr. 69.
- Dahl, Willy: **Stil og struktur.** Utviklingslinjer i norsk prosa gjennom 150 år. 2. utgave. U-bok nr. 33.
- Dahl, Willy (red.): **Tekstopplevelser.** Ni analyser av norske prosatekster. U-bok nr. 115.
- Dalen, Kari: **Om Olav Duuns «Samtid».** U-bok nr. 165.
- Den moderne roman og romanforskning i Norden.** U-bok nr. 202.
- Fløistad G. og P. F. Christensen: **Peter Wessel Zapffe — dikt og drama.** Zapffes hovedverker gjengis i utdrag med en innføring. U-bok nr. 121.
- Gundersen, Dag: **Fra Wergeland til Vogtkomiteén.** Et utvalg av hovedtrekk og detaljer fra norsk språknormering. U-bok nr. 57.
- Gundersen, Dag: **Norsk ordbok.** Bokmål og nynorsk. U-bok nr. 45.
- Gundersen, Dag m.fl.: **En bok om ord.** U-bok nr. 192.
- Hanssen, Eskil (red.): **Om norsk språkhistorie.** Artikler og utdrag av verker som står sentralt i norsk språkhistorie. U-bok nr. 114.
- Haugland, Kjell: **Striden kring sidemålsstilen.** Målrørsla som politisk pressgruppe. U-bok nr. 161.
- Hemmer, Bjørn: **Kongsemnerne — Brand — Peer Gynt.** U-bok nr. 193.
- Holter, Karin: **Meursault — en fremmed?** En analyse av hovedpersonen i «Den fremmede» av A. Camus. U-bok nr. 103.
- Hultberg, Helge: **Semantisk litteraturbetragtning.** Bidrag til debatten om metoder i litteraturvitenskapen. U-bok nr. 47.
- Inadomi, Masahiko: **Den plett-frie.** En analyse av Sigurd Hoels «Møte ved milepelen». U-bok nr. 87.
- Kittang, Atle og Asbjørn Aarseth: **Lyriske strukturer.** Innføring i diktanalyse. U-bok nr. 79.
- Lervik, Åse Hiorth: **Ibsens versekunst i «Brand».** U-bok nr. 102.
- Lervik, Åse Hiorth: **Ideal og virkelighet.** Ekteskapet som motiv hos Jonas Lie. U-bok nr. 37.
- Lervik, Åse Hiorth: **Elementær verselære.** U-bok nr. 193.

Sljetsjøe, Leif: **Dantas: Kardinalens middag.** U-bok nr. 144.

Torvik, Arne og Kari Slyngstad: **Diktanalyse.** U-bok nr. 189.

Vige, Rolf: **Knut Hamsuns «Pan».** En litterær analyse. 2. oppl. U-bok nr. 21.

Wulfsberg, Fredrik: **George Orwell.** U-bok nr. 82.

Øye, Marie Kløvstad: **Det gotiske og romanske livstema i M. A. Hansens «Løgneren».** U-bok nr. 140.

Aarnes, Asbjørn (red.): **Charles Baudelaire og den skapende fantasi.** En essaysamling. U-bok nr. 70.

Aarnes, Sigurd (red.): **Norsk litteraturkritikk.** U-bok nr. 116.

Aasen, Ivar: **Norsk grammatikk.** Etter fyrsteutgåva fra 1864. U-bok nr. 35.

MEDISIN

Alvik, Foss Hauge og Wyller: **Hva den ortopediske kirurgi kan utrette.** Ryggglidelser - Hoftelidelser - Fotlidelser - Kunstige lemmer. U-bok nr. 51.

Bjoro, Knut og Eivind Myhre: **P-pillen.** En nøktern orientering av P-pillen. U-bok nr. 86.

Brun-Gulbrandsen, Sverre og Brit Bergersen Lind: **Marihuana og hasjissj.** Holdninger og bruk. U-bok nr. 126.

Eitinger, Leo og Nils Retterstøl: **Hvordan oppstår nevrosener?** U-bok nr. 15.

Eitinger, Leo, Nils Retterstøl og Per Sundby: **Alkoholisme og narkomani i Norge.** U-bok nr. 133.

Helsestasjonen i støpeskjeen. Nye muligheter for psykisk forebyggende arbeid. Ved Birgit Bogen, Lars Solum, Olga Storvik og Hilchen

Sommerschild Sundby. U-bok 190.

Når barn må på sykehus. U-bok nr. 177.

Retterstøl, Nils: **Medikament- og stoffmisbruk.** U-bok 199.

Retterstøl, Nils: **Selv mord.** Et personlig, sosialt og samfunnsmessig problem. U-bok nr. 123.

Robertson, James: **Småbarn på sykehus.** Trues barnets psykiske helse under et sykehusopphold? U-bok nr. 61.

Sosial isolasjon i dagens samfunn. Redigert av Arne Fossum, Nils Retterstøl og Arne Sund. U-bok 211.

Strøm, Koren og Hanao: **Veileder i praktisk sosialmedisin.** 9. omarbeidede utgave 1970. U-bok nr. 67.

Wergeland, Hjalmar: **Innledning til barnepsykiatrien.** 2. utgave. U-bok nr. 36.

NATURVITENSKAP

- Abrahamsen, Jan: **Naturvern og vassdrag.** U-bok 198.
- Aksnes, Gunnar (red.): **Giftene vi gir naturen.** U-bok nr. 90.
- Berg, Magnus: **Laks og laksefiske.** U-bok nr. 20.
- Bergersen, Birger: **Liv og utvikling.** Trekk fra biologiens historie. U-bok nr. 43.
- Brinkman, August (red.): **Zoosener.** U-bok nr. 136.
- Brun, Viggo: **Alt er tall.** Matematikkens historie fra oldtid til renessanse. U-bok nr. 30.
- Fra molekyl til menneske.** Livets utvikling på jorden. U-bok nr. 39.
- Hafsten, Ulf: **Oslo-trakten gjennom 10 000 år.** Myrer og tjern forteller. U-bok nr. 17.
- Høeg, Ove Arbo: **Norges fossile flora.** Rikt illustrert. U-bok nr. 40.
- Høeg, Ove Arbo: **Vitenskapelig forfatterskap.**
- Johansen, Otto og Frithjof Funder (red.): **Naturen og det moderne menneske.** U-bok nr. 138.
- Myrberget, Svein: **Viltøkologi.** U-bok 218.
- Orienteringsevnen hos dyr.** Om dyrenes sanser — fra insekter til aper. U-bok nr. 38.
- Skage, Olav R. (red.): **Hardangervidda.** Naturvern - Kraftutbygging. U-bok nr. 159.
- Vik, Rolf (red.): **Vassdrag og samfunn.** U-bok nr. 163.
- Wasjutynski, Jeremi: **Univeraset.** 45 helsides plansjer. U-bok nr. 8.

SAMFUNNSVITENSKAP

- Anker-Ording, Aake: **Bedriftsdemokrati.** Eiendomsretten og Grunnloven. U-bok nr. 32.
- Aubert, Vilhelm: **Sosiologi.** En innføring i sosiologi. 4. opplag. U-bok nr. 77.
- Barth, Fredrik (red.): **Mennesket som samfunnsborger.** U-bok
- Bjørgum, Jorunn: **Venstre og kriseforliket.** Landbrukspolitikk og parlamentarisk spill 1934—1935. U-bok nr. 120.
- Bloch, Kristian: **Kongens råd.** Regjeringsarbeidet i Norge. U-bok nr. 16.
- Boethius, Monica: **Hjemmehusmoren — har vi råd til henne?** U-bok nr. 154.
- Brun-Gulbrandsen, Sverre og Brit Bergersen Lind: **Marihuana og hasjisj.** Holdninger og bruk. U-bok nr. 126.
- Bull, Edvard: **Arbeidermiljø under det industrielle gjennombrudd.** U-bok 209. (De store U-bøkene.)
- Bø, Bente Puntervold: **Handikappede i velferdsstaten.** U-bok nr. 157.
- Christie, Nils: **Hvis skolen ikke fantes.** U-bok nr. 184.

- er bundet av sine velgere. U-bok nr. 107.
- Dalin, Åke (red.): **Etterutdanningspolitikk**. U-bok nr. 132.
- Dalin, Åke (red.): **Samfunnsforskning og næringsliv**. U-bok nr. 131.
- Duve, Anne-Marit: **Det første leveårets psykologi**. U-bok nr. 210.
- EF-Norges vel?** Forhandlingsresultatet satt i perspektiv. Redigert av Valter Angell og Johan Jørgen Holst, Norsk Utenrikspolitisk Institutt. U-bok nr. 203.
- Du må ikke tåle . . .** Seks innlegg om kriminalreform. U-bok nr. 148.
- Eitinger, Retterstøl og Sundby: **Alkoholisme og narkomani**. U-bok nr. 133.
- Enerstvedt, Åse: **Kongen over gata**. Oslobarns lek i dag. U-bok nr. 194.
- Fremmedarbeidere i Norge**. En debattbok. Redigert av Jørgen Karlsen og Åke Dalin. U-bok 212.
- Friedan, Betty: **Myten om kvinnen**. Kan kvinnen bare realisere seg selv gjennom utfoldelse innen familien? 3. oppl. U-bok nr. 60.
- Galtung, Johan: **EF — en supermakt i verdenssamfunnet**. U-bok nr. 207.
- Gogstad, A. Chr.: **Tilbake til samfunnet**. De handikappedes problemer — og samfunnets hjelp. U-bok nr. 109.
- Grahl-Madsen, Atle: **Kumulasjon**. Teknikk og taktikk. U-bok nr. 183.
- Grimnes, Ole Kristian: **Motstandskamp, strategi og marinepolitikk**. U-bok nr. 180.
- Gundersen, Fr. Fr.: **EEC-Håndboken**. Del 1. Romatraktens virkefelt. U-bok nr. 185. Del 2: Rettslig og økonomisk system. U-bok nr. 186.
- Hauge, Ragnar: **Gjengkriminalitet og ungdomskulturer**. Teorier og hypoteser som er fremsatt som forklaring på gjengkriminalitet. U-bok nr. 89.
- Hauge, Ragnar: **Kriminalitet som ungdomsfenomen**. Hvorfor er lovovertrædelse et fenomen som i særlig grad preger ungdomsperioden? U-bok nr. 122.
- Hem, Lars: **Forsøksgymnaset — en studie om forandring**. U-bok nr. 156.
- Heradstveit, Daniel: **Brennpunkt Midt-Austen**. U-bok nr. 169.
- Hjellum, Torstein (red.): **Vestlandsplanen**. Innstillingen stillet under debatt. U-bok nr. 135.
- Hofset, Arnold: **Evnerike barn i skolen**. U-bok nr. 129.
- Holter, Harriet: **Kvinnens liv og arbeid**. U-bok 214. (De store U-bøkene.)
- Johnsen, Yngvar: **Industri og samfunn**. Samfunnsmessige hensyn ved utvidelse og flytting av industri. U-bok 195.
- Kan røykevaner endres?** Revidert utgave av den såkalte «Røykerapporten». U-bok nr. 95.
- Kirken og de funksjonshemmede**. Gir verdifulle tanker og idéer til interesserte i diakoni, menighetsarbeid og sosialt arbeid. U-bok nr. 110.
- Kjellberg, Francesco: **Kommunalpolitikk**. U-bok nr. 139.
- Kvale, Steinar: **En eksaminasjon av universitetseksamenen**. En kritisk analyse av eksamenssystemet med særlig henblikk på dets maktfunksjon. U-bok nr. 128.
- Lysgaard, Sverre: **Arbeiderkollektivet**. En studie i de underordnede sosiologi. U-bok nr. 59.
- Løsgjengeromsorgen — en utfordring**. Et nyansert bilde av løsgjengeren. U-bok nr. 101.

- Mead, Margaret: **Broen over generasjonskløften.** U-bok nr. 174.
- Menneske og miljø i Nord-Norge.** Sosiale aspekter ved folkeflytting. U-bok nr. 162.
- Mennesket i den sosiale planlegging.** Hvorledes bør morgendagens samfunn planlegges for å ta hensyn til hele befolkningen? U-bok nr. 94.
- Mosby, Håkon: **Quo vadis Universitas?** U-bok nr. 171.
- Nordland, Eva: **En dynamisk lærerutdanning.** U-bok nr. 188.
- Nordland, Eva: **Sammenheng mellom sosial atferd og oppdragelse.** Med en studie av foreldreholdningen som særskilt faktor. U-bok nr. 80.
- Nordland, Eva: **Det store nederlaget.** Barn med atferdsproblemer i velferdssamfunnet. U-bok nr. 167.
- Næss, Arne: **Gandhi og atomalderen.** Kan vi lære noe av Gandhi, også på det internasjonale felt? U-bok nr. 9.
- Når barn må på sykehus.** U-bok nr. 177.
- Persson, Sven og Hans Østvold: **Gymnasskole for alle.** U-bok nr. 181.
- Psykisk utviklingshemmede — en omsorg i bevegelse.** Red. av Sosialdepartementet. U-bok nr. 151.
- Ramsøy, Odd (red.): **På livet . . .** Fra filleproletariatet i Oslo. U-bok nr. 173.
- Retterstøl, Nils: **Medikament- og stoffmisbruk.** U-bok nr. 199.
- Retterstøl, Nils: **Selv mord.** Et personlig, sosialt og samfunnsmessig problem. U-bok nr. 123.
- Rettigheter for funksjonshemmede.** En sosialhåndbok. U-bok nr. 147.
- Robertson, James: **Småbarn på sykehus.** U-bok nr. 61.
- Rommetveit, Ragnar: **Ego i moderne psykologi.** Studie av ego-problematikkens kompliserte område. 3. utg. U-bok nr. 22.
- Skard, Torild: **Hva skjer med grunnskolen?** U-bok nr. 155.
- Skirbekk, Sigurd: **Kulturforståelse og samfunnsutvikling.** U-bok nr. 197.
- Skullerud, Aage: **Bondeopposisjonen og religionsfriheten i 1840-årene.** U-bok nr. 166.
- Sosial trygghet i Norge.** Vår sosiallovgivning og de sosiale tiltak. Redigert av Sosialdepartementet. 2. utg. U-bok nr. 64.
- Sosialpolitikken og samfunnsforskningen.** Hva kan gjøres for at forskningsresultater hurtigere gir seg utslag i praktisk oppfølging? U-bok nr. 145.
- Strøm, Koren og Hanao: **Veiledere i praktisk sosialmedisin.** 9. omarbeidede utgave 1970. U-bok nr. 67.
- Sundt, Eilert: **Harham; et eksempel fra fiskeridistriktene.** U-bok nr. 172.
- Sundt, Eilert: **Om giftermål i Norge.** Alminnelige folks levemåte og kår i midten av det forrige århundre. U-bok nr. 58.
- Sæter, Martin: **Det politiske Europa. (De store U-bøkene.)** U-bok nr. 149.

Sæter, Martin: **Det europeiske fellesskap.** Institusjoner og politikk. U-bok nr. 187.

Tenåringer og ekteskapet. U-bok nr. 176.

Thorsrud, Einar og Fred Emery: **Industrielt demokrati.** Representasjon på styreplan i bedriftene? U-bok nr. 27.

Torp, O. Chr.: **Stortinget høsten 1973 — våren 1977.** U-bok 216.

Tranøy, Knut Erik: **Universitet — i Norge?** Ideen — virke-

ligheten — mulighetene. U-bok nr. 72.

Øyen, Else: **Ugifte mødre.** En sosiologisk undersøkelse av den ugifte mors stilling i det norske samfunn. U-bok nr. 49.

Ørvik, Nils: **Norsk sikkerhetspolitikk 1920—1939.** Problemer om besvarelsen av Norges nasjonale sikkerhet. U-bok nr. 23.

Østerberg, Dag: **Meta-sosiologisk essay.** U-bok nr. 158.

RELIGION

Ellingsen, Terje: **Fri folkekirke.** Reformtanker og reformarbeid i den norske kirke. U-bok 208.

Kapelrud, Arvid S.: **Dødehavs-rullene.** Funnene som kaster nytt lys over Bibelen og Jesu samtid. U-bok nr. 152.

Kapelrud, Arvid S.: **Fra Israels profeter til de vise menn.** U-bok nr. 10.

Kapelrud, Arvid S.: **Med spade i bibelfjord.** Utgravninger i

For-Orienten og Det gamle testamentet. U-bok nr. 50.

Kragerud, Alv: **Mennesket og religionen.** U-bok nr. 127.

Mowinckel, Sigmund: **Hvordan Det gamle testament er blitt til.** U-bok nr. 88.

Aarflot, Andreas: **Hans Nielsen Hauge.** Liv og budskap. U-bok nr. 160.

DIVERSE

Engstad, Paul: **«Mr. Chairman».** Engelsk møteterminologi. Illustrert. U-bok nr. 96.

Høeg, Ove Arbo: **Vitenskapelig forfatterskap.** U-bok nr. 182.

Mærli, Terje (red.): **Om teater.** Bidragsyttere: Jerzy Grotowski, Barthold Halle, Josef Svoboda, Göran O. Erikson, Rodolfo Usigli. U-bok nr. 75.

**BØKENE FÅR DE HOS DERES BOKHANDLER, ELLER DE KAN
BESTILLES DIREKTE FRA**

UNIVERSITETSFORLAGET

Postboks 307, Blindern, Oslo 3